Noorsugu

11. nr. 1937

No mazpulkiem

ZIRŅUS
baltos, zaļos, pelēkos
un PUPIŅAS

pērk

C/S. „TURĪBA"
Rīgā, Dzirnavu ielā 68, tālrunis 26054

un provinces nodaļās: **Bauskā, Cēsīs, Daugavpilī, Gulbenē, Jēkabpilī, Jelgavā, Kārsavā, Liepājā, Madonā, Rēzeknē, Tukumā, Valmierā.**

RĪGĀ, BRĪVĪBAS IELĀ 4, TĀLR. 26336

BRILJANTI, PULKSTEŅI, ZELTS, SUDRABS, KRISTALLS, DZINTARS, ALPAKA

Darbnīca pasūtījumiem un izlabošanai

Krāsojiet tikai ar vislabākām drēbju krāsām

„Ozolzīle"

paciņās un tabletēs, kuŗas nebrūk un nebālē. Fabr. Rīgā, Dzirnavu ielā 115, tālr. 26973

Lieliski garšo **Goeggingera** *jaunā* **šokolāde** *ar* **ananasu**

Mazpulkis

Latvijas Lauksaimniec. kameras mēnešraksts jaunatnei un mazpulku dalībniekiem
Iznāk katra mēneša 15. dienā
Redakcija un eksped.: Jelgavā, Viestura piemiņas pilī. Tālr.: red. 1000-14, eksp. 1000-47
Abonēšanas maksa: Gadā Ls 2,—. Atsevišķs numurs 20 sant. Tek. rēķ. pastā 4564
Sludinājumu maksa: 1/1 lapas puse — Ls 100,—, 1/2 l. p. — Ls 50,—, 1/4 l. p. Ls — 25,—

11. (82.) n-rs. 1937. g. 15. novembrī VII g. gāj.

Palieciet uzticīgi

ALEKSANDRS GRĪNS

Kalpaka piemineklis pie Airītēm

Priekš deviņpadsmit gadiem Tautas Vadonis attina vaļā sarkanbaltsarkano karogu, aicinādams visus cīņā par Latvijas valsti, un jūsu tēvi un vecākie brāļi tam uzticīgi sekoja, visi palīdzēdami šo valsti izcīnīt, cits ar šauteni rokās iedams brīvot zemi no ienaidnieku varas, un cits iedams pakaļ arklam ar divkārtēju cītību, lai sagādātu maizi ir mājās palicējiem, ir tiem, kas bija kaŗa laukā. Tā jau toreiz, viņās grūtajās un reizē slavenajās dienās latvieša šautene un latvieša arkls noslēdza savā starpā mūžīgu draudzību, lai mūžu mūžos brīva būtu mūsu tauta un mūsu tēvzeme. —

Kad jaunatne sāk domāt par savām turpmākajām dzīves gaitām, viņas acis meklē sev īsto ceļu un to priekšā rādās dažādas tekas. Cita no tām ir šaura, bet taisna, cita plata un līkumaina; cita rādās viegli ejama, cita grūtāki staigājama. Daudz itkā ir šo teku, un dažreiz grūti izšķirties, pa kuŗu īsti būtu jāiet kājām.

Tādās reizēs var viegli kļūdīties, bet nekļūdās tas, kas izšķiršanās brīžos klausa savai sirdsbalsij. Kas viņai klausījis, nekad nav vīlies un ir palicis īstā ceļa staigātājs.

Mazpulki! Jūs esiet šai sirdsbalsij klausījuši, nolemdami palikt uzticīgi zemei un to kopt, mīlēt un sargāt, šo latvju zemi, kas līdz ar mūsu tēvu valodu ir visvecākais, vissvētākais jūsu tautas sentēvu atstātais mantojums. Jūs esiet nostājušies uz īstā ceļa, jūs ejiet savu tēvu un vecāko brāļu pēdās, jo, tāpat kā viņiem, jums ir mīļas arāja gaitas; tāpat kā viņiem, aizsargiem vai brīvības kaŗa veterāniem, jums tuva

arī kaujas šautene, šī latviešu mūžīgā darba sargātāja tādos brīžos, kad kaŗa karogs sauc.

Palieciet uzticīgi tai tekai, pa kuŗu esiet sākuši iet. Palieciet uzticīgi arāja un sējēja gaitām, un reizē turiet pa rokai šauteni. Jo tikai tai tautai būs lemts mūžīgi un brīvi dzīvot zem saules, kas mīlēs zemes darbu un reizē būs gatava ar visu sirdi un visiem spēkiem aizstāvēt sava darba augļus un savu sentēvu mantojumu.

Nometnes dalībnieki noklausās stāstu par brīvības cīņām

Pie kapa ceļa malā

(Brīvības cīņas atceroties)

EDVARTS TŪTERS

Ar zēnu vecmāmiņa iet,
Kur kaps stāv ceļa malā.
Grib atkal atmiņā tos siet, —
Kam ceļš te stājies galā.

Tā rāda mazdēlam: lūk, turp —
Pie Liepas un ap Cēsīm
Reiz tēvzeme tos sauca šurp;
Vai aizmirst mēs tos spēsim?

Te tētiņš tavs, te brālīt's ar'
Kas toreiz skolā gāja;
Kad nikni joņoja te kaŗš, —
Pret naidnieku tie stāja.

Lūk, tur, kur ziedos pļava līkst
Un bērzs liec zarus lejup, . . .
Jauns neatausa vairs tiem rīts,
Tiem nāve klāja seju — —

Bet jauni pulki nāca vēl . . .
Bij naidnieks veikts un dzimtenei
Laiks nesa jaunu dienu.
Dēls mīļais, tādu ceļu ej,
Kas nes mums ilgu mieru.

Jaunie arāji

(Zemgales novada mazp. nometnes atcerei)

ARTURS VĒZIS, 296. mazp. dal.

Dun skaļas dziesmas pāri Zemgalei,
Ko jaunie arājļaudis dzied,
Nav miera šodien sirmai Mežotnei,
Tai simtu vingru kāju pāri iet. —

Tad nevar norimt senie varoņgari,
Tie dzird, ka atkal piemin tos,
Tie nomet savas trūdu segas,
Un lūkoties nāk jaunos arājos.

Un viņi redz tad arājģinti,
Kas kopā saliek sirdis, rokas,
Ar smaidu viņi gaitās steidz,
Lai tēvu zemei darbi sokas. —

Tur vakaros dzirkst ugunsmēles,
Tās augšup latvju slavu nes.
Skan vienbalsīgs — Par Latviju! —
Ak, Viesturkalns, tu priekā dves! —

Trūks valodas gan tur un dziesmas,
Un ugunskurs jau dzisīs drīz,
Bet jauko brīžu kvēlās liesmas
Tie dzīvē līdzi aiznesīs.

Mums nav jāstāv citu ēnā un aiz citu muguras. Es esmu aicinājis un saucis, latviešiem teicis: Ceļaties, lieciet muguras taisni, jo mēs esam pelnījuši, to, ka mēs drīkstam staigāt atliektām mugurām. *K. Ulmanis.*

„Rumba" pie Kuldīgas

Kuldīgas mazpulku novads

Kuldīgas mazpulku novads ir jaunākais no visiem mazpulku novadiem. Novads noorganizēts šinī vasarā, atdalot no Liepājas novada 41 mazpulku, no Talsu-Ventspils novada 7 mazpulkus. Novadā 48 mazpulki ar 1285 dalībniekiem. Novada mazpulki šinī vasarā visvairāk audzējuši pupas, kāpostus, sīpolus, kartupeļus un cukurbietes, apstrādājot apm. 8 ha zemes. Vairāki mazpulki sasnieguši arī teicamus rezultātus lopkopībā. Ir dalībnieki, kas var lepoties ar pašu audzētiem kumeliņiem un telītēm.

Kuldīgas mazpulku novadā ietilpst viss Kuldīgas apriņķis. No Aizputes apriņķa novadā ietilpst teiksmainā suitu zeme, kur tautu meitas vēl nav aizmirsušas seniem tautu rakstiem tik skaisti greznot savas villaines.

Pie Jūrkalnes un Ulmāles novads robežojas ar Baltijas jūru. Rītos novads robežojas ar auglīgo Zemgales līdzenumu, ietverdams sevī dažus mazpulkus no Tukuma apriņķa.

Cauri visam novadam tek straujā Venta. Kur Venta sasniedz vislielāko straujumu, veidojot mūsu lielāko ūdens kritumu — Rumbu, tur uz Ventas krastiem paceļas vecā Kurzemes galvas pilsēta Kuldīga, kuŗas vārdā nosaukts viss novads.

Kuldīgas mazpulku novadā daudz vietu, kas saistās ar mūsu pirmā armijas virspavēlnieka pulkv. Kalpaka vārdu. Šeit, no Ventas krastiem pulkv. Kalpaks ar mūsu pirmajām nācionālā kaŗaspēka vienībām sāka mūsu tēvuzemes atbrīvošanu no ienaidniekiem. Šeit, pie Airītes mājām, arī pulkvedis krita, vēl līdz pēdējam izpildot savu svēto pienākumu.

Tak tas varoņgars, ko pulkvedis atstāja kā svētu mantojumu, nav zudis latvju tautā un jo spilgti tas izpaužas mūsu jaunatnē, kas arī solās kļūt par varoņiem. Vispirms par darba varoņiem: kas nebaidās līst līdumus un smiltājus par druvām pārvērst. Tak, ja vajadzība būs, tie nebaidīsies kļūt arī kaujas varoņi.

Skan dzimtenes novada druvu mūžīgais aicinājums: „Ar darbu celt Latviju godā." Skan senas varoņu teikas, kas neļauj zust varoņu garam nevienā latvieša sirdī.

Zeme aicina...

JĀŅA BURDAJA stāsts

Rudenīgos laukos brāzdamies pūš ass un salts vējš. Pāri zemei traucas tumši un smagi padebeši. Ceļi pielīst, tā ka braucējiem un gājējiem grūti tikt pa tiem uz priekšu...

Šādā laikā ir tīkami gulēt siltā istabā, aizvērt acis un klausīties, kā aiz loga auro vējš, un smagās lietus lāses, vēja sviestas, nemitīgi sit logu rūtīs... Bet ne tā ir Lejaslepju vecā Kalvja Mārtiņa būdiņā.

Trīs dienas viņa sieva un abi dēli nav gulējuši gandrīz nemaz, trīs dienas un naktis tie pastāvīgi ir bijuši nomodā pie vecā Kalvja slimības gultas, kuŗa sirds stundu pēc stundas sit lēnāki.

* * * *

Spīd saule. Debesis ir atkal kļuvušas dzidras, un neviena padebeša neredz pie tām. Skanīgā rudens gaisā dobji dūc baznīcas zvans.

Pa ceļu no vecās kalvas izbrauc vairāki pajūgi. Ceļš ir smags un dubļains, jo vairākas dienas ir lijis stiprs lietus. Bērie velk sprauslādami. Braucēji klusē. Tur uz pēdējo dusu smiltainē aizvizina Mārtiņu. Mārtiņa dēli, Jānis ar Pēteri, sēd ratos blakus mātei. Vecākais dēls Jānis, kuŗam jau ir divpadsmit gadu, stindzinošu skatu raugās ceļa dubļos. Viņam ap sirdi ir neizsakāmi skumji. Krūtīs kautkas spiež un smeldz. Te nu viņš brauc kopā ar brāli un rūpju satriekto māti, brauc, lai uz visiem laikiem atvadītos no tā, kas šķitis tik dārgs un neatņemams. Viņa galvā kā bites san doma: kā remdināt mātes sāpes.

Kapsētā sapulcējies daudz cilvēku. Tie visi nes pēdējo sveicienu dārgam aizgājējam, kuŗš pret viņiem vienmēr un visur ir bijis labs un palīdzīgs. Kapsētas augstākā vietā kuplo divi ozoli, kā vectēvi. Zem viņu zariem tiek guldīts Mārtiņš.

* * *

Gadi nāk un aizsteidzas kā vējš, kā laimes brīži, kas arvien liekas īsi. Pēc vecā Kalvja nāves ir jau pagājuši četri gadi. Jānis pa šiem gadiem ir izaudzis par staltu un iznesīgu jaunekli.

Vecā kalva ir krietni nolaista, jo pēc Mārtiņa nāves to nomāja kāds Bērziņš, kuŗš vairāk nodevās dzeršanai nekā strādāšanai. Zeme netika mēslota un tika arta pavirši. Tīrumos sāka ieviesties nezāles. Pļavas un ganības aizauga krūmiem. Tāpēc raža gadu no gada kļuva vājāka un vājāka. Kalva jau taisījās sabrukt, tā ka tanī dzīvot kļuva bīstami. To vajadzēja labot, vai pat celt jaunu, bet Bērziņš par to nelikās ne zinis. Līdz ar to arī vecā kalva zaudēja savu labo slavu. Gadu no gada retāki kūpēja pussagruvušais dūmenis, un retāki kļuva smagā vesera klaudzieni uz sarūsējušās laktas. Jānis visu to redzēja. Šādu nolaidību ciest — nē, to viņš nevar! Viņš tagad jūtas pietiekoši stiprs, lai cīnītos. Šai grūtā cīņā viņu atbalstīs māte un brālis, kuŗam ar jau četrpadsmit gadu. Tā domā viņš, un jau Jurģos, kad Bērziņam izbeidzās nomas līgums, Jānis ķērās pats pie darba.

Sākas neatlaidīgs darbs. Kamēr brālis Pēteris labi apaŗ un izecē tīrumus, tanīs sairdinādams zemi un iztīrīdams vārpeni, Jānis staigā ar sētuvi plecos pa irdeno zemi, soli pēc soļa, stingri, droši, un labā roka itkā pati no sevis, itkā sevišķa dzīvības spēka vadīta, vienmērīgā taktī grābj sētuvē un sēj platā birzē pa kreisi, pa labi, pa kreisi, pa labi...

Arī pļavas un ganības tiek pienācīgi apkoptas. Kārklus un alkšņus izcērt, izrok grāvjus. Vēl būtu jāapsēj pļavas ar dābolu, bet kur to ņemt? Jānim tak pašam kā jaunam saimniekam tādas sēklas nav, un iet pie kaimiņiem lienēt, tāpat kā labības sēklu, tam ir neērti.

Tomēr beidzot arī šo sēklu tam aizdod kaimiņi.

Vislielākās bēdas Jānim sagādā dzīvojamā ēka. Vecā kalva kautkuŗu katru mirkli var sabrukt, bet kur ņemt jaunu? Neatliek nekas cits kā sapelnīt naudu un nopirkt materiālu. Bet kā? Zirga, ar ko braukt peļņā, Jānim nav. Tā domājot, viņam dažreiz uznāk tādas kā šaubas par iesākto darbu, bet tad kāda iekšēja balss to skubina:

„Ja tu esi kautko nodomājis un ja tu esi kautko sācis, tad neskaties vairs jautājoši

apkārt. Ja esi nodomājis izvest kādu darbu, tad zini, tavs ceļš iet tikai uz priekšu. Eji droši, neatlaidīgi un nešaubīgi nostaigā reiz iesākto ceļu līdz galam. Tikai nesāc sevi nelaikā tiesāt, tas ir, kamēr darbs vēl nav galā. Tikai neiedomājies, ka tu esi uzņēmies kautko pārak grūtu un nesāc domāt, ka tu esi tāds, kas ātri nogurst un atlaižas. Šādas domas ir visbīstamākās čūskas, kas var nāvīgi sadzelt tavu gribu. Ikvienas cīņas labvēlīgs rezultāts ir patīkams un uzvarētāja sirdī ienes lielu prieku un it sevišķi tad, ja cīņās visas grūtības ir pašaizliedzīgā darbā pārvarētas. Un jo grūtāka un atbildīgāka ir cīņa, jo lielāku prieku tā dod cīnītājam pēc sāktās cīņas pabeigšanas."

Ikreizes pēc šāda iekšējās balss skubinājuma Jānī pamostas neatlaidīga griba un darba mīlestība, un viņš ar vēl lielāku enerģiju ķeras pie iesāktā darba.

* * *

Rudens darba steigā pienāk ātri. Rītos zemi klāj bieza migla, un naktīs ir stipra salna. Jānis ar Pēteri augām dienām strādā pie lauku novākšanas, jo tas laiks, kad sētās sāks rūkt kuļammašīnas, nav tālu. Kādu dienu, nokopjot pēdējo auzu druvu, Jānis vēro, ka Pēteris ir kļuvis drūms un domīgs. Uz viņa jautājumu: „Kas tev, Pēter, kaiš?" tas nekā neatbild. Jānis vairāk nevaicā, bet mana, ka viņos ar brāli mājo divas gluži pretējas pasaules.

* * *

Dienas aiziet... Pēteris dienu no dienas top drūmāks un domīgāks. Kādā vakarā no kūts pa taciņu nāk māte. Tā rokā tur slauceni ar siltu kūpošu pienu. Viņas grumbotos vaigus pārklāj prieka smaids, kad tā ierauga sev priekšā pa taciņu nākošo dēlu.

„Māt!" gandrīz raudošā balsī izsaucas Pēteris.

„Māt, mīļo māt! Esi par mani žēlīga un atļauj man braukt uz pilsētu. Māt, uzklausi jel mani, es te nevaru nodzīvot savu mūžu un nekā jauna neredzēt!"

Māte no piepežā uztraukuma pirmā acumirklī apmulst, bet tad saņemdamās glauda Pētera galvu, sacīdama: „Tev, dēliņ, jāprasa Jānim, viņš jau tagad tēva vietā".

Tad viņš iet smagiem soļiem istabā un

Uz pēdējo dusu smiltainē aizvizina Mārtiņu

runā ar brāli, ka viņš vairs negrib būt zemes arājs, ka grib traukties dzīvē — cīnīties.

Jānim, noklausoties brāļa valodu, skumji mirdz acis. Bet viņš saņemas un saka: „Jā, es tevi atlaižu, Pēter."

* * *

Ziema atnāca ātri. Dziļa, balta sniega kārta gulēja laukos. Debesis bija skaidras, bet pa zemi aurodams vilka ass ziemeļa vējš, aizputinādams ceļus un piebērdams gājējiem acis.

Jānim bija laukā daudz darāmā. Viņš rudenī pārdeva sienu un izkulto labību, paturēdams tikai tik, cik nepieciešams paša vajadzībām, un par iegūto naudu nopirka skaistu melni. Tagad no agra rīta līdz vēlai naktij viņš brauca mežā, vezdams malku pagasta skolai, lai tādā kārtā iegūtu līdzekļus, ar ko iegādāt materiālu savas jaunceļamās mājas vajadzībām.

Tas šādā laikā nenācās viegli. Bieži vien viņš pārbrauca mājā ar apsaldētām ausīm un pirkstiem. Bet tas tomēr Jāni neatturēja no iesāktā darba un ap meteņiem jau Jānis pārveda pirmo ķieģeļu vezumu savai mājai.

Pavasaris...

Zied alkšņi un bērziem jau plaukst pirmās smaržainās lapiņas... Jānis smaida, raudzīdamies, ka vecās Lejaslepju kalvas vietā dienu no dienas augstāki paceļas moderna sarkana ķieģeļu ēka, un tā smadzenēs veidojas jauni projekti. Viņš tic sev, savam darbam un Dieva svētībai. Augusta beigās māja tiek pabeigta.

Kādā siltā un saulainā septembŗa rītā Jānis apvelk savas labākās drēbes, aizjūdz

Jānis staigā ar sētuvi plecos pa irdeno zemi. . .

melni un aizbrauc, nevienam neteikdams, kur. Viņš iegriežas pie tuvākiem un tālākiem kaimiņiem; stāsta tiem par savu māju, ka tā jau uzcelta, un ka viņš pie tās grib ierīkot plašu dārzniecību un siltumnīcu, kuŗā tad audzēs visus nepieciešamos stādus, tādējādi aiztaupot zemkopju pūles, kas tagad tiem saistītas ar sēklu un stādu meklēšanu, pirkšanu un audzēšanu nepiemērotās lecektīs, kur bieži vien sēkla un stādi izsalst vai arī citādi neizdodas. Bez tam audzētie stādi un sēklas tiktu no speciālista pārbaudītas un izmēģinātas, tādā kārtā panākot lielāku sēklu un stādu vērtību un ražību.

Viņš stāsta arī par to, ka tiks meklēts, vai lauku saimniecībās nav kautkas vēl uzlabojams, vai pie mums nevar ievest kādus jaunus, racionālākus dārzkopības darba paņēmienus. Ikviens piekrīt Jāņa plānu izvešanai un dod kādu aizdevumu, vai nu uz atdošanu naudā, vai arī uz sēklu un stādu rēķina.

Smaids zied Jāņa sejā, kad tas vakarā tumsā noguris, bet ar prāvu naudas summu kabatā atgriežas mājās.

* * *

Visu rudeni tiek cītīgi strādāts pie dārzniecības ierīkošanas. Darbu vadītājs ir pats Jānis. Ne brīdi viņš nestāv mierā; viņš visu redz un piepalīdz. Decembrī siltumnīca tiek pilnīgi nobeigta, ieliktas durvis un uzlikts stikla jumts; tas ir svinīgs brīdis, jo ir saradušies visi tuvākie kaimiņi. Viņi visi kā viens apbrīno lielo siltumnīcu un Jāņa darba prieku un neatlaidību. Viņa darbs nav bijis veltīgs. Pūles ir nesušas augļus. Kur pirms nepilniem diviem gadiem nebija vairāk kā veca, pussagruvusi kalva, tur tagad stāv skaistas, sarkanas mūŗa ēkas.

Žēl, ka visu to neredz Pēteris, domā Jānis. Visu šo laiku no viņa nebija nekādu ziņu. Māte dažreiz pat sāka baiļoties par viņu, bet ik reizes Jānis to nomierināja, sacīdams: „Neraizējies ,māmiņ! Pēteris ir brašs zēns. Viņš neiegrims, viņš izcīnīsies uz augšu."

* * *

Pavasarī jaunai siltumnīcai daudz darba. No rīta līdz vakaram nāk zemkopji pēc stādiem, sēklām un padomiem. Nāk nevien pašu apkaimes ļaudis, bet arī zemturi no kaimiņu pagastiem. Visi viņi saņem labu, pilnvērtīgu sēklu un stādus, tādēļ viņa slava iet tālāk un tālāk. Sākumā bija tikai viens dārznieks, bet drīz vien viņam pieņēma palīgu.

Kuŗi aizdevuši Jānim naudu, tiem — par stādiem un sēklām naudu aprēķina no aizdevuma. Un tādu ir ļoti daudz. Tā pamazām dilst parādu summa, un Jānim dienu no dienas top vieglāk ap sirdi.

Naudu, kuŗu saņem no zemkopjiem, Jānis izlieto dārznieku algošanai un parādu deldēšanai.

Darba steigā aiziet dienas un naktis. Aiziet pavasaris, bet Jānim vēl arvien pilnas rokas darbu. Dzimtenes zeme un daba viņu nelutina. Viņa liek latviešu zemkopim čakli dzīt savu vagu un ar sviedriem vaigā kopt savu druvu. Bet pūles viņa prot atlīdzināt ar zelta graudu birumu, to Jānis zina, un tādēļ arī visas domas ir pie tās.

Aiz dārzniecības ielejā uz vakariem atrodas paprāvs muklājs, kuŗš ir apaudzis ar kropliem bērziņiem un sūnu. Pavasaŗos muklājs pārplūst, tā ka tanī nav iespējams spert soli. Jānim šis dūņainais muklājs neliek mieru; viņš vēro, ka šo muklāju kultivējot, varētu iegūt vērtīgu melnzemi dārzniecībai, un kādā jūnija rītā pie muklāja redz kustamies vairākus desmit zirgus un cilvēkus, kuŗu rokās mirdz lāpstas un kapļi. Tur tiek cirsts, rakts un vesta baltā smilts, kuŗas vezums pakaļ vezumam pazūd muklāja dūņās. Tā tas iet no agra rīta līdz

vakaram, un muklājs top dienu no dienas stingrāks un stingrāks.

Septembŗa beigās darbus nākas pārtraukt, jo Jānim ir pienācis tas laiks, kad viņu sauc dzimtene. Un Jānim šis karaklausības laiks liekas nepieciešams, nepieciešams tādēļ, ka viņš ir latvietis un viņam ir mīļa dzimtene, un katrs darbs, kas ir jādara dzimtenes drošības labā, ir viņam mīļš un viņš to pildīt tur par savu svētāko pienākumu. Katram latvju dēlam taču ir jābūt nomodā par savu dzimteni kā miera, tā arī negaisa laikā.

* * *

Pēc aukstas ziemas un siltas vasaras ir atnācis atkal saulains un gaišs rudens. Jānis ir pārnācis mājās no dienesta. Par Jāņa pārnākšanu it sevišķi priecājas māte, kuŗai tagad atkritīs visas saimniecības pārzināšana un uzraudzīšana, kas viņai nenācās viegli pa Jāņa prombūtnes laiku.

Jāņa gaita tagad kļuvusi vēl daudz cēlāka un drošāka nekā agrāk. Katrs viņa solis ir pilns neizsmeļama spēka un enerģijas. Viņa acīs spīd liela ticība nākamam darbam.

Un tad sākas darbs. Tas ir grūts, neatlaidīgs. Tas prasa, lai cilvēks viņā urbtos kā svārpsts dzelzī. Lai cīnītos ar visu savu prātu un dvēseli, — te vajadzīga liela enerģija, gribas spēks, nelokāmība.

Viņš tagad caurām dienām strādā pa muklāju. Vakaros, kad krīt jau krēsla, viņš atlaiž strādniekus uz mājām, bet pats vēl arvien cilā smago kapli. Viņa rokas ir tulznainas un neganti sāp. Sviedri līst no viņa sejas, un slapjais krekls līp pie muguras; bet viņš vēl arvien nenogurstoši cilā smago kapli...

Māte bieži vien, nevarēdama vakaros sagaidīt dēlu pārnākam, noiet līdz muklājam un, kratīdama galvu, saka: „Dēliņ, met nu mieru tam muklājam, tur nekas labs neiznāks; sabeigsi tik pats sevi un vairāk nekā."

— „Tici, māt, muklāja kultivēšana mums atnesīs daudz laba," — tā vienmēr tad tas cenšas mierināt norūpējušos māti.

* * *

Nākošā pavasarī muklājā visi darbi nobeigti. To noecē ar zarenīcām un iesēj linus. Vasarā tie zied brinišķīgi ziliem ziediem. Pats Jānis tikai smaida. Linus un to sēklu viņš pārdos. Tā pamazām nāks atpakaļ par kultivēšanu izdotā nauda, un viņa smadzenēs veidojas jauna doma. Tā aug ar katru dienu arvienu varenāka un varenāka un saldi reibina Jāņa galvu.

Ilgi viņš staigā ar šo svarīgo domu sevī. Tad kādā dienā viņš aizbrauc uz Rīgu. Mājā Jānis pārbrauc tikai pēc pāris dienām ar nelielu aizdevumu, kuŗu tas dabūjis no kādas pilsētas bankas. Nu bija radies mazs kapitāls darbu iesākšanai. Bet vēlāk — gan Dievs palīdzēs. Līdz šim viņš tam bija palīdzējis, un Jānis cer, ka arī turpmākā darbā un dzīves cīņās Viņš stāvēs tam klāt kā līdzšim.

* * *

Lejaslepjos sarodas daudz ļaužu. Viņi mēra un rok. Vairāki puiši diendienā brauc uz ķieģeļu cepli un pārved mājās sarkanu ķieģeļu vezumus. Jānis naktīs guļ maz, jo ir daudz par ko jādomā, daudz darāmā. Pievakarēs parasti atnāk vairāki kaimiņu saimnieki; tie ievērojuši, ka Lejaslepjos daudz ļaužu un nākuši raudzīt, kas te notiek, un visiem viņiem viens jautājums: „Kaimiņ, ko tu te celsi?" — „Kūti, kur audzēt sugas lopus un putnus," Jānis tiem atbild smaidīdams.

Kaimiņi skatās un brīnās. Tas tak ir jauki. Būs pašu pagastā sugas lopu audzētava, kas apgādās katram zemkopim labas un veselīgas govis, cūkas, aitas un putnus, līdz ar to paceļot lopkopību un putnkopību ražīgā gultnē.

„Tas Jānis, tas Jānis," viņi saka, „kas to varēja domāt, ka viņam tik laba galva."

Gadi iet. Līdz ar tiem daudz bēdu un prieka. Jānis ir kļuvis par vienu no labākiem un priekšzīmīgākiem saimniekiem apriņķī. Par viņu runā ne tikai pašu pagastā un apriņķī, bet arī ārpus tā. Slava ir tīkama. Bet vai pietiek, lai ar to kļūtu laimīgs? Ai, nē! Kas ir tāds cilvēks, kam ir slava, bet trūkst darba prieka? Tādam laime nav nekas vairāk kā migla, ko vējš rīta agrumā izkliedē. Tā domā Jānis un savu īsto laimi meklē sīvā un neatlaidīgā darbā, jo viņš zina, ka darbs ir tas, kas dara cilvēku laimīgu.

* * *

Gandrīz desmit gadu ir pagājis, kamēr Pēteris aizgāja no Lejaslepju vecās kalvas. Daudz kas tagad tur ir mainījies. Kur senāk starp panīkušām ābelītēm stāvēja ap-

subējusi un pussagruvusi kalva, tur tagad paceļas staltas sarkanas mūŗa ēkas ar plašiem dārziem.

Senākās mazās zāļainās upītes gravas vietā, kas atradās aiz ābeļdārza, tagad viļņo neliels ezers, kuŗā ir ierīkota zivju audzētava, bet ielejā uz vakariem agrākā neauglīgā muklāja vietā tagad zaļo kultūras augi.

Pa ceļu, kas ved caur bērzu audzi uz Lejaslepjiem, kādā jūnija dienā soļo nepazīstams cilvēks. Ģērbies tas ir kā pilsētnieks. Tas ir Pēteris. Viņš nāk uz mājām pēc tikdaudz svešumā pavadītiem gadiem, nāk, lai raudzītu, kas tur vēl atrodams no tā, ko viņš aizejot bija atstājis.

Tad viņam bija vēl tikai piecpadsmit gadu, kad viņš atstāja brāli un māti, lai dotos uz pilsētu. Pilsētā viņš toreiz dabūja darbu uz tālbraucēja kuģa un tā nonāca Amerikā, kur nobēga no kuģa klāja un sāka izmisuma pilnu dzīvi, līdz beidzot iekļuva kādā automobiļu fabrikā par izsūtamo zēnu. Pa visiem šiem gaŗajiem gadiem viņš nebija rakstījis brālim un mātei ne rindiņas, negribēdams tos sāpināt ar savām bēdu pilnām vēstulēm. Beidzot tomēr ar neatlaidīgu un centīgu darbu viņš panāca savu. Tagad viņam ir nauda un viņš atgriežas dzimtenē, lai šeit kopā ar savu mīļo māti un brāli nu celtu sava darba un laimes mītni.

Pēteris nāk, cepuri noņēmis, pa koku ēnu un bieži slauka sviedrus no pieres. Vai viņam tik karsti no dienas tveices, vai no viņa nemierīgās sirds, kuŗa ar katru soli tuvāk pazīstamai vietai sit straujāk un straujāk.?

Māte, kāda tā tagad izskatās?.. Vai gaida viņu, savu dēlu?.. Ja tik vien... Nē, nē, tas nevar būt, un Pēteris dzen projam visas baigās domas, bet tās atkal no jauna mācas tam virsū.

No audzes iznācis, viņš pilnīgi apmulst. Viņš negrib ticēt savām acīm, ko tās redz. Vecās kalvas vietā tagad paceļas vesels miests. Pēterim sāk likties, ka viņš apmaldījies, bet tad viņš ierauga pa taciņu ar spožu cirvi pār plecu uz leju nākot cilvēku. Viņam uznāk itkā reibonis. Pa kilometru viņš to pazīst! Pazīst ne tikdaudz acīm kā ar sirdi. Bet arī acis drīz var vērot mīļā brāļa saulē brūni iedegušo seju. Viņš nāk tieši uz bērza audzi. Viņa stāvs ir stalts un vingrs, soļi gaŗi un spēcīgi. — Jā, tas ir Jānis. Kā apreibis viņš tuvojas pretimnākošam brālim, soli pa solim tuvāk un tuvāk. Sirds krūtīs sit neizsakāmi strauji un, liekas, neizturēs šo lieko prieka brīdi. Vēl tikai nedaudz soļu, un tad viņi sastapsies, bet viņš vairs nevar valdīties un skaļā balsī iesaucas: „Jāni, mīļais brālīt, vai tu vairs mani nepazīsti?“

— „Ak, Dievs! Pēter! No balss gan pazīstu!“ piepežā pārsteigumā iesaucas Jānis un, apkampis brāli, to skūpsta. Abu acīs mirdz prieka asaras.

„Bet nu, brālīt, iesim pie māmiņas, es gribu redzēt viņas mīļo vaigu, gribu redzēt, kāda viņa pa šiem gaŗajiem gadiem kļuvusi.“

Jānis viegli un lēni noglauž brāļa galvu. „Māmiņa? Māmiņa pirms gada nomira, Pēter!“

— „Nomira.“ Pēteŗa balss trīc. Viņš vēl grib kautko teikt, bet aizraujas. Jānis dzird tikai tā ātros un straujos sirds pukstienus. Tur kā negaiss joņo un trako milzīgas sāpes — pēc zaudētā, kas nekad vairs neatgriezīsies.

* * *

Pēc dažām dienām Lejaslepju ļaudis gatavojas Līgo vakaram. Sievieši, nākdami no pirts, apstājas pie akas un nomazgā sārtos, pirtī sakaitušos vaigus svaigā, vēsā ūdenī. Vīrieši uzpoš uzvalkus, skuj bārdas un spodrina zābakus. Visi šovakar grib izskatīties jaunāki un pievilcīgāki.

Kad saule jau iebrien aiz siliem, un mīksti samtaina krēsla krīt no debesīm, Lejaslepju puiši kalnā uzvelk darvas mucas, kuŗas ir šogad veselas trīs. Līgo, līgo! — jau atskan tālumā, atbalsodamies kalnos un lejās, spēcīgi un prieka pilni. Līgo, līgo dziesmas kļūst arvien skaļākas un skaļākas. Tur nāk līgotāji, nāk no malu malām, lai apsveiktu dižo latvju dēlu — Lejaslepju saimnieku Jāni un ilgi neredzēto viņa brāli Pēteri.

Līgotāji pulcējas ap degošām darvas mucām un līgodami sasveicinās ar Jāni. Pēteris vēl nav kalnā uznācis.

Tiek dzerts putojošs miestiņš un piekosts klāt garšīgs ķimeņots Jāņu siers.

Jānis šovakar ir sevišķi jautrs, līgo, dejo, iet rotaļās un dzeŗ alu, bet ļoti maz. Meitas kā bites ap Jāni vien griežas. Katra grib ar to patērzēt, vai izgriezt kādu danci. Jānis ar visām ir laipns un runīgs, bet sevišķi viņa uzmanību saista kaimiņa Dravnieka meita Milda.

Jānis skatās viņā, un viņam liekas, ka

jaukāku sievieti viņš nav sastapis savā dzīvē. Viņš necieš meitenes, kas rūpējas vienīgi par savu ārieni, bet dvēselei ļauj iegrimt seklā ikdienībā.

Jānis brīnās pats par sevi, kā viņš līdz šim nebija Mildu ievērojis. Tiesa gan, par viņu dzirdējis tas bija daudz laba, bet pats tā tuvāk par viņu paninteresējies tas nebija nekad.

Beidzot kalnā uznāk arī Pēteris. Līgotāji, to ieraugot, viņam uzgavilē. Pēteri tas ļoti aizkustina un viņš ar lielu sirsnību runā uz līgotājiem:

„Paldies. Man ir liels prieks, mīļie tautieši, pēc ilgiem gadiem redzēt savu dzimteni un atminēties manas bērnības dienas. Es arī priecājos, ka jūs tik mīļi mani uzņemat, kaut gan es esmu palicis jums svešs. Pa šiem garajiem gadiem es esmu daudz ko pārcietis un daudz ko iemācijies, zinu arī to noslēpumu, kā tikt pie mantas un naudas, un šis noslēpums ir — neatlaidīgs darbs. Darbs ir tas, kas mūs ved pie mūsu mērķiem, pie bagātības. Salaupīta manta drīz izbeidzas, bet darbā iegūta — nekad. Vispārīgi jāsaka, ka cilvēka darbi ir vienīgie, kas nosaka viņa dzīves vērtību. Darbā un cīņā viņš pats kļūst par personību, darbā rada vērtības, kas tālu pārdzīvo pašu cilvēku un ir viņa skaistā, nemirstīgā daļa. Lai tas būtu kaut arī vissmagākais darbs, tad tomēr jāsaka, ka arī mazie darbi tuvinās lielajiem, jo ikviens darbs sākumā ir bijis mazs. Arī te, — vai te nav veikti veseli brīnumi!? Šis darbs ir grandiozs un visa tā sākums ir Jānis. Vecās Lejaslepju kalvas vieta tagad pārvērsta par kultūras centru. Bet ar to vēl nepietiek. Dzīvē nevar stāvēt, jo tas, kas stāv, paliek atpakaļ. Tādēļ mēs nedrīkstam stāvēt, mums jāveidojas, jāaug.

Viens otrs, varbūt, jautās: „Jā, kāpēc tad es braucu prom no bagātību zemes?"

Tad man jāsaka, ka dzimtenes zeme katram īstam latvietim ir mīļāka par visu. Latvietis jūtas ar savu dzimteni kā saaudzis. Vienmēr paliek mīļa tā valoda, kurā māte ir mācījusi lūgt Dievu un devusi savas pirmās pamācības. Mīļas katram latvietim ir dzimtenes āres un dziesmas, mīļi ir dzimtenes cilvēki un mīļas ir arī dzimtenes ierašas. Bet ja mēs sakām, ka mūsu dzimtene ir mīļa, tas liekas par maz teikts. Viņa ir svēta, jo šīs zemes klēpī atdusas mūsu senču, tēvu un varoņu trūdi. Kas zaimo mūsu dzimteni, tas zaimo svētumu."

Dzirdot šos vārdus no brāļa mutes, Jānim acīs iespiedās asaras, viņš nebija domājis, ka brālis var tik sirsnīgi runāt.

„Man šķiet," runāja Pēteris, „neviens latvietis, kas reiz Latvijā tautiešu vidū pavadījis Jāņu vakaru, nevarēs to nekad aizmirst. Šinī vakarā meži skaļāki atbalso mūsu īpatnējās līgodziesmas, un pakalnos jautrās ugunis vieno tautiešus tāpat kā sendienās. Jautrais, viesmīlīgais Jāņa tēvs ar ozollapu vainagu galvā tad pilda kausos putojošo miestiņu, un laipnā Jāņa māte mielo visus ar garšīgo sieru. Un liekas, ka mežā, varbūt tiešām, pusnaktī uzzied papardes zieds.

Tādēļ, mīļie tautieši, turība svešumā nespēj dot to, ko dod vienkārša dzīve dzimtenē. Dzimtene ir katram latvietim viņa laimes šūpulis. Šodien ir mūsu mīļie Līgo svētki. Pēc darbiem ir vajadzīga līksmība sirdī, tādēļ priecāsimies šodien, uzsaukdami: „Lai dzīvo laimīgi mūsu dzimtene un latvieši!" Izrunājot Pēterim šos vārdus, pār kalniem un lejām atskan brašs un spēka pilns trīskārtīgs „Lai dzīvo!" „Un bez tam," turpina Pēteris, „novēlu jums katram šonakt atrast krāšņu papardes ziedu."

„Papardes ziedu," čukst Jānis, un itkā nevilšus viņa skats vēršas pret Mildu, kuŗa mīļi raugās viņā un smaida.

Sievieši, nākdami no pirts, apstājas pie akas un nomazgā sārtos, sakaitušos vaigus vēsajā ūdenī

Tapšanas laikā

LIENES CELMS stāsts

Upatas un to iemītnieki

Uztrūkos. Svilpiens, atkal un vēl! Miegs tā lipa acīs, ka nevarēju plakstus pacelt. Laikam naktssargs sauca palīgā kāda daudzekļa savaldīšanai. Lai! Labāk griezties uz otrajiem sāniem un gulēt. Nejauši tomēr acis pavērās un ak, — brīnums! — neatdūrās vis pelēkajā piecstāvu mājas sienā, kas bija vienīgā „ainava" no manas studentu būdas loga. Ābeles, ābeles rindās kā kareivji parādē, un priekšā, pie paša loga kā virsnieki — divi baltstumbraini bērzi. Šmaugā, rūsganā zarā zaļgani spīdīgs strazds svilpoja rīta koncertu. Te nu bija naktssargs! Es laikam sapņoju. Tūliņ pamodīšos. Sēdēšu atkal visu dienu pie grāmatām, gatavodamās pārbaudījumiem. Atpūtināšu acis pie pelēkās sienas. Dzirdēšu klavieru, radioaparātu, patafonu un citu instrumentu skaņas juku jukām, jo siltajai pavasara saulītei atspīdot, visu 102 dzīvokļu iemītnieki mēdza atvērt logus uz nama pagalmu.

Pamazām atjēdzos. Lielpilsēta palikusi tālu aiz muguras, bet es biju pašā Kurzemes sirdī, lauku mājās — savā pirmajā darba vietā. Acumirklī biju no gultas ārā. Priecīgā satraukumā vaigi dega, un ausis svila: mani gaidīja netikvien brīnišķīga vasara druvās un pļavās, bet arī jaunas atziņas jaunā darbā. Nebija vairs palicis pāri ne mazākās kripatiņas dusmu uz studentu ārstu, kas mani eksāmenu laikā aiztrencis uz laukiem, draudēdams ar tuberkulōzi. Lai paldies viņam!

Iegāju blakus istabā. Izstīdzējusi meitene, garām, linu baltām bizēm ņēma traukus no skapja.

„Labrīt!" Nevarēju apspiest gaviles balsī. Manu sveicienu atņēma vēsi, bet varbūt man tikai tā šķita.

„Tu, laikam, būsi mana skolniece?" mēģināju iesākt sarunu.

„Jā," bija strupa atbilde. Meitene nolika traukus uz galda un pavērsa uz mani vērtētājas skatā divi lielas, dzidri zilas acis garu, gaišu skropstu lokā; tad saknieba plānās, sārtās lūpas un sastingušu saltumu sejiņā izgāja. Kā ledainas ūdenssālts aplieta, atslīgu krēslā. Domas bija kā iesalušas.

Te maza, silta rociņa satvēra manu elkoni. Pagriezdama galvu, tikko nesabadījos ar tumšmatainu, brūnacainu puiku. Plats smaids, arvien platāks, gandrīz līdz ausīm. Tam nespēju pretoties un atraisījos sirsnīgos smieklos.

„Jūs esat mūsu skolotāja, bet es esmu Berts jeb Alberts." „R" skaņu viņš mēdza izrunāt kaklā. „Vai autobusā atbraucāt? Ļoti interesējos par automobiļiem. Kad būšu liels, vai zināt, kas tad būšu? Šoferis! Man ir autogrāmata. Pag, es jums to parādīšu!" Berts aizskrēja —

Izrādījās, ka saimniece un bērni mani pagaidījuši ar brokastīm, bet saimnieks un gājēji jau devušies darbā. Gribējusi man ļaut krietni izgulēties, jo vakar vakarā pēc tālā brauciena es tikko esot turējusies kājās — viņa it kā taisnodamās piebilda. Kļuva silti un labi; gribējās noskūpstīt saimnieces sastrādāto roku, bet Berts bija sev nodrošinājis krēslu starp viņu un mani. Šorīt viņa man šķita daudz jaunāka nekā vakar lampas gaismā: seja vēl svaiga, kaut gaišajos, cirtainajos, taisnā celiņā pāršķirtajos matos mirdzēja daudz sudraba pavedienu. Pelēkās acis šķita radītas saredzēt citu vajadzības, rokas — tās apmierināt; smaids bija tāds kā tiem cilvēkiem, kas jau sen aizmirsuši paši sevi. Viņas gādībā vajadzēja klāties labi visiem: kā cilvēkiem, tā arī kustoņiem.

Berts nemitīgi plāpāja un tik ar lielu skubināšanu bija piedabūjams ēst, bet meitene klusi un ātri centās tikt galā ar savu tiesu. Pēkšņi viņa pasacīja paldies un strauji piecēlās.

„Mare, kurp tu?" saimniece vaicāja."

„Iešu pie tētiņa." Atbilde bija steidzīga un satraukta.

„Nekur tu neiesi, kamēr mēs visi nebūsim paēduši!" saimniece mierīgi rīkoja. Mares sejā spīts uzliesmoja un atkal nodzisa.

„Labi, krustmāt Anna!"

„Krustmāte?“ es brīnījos. Jā, bērnu māte jau sen mirusi, bet viņa esot saimnieka māsa. —

Dievpalīgs. Pametu skatu uz durvīm un nākošajā acumirklī uzšāvos stāvus kā skolniece, skolotājam negaidīti ienākot; tikai uz sevišķu aicinājumu attapos atkal atsēsties. Bez sacīšanas zināju, ka tas ir pats Upatu saimnieks; bet ne jau šī atziņa man iedvesa bijīgo cienību: nojautu, ka manā priekšā īpatnēja, spēcīga personība.

„Nevarēju nociesties: jānāk palūkot, kāda tā pilsētas jaunkundze īsti ir.“ Dziļi dobumos iegrimušajās acīs dzirkstījās humors kā sudrabaina mēness vizma kalnu ezeros. „Nu, tāda pati vien ir kā mūsu lauku meičas: divi kājas, divi rokas, divi ausis, divi acis, bet tikai viens deguns un viena mute...“

Dīvainā kārtā atjautība mani bija atstājusi: nevarēju atrast piemērotas atbildes. Krustmāte Anna nāca manam mulsumam talkā:

„Juri, nesāc jau pirmajā dienā jaunkundzi āzēt!“

„Nu, ļauni jau nebija domāts!“ Pāriedams no jokiem uz nopietnību, viņš turpināja: „Mūsu Latvija tai ziņā ir laimīga zeme, ka nav lielas starpības starp laucinieku un pilsētnieku. Mums īstu lielpilsētu nemaz nav, un pilsētu iemītnieku saites ar laukiem nav pārtrūkušas...“

Tā tad arī mani viņš neturēja par svešnieci! It kā cenzdamās attaisnot šo uzskatu, sāku steidzīgi stāstīt par sevi: bērnība un skolas gadi amatnieka ģimenē, Kurzemes mazpilsētiņā; jaukas brīvdienas vasarā un ziemā krusttēva — lauksarga mazmājiņā; valodu studentes prieki un bēdas galvas pilsētas ūniversitātē.

Jutu, ka stāstu garlaicīgi. Domas lidoja pavisam citā virzienā. Senās Kursas kareivīgajiem iemītniekiem, droši vien, vajadzēja izskatīties tādiem kā Juris Upatnieks. Slaidi spēcīgais stāvs mazliet salicis uz priekšu: gadu vai darba nasta, kas zina! Gludi skūtajā, saules un vēju rūdītajā sejā kā akmenī cirstie vaibsti pauda milzīgu enerģiju un nesalaužamu gribas spēku; augstā piere zem kuplo, balto matu vainaga, droši vien, glabāja dažu labu gudru un gaišu domu. Tagad sapratu, ka garie nebrīvības gadsimteņi šādus ļaudis salauzt nevarēja: tā bija rase.

„Es no savas māsas nekad vairs nešķiršos. . .“

„Meičukiņ, vai neiesim pie darba?“ saimnieks jautāja Marei, kas bija iesēdusies tēvam klēpī un pieglaudusies jauna kaķēna piemīlībā. Cik gan abi līdzīgi! Pirms es vēl paspēju attapties, durvis aiz viņiem jau aizvērās.

Berts, uzlicis sāls trauciņu uz divi diegu spolītēm, lika šim iedomātajam automobilim joņot pārdrošos līkumos. Krustmāte novāca traukus.

„Mums vajadzētu sākt mācības, tas ir bērniem un man...“ nedroši ieminējos.

„Kur nu! Vispirms jums jāiepazīstas ar Upatām un visiem to iemītniekiem. Kamēr jūties svešnieks, darbam nav svētības.“ —

Pusdienu ēdot, biju daudz drošāka. Kā nu ne! Pazinu visas govis vārdā un izskatā; Ķirsi un Ogu biju pati izslaukusi. Bertam par lielu prieku varēju jau atšķirt slaveno perētāju Džekūnu no vienkāršās vistas Cepōras un viņai līdzīgām. Mare gan nicīgi paraustīja plecus par šādām bērnišķībām. Saimnieks, laipni smaidīdams, vēroja manu sajūsmu par viņa māju ēkām. Līdz šim vēl nekad nebiju redzējusi seklās kūts; sudrabvītoliem apaugušā dīķīša malā bija jauka klētiņa; senlaicīgas rijas vietā — moderna kaltētava; ķieģeļu dzīvojamā ēka glīta un saulaina.

Arī meita un puisis nepārspējami orīģināli. Jūlchena bij ilgus gadus „pie kungiem dienējusi,“ tādēļ vai tam, kas iedrošinājās saukt viņu vienkārši par Jūlīti! Mani viņa dēvēja par „freileni“ un manu protestu atvairīja ar paskaidrojumu, ka jaunkundze esot katra neprecēta sieviete, bet „študierēta dāma“ esot freilene: viņa, lūk, zinot, kas esot „anštendīgi.“ Pastāvīgās nesaskaņas viņas un jokupēteŗa Anša starpā taisni tagad bija sevišķi asas. Jūlchena viņam pār-

meta vērsēna Fēliksa (smalkais vārds — viņas dots) iekaitināšanu. Tas savu audzētāju un kopēju bija trenkājis pāri barības silēm. Šim un līdzīgiem apvainojumiem par atbildi Ansis uzdziedāja: „Piktā pūce, gardā gaļa, vanags tevi plucinās!" Jūlchena aizdrāzās šņākdama un durvis blīkšķinādama.

Pēcpusdienā saimnieks, sētuvi kaklā, aizgāja uz tīrumu. Ansis, labības maisus vezdams, aicināja mani talkā pie birzēšanas, ķircinādams par spicajiem kurpju papēžiem. Acumirklī mani apavi ielidoja pa logu istabā. Kad kājas iegrima sasilušajā irdenajā zemē, jutu, ka visa mana būte šeit laidusi dziļas, stipras saknes, ka Upatu mājās vairs neesmu svešniece!

Mares un Berta ienaids

Marei vasarā jāatkārto mācības, lai godam varētu izturēt iestāšanās konkursu ģimnazijā; Bertam tik tālu jāielauzās nesimpatiskajās grāmatu zināšanās, lai, nākošajam skolas gadam beidzoties, nebūtu trešo reizi jāpaliek pamatskolas trešajā klasē. Saimnieks gan bija ieminējies, ka man esot vēl kāds svarīgs uzdevums, ko mēs pārrunāšot, kad man būšot noteikts spriedums par savu audzēkņu raksturu. To dzirdot, mani uztrauca skumjas saimnieka acīs un rūgtuma vaibsts ap muti.

Mare mani gaidīja ar tīri apvilktu, glīti saliktu grāmatu un burtnīcu kaudzīti priekšā.

„Puišel, vācies ārā! Tagad es mācīšos!" viņa uzsauca brālim. Berts nelikās ne dzirdis un šķirstīja kādu Forda reklāmas brošūru — savu iemīļoto autogrāmatu.

„Jaunkundz, šis negantais zeņķis negrib klausīt!" Mare, man ienākot, paceltā balsī žēlojās. Sūdzība bija nedibināta, jo krustmāte uz manu lūgumu zēnu bija ieraidījusi istabā, tādēļ mierīgi attraucu:

„Papriekš mēs abas mācīsimies, bet Berts rakstīs; vēlāk — otrādi."

„Es lai eju ar tādu caurkritušu trešklasnieku kopā mācīties? Ne prātā nenāk!" Mani nepatīkami pārsteidza augstprātīgā nicināšana pret brālīti, tādēļ es atbildēju:

„Marīt, noteicēja šeit esmu es, un jums abiem mani rīkojumi bez ierunas jāizpilda."

„Es sūdzēšu tētiņam..."

„Labi. Tomēr brīdinu tevi, ka šis pasākums būs veltīgs, jo tētis jūsu mācīšanu ir uzticējis man un manās darīšanās neiejauksies. Berta sējā spoguļojās tik dziļš gandarījums, ka man kļuva neērti; tādēļ skarbs rīkojums: „Bert, liec bildītes projām! Sameklē savas grāmatas un burtnīcas! Tad tūliņ nāc šurpu!"

Zēns gribēja ko teikt, bet aprāvās un izmetās pa durvīm. Mare bija savaldījusies un laipni jautāja:

„Lūdzu, sāksim ar latviešu valodu! Vai jā?"

„Labi, Marīt!"

Loģiski un noteikti meitene man deva klasē izņemtās vielas pārskatu. Mani pārbaudes jautājumi viņai nesagādāja ne mazāko grūtību. Guvu pārliecību, ka mana skolniece ir ļoti apdāvināta un centīga; ar viņu nodarboties būs tīrais prieks. Mare to juta, un abas tā aizrāvāmies, ka nemaz neievērojām Berta pārāk ilgo aizkavēšanos. Kāda sarežģīta teikuma analizes vidū mūs iztraucēja autotaures kaucieni.

„Vai kāds atbraucis?" Šāda varbūtība man nemaz nebija patīkama. Mare smējās.

„Nē jel! Tur Berts ar Rulli (tas ir viņa sirdsdraugs, skolotāja dēls Rūdolfs) spēlē šoferus. Mans cienījamais brāļa kungs jau bēg no mācīšanās kā kaķis no ūdens. Šo slaistu tūliņ jums atgādāšu šurpu." Viņa aizskrēja. Ķnada ārā, un pēc brīža Mare ar bēgli bija klāt, ar vienu roku turēdama viņu aiz apkakles, bet otrajā bija žūksnis nodriskātu grāmatu.

„Bert, kādēļ tu manis nepaklausīji?" Zēna seja sasarka kaunā. Acis nolaidis, viņš stostījās:

„Biju aizmirsis, kur grāmatas noliktas..." meklēju un nevarēju atrast... atnāca Rullis, un pavisam aizmirsu, ka man jāiet mācīties."

„Nebija vērts aizmirst, jo nokavēto laiku tu atstrādāsi." Piezīme bija vietā, un tomēr to nožēloju meitenes sejas saltā, nežēlīgā prieka izteiksmes dēļ. Jutu, ka skolotājas gaitās mani sagaida dažs labs nepatīkams pārsteigums.

Zilajos debesu ūdeņos peldēja balti mākoņu gulbji. Briedušie, sveķotie pumpuri spīdēja kā nolakoti. Sirmis, vārdā Bucis, ar izstieptu gardēža lūpu uzmanīgi plūca jauno, maigi zaļo zālīti, nevērīgi raustīdams divričus ar mucu un miglojamo pumpi. Marīte jau kādu desmito reizi nepacietīgi pārbaudīja miglojamās caurules salaidumus, nevarēdama sagaidīt interesantā notikuma

sākumu. Saimnieks un es gatavojām kodīgu šķidrumu. Taisnību sakot, es gan vairāk klausījos Upatnieka paskaidrojumos par lapu utīm, ziedu dūrēju un citiem kaitēkļiem, degdama priekā, ka drīkstēšu palīdzēt ap 400 ābeļu atbrīvot no šiem mocītājiem. Pietrūka petrolejas, un Marīte aizskrēja uz māju pēc jauna krājuma. Pagāja labs brītiņš, bet viņa nerādījās. Gaidījām, pagaidījām, bet meitene neatgriezās. Pārliecībā, ka viņa nevar kannu atrast, saimnieks devās talkā.

Pēkšņi dzirdējām tā kā elsas, tā kā palīgā saucienus; paātrinājām soļus un skriešus sasniedzām dzīvojamo ēku. Priekšnamā uz grīdas gulēja Mare, stingri sasieta ar veļas virvi. Kamēr es pūlējos atraisīt mākslīgi samestos mezglus, saimnieks devās gūstīt vainīgos. Mirkli vēlāk, tikko nenotriekdams mani gar zemi, mums garām aizdrāzās Rullis, atstādams savu draugu vienu pašu ķezā. Mare pārstāja raudāt, lai labāk varētu sekot negaisam, kam blakus istabā vajadzēja nākt pār vainīgā Berta galvu. Tiesas spriedums bija ātrs, īss un taisns.

„Tā rīkojas tikai īsti noziedznieki: sasien cilvēkus un zog. Tādiem jāiet cietumā. Tādēļ arī tu šodien nedrīksti kustēt ne pēdas no mājas projām. Par ievārījuma podu, ko jūs abi esat bez atļaujas aiztukšojuši, tu paliksi bez pusdienas, launaga un vakariņām; bet tavs līdzgaitnieks Rullis lai vairs šeit nerādās!"

Mare bija ļoti vīlusies. Berts nebija dabūjis pēriena. Viņa to uzskatīja par personīgu pārestību, un asaras sāka atkal birt kā pupas. Cerēdama uz manu līdzjūtību, viņa man atstāstīja visu trača norisi. Puiku jaunbūvētajam „autiņam" (ziepju kastei uz divi veciem bērnu ratiņu riteņiem un divi koka ripām) vajadzējis pasažiera. Tādēļ viņi sagūstījuši gaili un, lai tas neaizbēgtu, ietinuši to lakatā. Mare ar dažu kārtīgu belzienu palīdzību atsvabinājusi gūstekni, par ko puikas viņai atriebušies.

„Bērns, kādēļ tu esi pret Bertu tik ļauna? Ar labu tu būtu daudz vairāk panākusi. Tu taču esi vecāka un daudz prātīgāka..." Labi domāto pamācību pārtrauca meitenes dusmu izplūdums.

„Ak tā, Berts jums tas labais! Šis līdējs un lišķis arī jums jau pielaizījies. Kā es viņu nevaru ciest, šo gļēvuli, šo memmes

Izstīdzējusi meitene, gaļām, linu baltām bizēm ņēma traukus no skapja

dēliņu, šo pamuļķo sliņķi! Kaut taču reiz zeme atvērtos un viņu aprītu ar visiem viņa sasodītajiem automobiļiem!" Man kļuva baigi: tā vairs nebija parastā bērnu ķīvēšanās, tas bija — ienaids! —

Nākošajās dienās laiks bija slikts, bet kā saimnieks, tā krustmāte strādāja gandrīz pa āru vien. Abi bija klusi un man šķita noskumuši. Rullis tiešām nerādījās, un Berts nemierīgi klaiņoja apkārt. Mare no manas sabiedrības vairījās: pieklājīgi, bet vēsi kārtoja tikai nepieciešamo. Salu fiziski un psīchiski. Dīga doma par aizbraukšanu.

Beidzot spoža saulīte aizdzina drūmo drēgnumu. Peļķes ātri izžuva, un arī cilvēku sejas kļuva gaišākas.

„Nu, mazpulka dalībniece, neaizgulies! Laiks ķerties pie lauciņa apstrādāšanas," saimnieks smaidīdams kādu dienu Mari mudināja. Meitene bija kā spārnos. Arī es aizrāvos. Līdz šim tikai no laikrakstu ziņām pazinu šo īpatnējo jaunatnes organizāciju, bet tagad varēšu visciešākā tuvumā dzīvot šai domai līdzi. Mare mani paķēra zem rokas, un abas joņojām uz sakņu dārzu, lai izraudzītos lauciņam piemērotu vietu. Kā lietpratēji rīkojāmies ar metru mēru, notēsām un iedzinām mietiņus. Pienāca saimnieks ar Bertu.

„Mans dēļuks jau arī ir mazpulka dalībnieks un grib savu lauciņu."

„Es gan neprotu nekā, bet jūs jau man palīdzēsit, vai ne, mīļo, mīļo jaunkundz?" zēns lūdzās. Priecīgi gribēju atbildēt, bet Mare, piesarkušu seju un zibošām acīm, man neļāva tikt pie vārda.

„Ak tā, šis slaists liks citiem savu lauciņu apstrādāt, lai tad ražas apskatē dižotos ar saviem sasniegumiem! Nekā nebūs! Es to pastāstīšu mazpulka vadītājam un arī inspektoram."

„Bet es atkal izraušu tavus ķirbjus ar visām saknēm un spēlēšu ar tiem kājbumbu!" satracinātais Berts draudēja, un pirms mēs, pieaugušie, paspējām strīdu novērst, brālis un māsa sāka kauties. Tēvs abus izšķīra un krietni sapurināja.

„Nu jums nedz vienam, nedz otram lauciņa nedabūt! Mazpulks ar jums, kaušļiem, piedzīvos tikai kaunu." Man likās, ka šī kauna nasta saimniekam bija uzgulusies jau tagad. Viņš pagrieza mums muguru un aizgāja smagiem soļiem. Mare izrāva robežu mietiņus, un tie viens pēc otra augstā lokā aizlidoja pāri dārza sētai.

„Un viss tas šī nekrietnā puikas dēļ!" skaļi elsādama, viņa aizsoļoja. Berts, grāvja malā saknupis, šņukstēja.

„Visi baras, ka nekā nedaru; bet kad gribu ko darīt, tad nav brīv," viņš raudās murmināja, bet tad pēkšņi saslējās un sažņaudza dūres, ka locītavas balti izspiedās. „Kā es priecātos, ja nelabais reiz parautu šo raganu Mari!"

Arī šī maigā fantasta sirdī deg ienaida liesma! — šausmās konstatēju. Kā gan tas beigsies? Ak Dievs, kā tas reiz beigsies! —

Priekšpusdienā bijām baznīcā un iegriezāmies arī Upatu kapsētā. Atpakaļceļā Rullis mums bija uzglūnējis un izlūdzies saimnieka piedošanu.

Diendusas vietā mēs, trīs pieaugušie, sēdējām „labājā istabā" ar sarkano ķieģeļu kamīnu. Ārā lielām pārslām sniga vēls putnu sniegs. Liesmu mēles gan kausēja aukstumu, bet nespēja padzīt mijkrēsli nedz no istabas, nedz no domām. Smagi un lēni saimnieks uzņēma valodu:

„Tagad jūs, jaunkundz, zināt, kam mums jūsu palīdzība it sevišķi vajadzīga: ne jau nu zinību mācīšanai..." Saprazdama pamāju ar galvu. Ilgs klusums. „Tagad, kur dižais vadonis mūsu tautu sakalis nedalāmā vienībā, atpestīdams to no sensenā latviešu lāsta — brāļu naida, manu bērnu attiecības ir sevišķi šausmīgas. Šai ienaida ēnā mēs, abi vecie panīkstam, redzēdami savas nākotnes cerības irstam. Lai cik grūti dzīves apstākļi, lai kāda dažādība uzskatos — mīla ceļ tiltu pāri katrai plaisai; lai cik liela turība, lai cik laba izglītība — naids šķeļ tādu bezdibeni, kas aprij nevien paaudžu paaudzēm darināto labklājību, bet arī sirdsmieru un Dieva svētību..." Atkal smags klusums. Pulkstenis tikšķēja kā ķirmis. Bēdas vilka tumšu ēnu lokus ap saimnieka acīm un kā smalks, ass kalts kala rūpju rievas cietajā sejā.

Krustmāte Anna piecēlās; viņas smalkā, sastrādātā roka liegi glāstīja brāļa sniegainos matus.

„Neskumsti, Juri! Lielais Sējējs cilvēka dvēselē ļauj dīgt arī nezālēm. Mūsu pienākums ir — tās cītīgi ravēt. Gan tad Viņš dos apstākļus, kas labajai sēklai ļaus dīgt, augt, briest un augļus nest, jo Viņš ir mīlestības Dievs."

Brālis cieši apskāva māsu un noskūpstīja viņas skaidro pieri.

„Sen jau dzīve būtu mani salauzusi, ja nebūtu tavas gaišās ticības, manu māsulīt, manu spožo zvaigznīt!"

Anna atstaja istabu. Gribēju doties viņai līdzi, jo bija kauns par asarām, kas aizmigloja man skatu, bet saimnieks atturēja.

„Pirmīt jūs brīnījāties par daudzajiem Upatniekiem, kas mūžīgā mierā dus Upatu kapsētā. Kopš šīs mājas dabūjušas savu vārdu, tās pašas dzimtas paaudžu paaudzes dzimušas, strādājušas un mirušas uz šīs zemes. Tas uzliek Upatu īpašniekam lielu atbildību un pienākumus, bet dod arī lepnumu, spēku un izturību. — Mans tēvs bija varens vīrs: pagasta vecākais un sabiedrisks darbinieks. Pienākumus pildot, viņš bieži bija projām, bet mājas nedrīkstēja ciest. Tādēļ man, no desmit bērniem vecākajam, agri nācās nest saimnieka nastas. Kad paguru un žēlojos tēvam, viņš uzsauca: „Neaizmirsti, ka tu esi Upatnieks!" Tēvs nositās, no pagasta tiesas sēdes mājās braucot, bet dažas nedēļas vēlāk piedzima vienpadsmitais bērns — māsa Anna. Šo pastarīti ieslēdzu savā sirdī ar divkāršu mīlestību. — Māsas un brāļi izklīda plašajā pasaulē, paņemdami no Upatām līdzi zemes spēku un savu materiālās labklājības daļu. Mājas bija parādos, ēkas vecas, bet biju jauns un stiprs, un visa dzīve vēl priekšā. — Pasaules kaŗš iespieda dzimto zemi tranšeju žņaugos; krievu un vāciešu zirgi mīdīja auglīgās druvas. Māmiņa palika viena sentēvu sētā, bet es ar

māsiņu devos bēgļu gaitās. Rēvele, Helsingforsa, Pēterpils; lielniecisma un bada šausmas. — Beidzot — brīvajā Latvijā! Visa mana manta — veļas groziņā pāris mēnešu vecā Marīte! Pats — brīvības cīnītāju rindās, sieva (biju apprecējis vientuļu bēgļu bārenīti) un bērns Rīgā; bet man par viņiem nebija baiļu, kamēr tur bija māsa Anna. Šī vienpadsmitā bija vairāk Upatniece nekā mēs pārējie desmit kopā. Bermonta bandas vajādams, savu kareivju pulciņu priekšgalā iejāju Upatās. Māmiņa — kapu kalniņā, tēva mājas — pamesta postaša. — Miers... Dzīve jāsāk par jaunu. Ar sievu un bērnu atgriezos mājās; Anna palika Rīgā, jo negribēja mums par nastu būt. Dievs vien zina, kā šī meitene iztika: pabeidza ģimnaziju un iestājās jaundibinātajā Mākslas akadēmijā! Upatās piedzima Berts, un sieva aizgāja aizsaulē. Anna pārnāca pie manis. Slavenas nākotnes sapņus viņa aprakusi: Upatnieces vieta ir Upatās. Nelīdzēja profesora personīgs apciemojums, nelīdzēja krietnu, ievērojamu vīru bildinājumi. Plecu pie pleca mēs likām baļķi uz baļķa un akmeni uz akmens: cēlām savas Upatas. — Gadi aiztrauca vēja spārniem; mazās māsiņas cirtainos matus jau sarmojusi rudens salna, bet mūža darbs vēl nav galā: prāvi parādi vēl gulstas uz mājām. Spēka gan pietiktu, ja to nedrupinātu bažas: kam tas viss? Jaunās paaudzes brāļa un māsas ienaids draud izārdīt, ko vecās paaudzes brāļa un māsas mīla cēlusi. Varbūt tā ir mūsu vaina, ka māju dēļ esam bērnus atstājuši novārtā; varbūt arī mēs, lielo pārvērtību laikmeta ļaudis, esam iekšēji par daudz smagi tai paaudzei, kas laimīgi aug brīvās Latvijas saulītē. Tādēļ tagad lūdzu jūs talkā. Jūsu pašas zelta jaunība ir tilts uz manu bērnu dvēseli. Zinu, jūs baidāties un domājat par aizbraukšanu. Lūdzu jūs: nedezertējiet, izturiet cīņu, varbūt uzvara būs jūsu pusē!"

Ciešs rokas spiediens apliecināja manu gribu pildīt šo uzdevumu.

Krustugunīs

Ievas upmalā jau noziedējušas un lakstīgalas dziesma apklususi. Pāri sārtajam ābeļu ziedu sniegam dzeguze gan vēl skandināja savu „kukū", un ceriņu krūma

Krustmātes Annas sastrādātā roka liegi glāstīja brāļa sniegainos matus

iesarkano barkšķu vidū izsalkuši strazdu mazuļi neganti cienstēja un savas pils lūkā plātīja dzeltānās platrīklītes.

Smagu sirdi jāatzīstas, ka saviem audzēkņiem nebiju tikusi ne soļa tuvāk. Kad kūtī, dārzā vai druvā strādāju ar Mari, Berts kautkur viens pats vai ar Rulli spēlēja šoferi. Kad piedalījos zēnu rotaļās, Mare aizvainota aizgāja. Sāku jau šaubīties, vai man maz izdosies iegūt bērnu pieķeršanos un uzticību. —

Pienu uz pienotavu vest bija Jūlchenas pienākums. Tā kā pēdējā laikā viņa kavējās stipri ilgi, aizbraukusi pilsētiņā, Ansis palaida joku, ka viņa „zvērinātā brūte" esot kļuvusi neuzticīga. Jūlchena tā uztraucās par šādu „blamierēšanu", ka kļuva spītīga kā ēzelēns, kas atspēries uz visām četrām un nav dabūjams nedz uz priekšu, nedz atpakaļ. Viņa vairs piena neveda. Darbi tā iekārtoti, ka nevienam citam nebija laika braukt. Tādēļ es piedāvājos, kaut pilsētiņas nepazinu, un man nebija ne jausmas, kur atrodas pienotava.

„Marīte var braukt jums līdzi," krustmāte ieminējās.

„Ne par ko arī ne!" Mare sašutusi iesaucās. „Pilsētas smakas nevaru paciest, un pie tam vēl ar Buci braukt — paldies! Tas jau spicē ausis un lēkā pie katras ceļa zīmes, bet kad ierauga riteņbraucēju, tad liekas grāvim pāri." Krustmāte gan mēģināja meiteni pierunāt, tomēr velti. „Lai taču tas cēlais jauneklis Berts brauc līdzi: viņam jau sirds aiz prieka kut, kad aiz stūŗa pamana kādu smirdošu auto!" Berts tūliņ

bija braucējs, nebēdādams, ka kājas basas un galvā tēva vecā platmale.

Beidzot bijām laimīgi uz lielceļa.

„Reņģu auto! Reņģu auto!" zēns sajūsmā gavilēja. Zirgs saglauda ausis un kāpās atpakaļ.

„Lec laukā!" uzkliedzu puikam.

„Es palikšu pie jums!" bija noteikta atbilde, un Berta rociņas ieķērās grožos. Pie pašas grāvja malas atjēdzos un sāku lietāt pātagu. Bucis gan padevās uz priekšu, bet viens ritenis jau bija grāvī: piena kannas ripoja, un mēs — tām pakaļ. Bucis šķelmīgi pakustināja ausis, apstājās un noskatījās, kā mēs ķepurojamies pa arumiem. Droška bija ļoti zema, tādēļ nekas nebija noticis nedz piena kannām, nedz mums. Smiedamies un jokodamies, ietransportējām kannas atkal ratos un braucām tālāk. Nu mums māksla rokā: pātaga vislābākās zāles pret Buča niķiem. Fabrikas direktora zaļais sporta vāģis (Berta valodā „Krokodilis") aizjoņoja garām, mūsu labklājību netraucējis.

Godam veikuši savu uzdevumu pienotavā, priecīgi čalodami braucām mājup. Upatu bērzu aleja jau bija redzama.

„Jūs nekad vairs nedrīkstiet braukt projām: ar jums var tik labi izrunāties par autiņiem kā ne ar vienu citu, pat ar Rulli ne. Jums jāpaliek visu mūžu pie mums. Mīļo, labo jaunkundz, vai jā?" Tumšmataina galviņa pieglaudās manam plecam, un brūnajās acīs kā atvērtā grāmatā spoguļojās zēna sirds. —

Berts man pa pēdām vien staigāja, bet Mare bija saltāka kā jebkad. Vai tiešām viņas sirdī ledus nekad nekusīs?

Nobira ābeļu ziedi, un aizmetās mazi āboliši. Rudzi izdzina vārpas, un strazdēni lasījās ežmalā. Ansis trina izkapti, un saimnieks jūdza zirgus pļaujammašīnā.

„Jaunkundz, ņemiet nu Buci un dodieties mūsu grābeklim pakaļ uz Beltēm! Jāsarauj kopā mazā aplociņa izkaltušais siens: pievakarē būs pērkons," tā saimnieks.

„Uz kurieni?" sauca Mare, redzēdama mani ar zirgu aizejam.

„Pēc grābekļa. Nāc līdzi!"

— „Apžēlojieties! Man tik ļoti bail no pērkoņa, un tas tūliņ būs klāt. Palieciet pie manis: aiztaisīsim slēģus un satīsim galvas segās!" Pasmiedamās par dīvaino priekšlikumu, devos ar zirgu tālāk. Pāris lēcieniem Mare mani panāca un saķēra manu roku kā spīlēs. „Jaunkundz, es jūs lūdzu, neejiet! Bucis ir tik bailīgs, tētis viņa nekad mašīnās nejūdz. Var vēl kas ļauns notikt. Tiešām notiks kas ļauns!" Pārliecināta, ka meitene mani biedē aiz tīras patmīlības, vēsi atkratījos no viņas un turpināju savu ceļu.

Varena braukšana grābekļa augstajā sēdeklī! Milzīgie riteņi ātri ripoja. Melnie mākoņu blāķi stūmās arvien ciešāki kopā; vietvietām šaudījās zibens, un tālumā dobji dunēja. Jāpasteidzas: uzšāvu Bucim. Nošalca spējš vēja grūdiens, un pakšēdamas sāka krist lielas lietus piles, ceļa putekļos pārvērzdamās brūnganās putekļu lodītēs. Zibens nošķīda gar acīm, varena grāviena pavadīts. Pazaudēju līdzsvaru un gulēju uz ceļa, bet Bucis kā traks auļoja ar grābekli pa kalnu uz augšu. Mēģināju pieceltties, bet skaudras sāpes kājas locītavā piespieda atkrist atpakaļ. Te mani atbalstīja divi spēcīgas rokas.

„Apķerieties man ap kaklu un leciet uz vienas kājas, lai tiekam no ceļa nost!" Tā bija Mare. Kad sēdēju slapjajā zālē, skubināju meiteni:

„Bērns, steidzies mājup! Gan jau kāds brauks garām un mani pārvedīs."

„Mīļo, mīļo! Ļaujiet man palikt pie jums!" viņa lūdzās asarām acīs. „Man taču nemaz vairs nav bail. Ticiet man, arī nemaz ne!" Spēriens pēc spēriena, grāviens pēc grāviena, lietus plūdi. Cieši apskāvušās, klusi sēdējām ceļmalā kā divi zaķēni zem eglītes, kad mednieks iet garām. Vārdu nevajadzēja: mūs vienoja vaļavīksnes tilts.

Lielā Kalvja āmurs

Aizlīgoja siltvasariņa, pilna brīnišķīgu darba un atpūtas brīžu. Zilpulksteņiši zvanīja, vīgrieži kvēpināja saldsmaršu vīrāku, rudzīši-rogainīši zemu klanījās: nāca karalis rudens. Peldēšanās, naktsguļa uz siena panta, vienmuļā jāņogu lasīšana Mari, mani un Bertu bija vēl vairāk saistījušas. Bērni atraduši asprātīgu izeju, lai bez izlīgšanas abi reizē varētu būt ar mani kopā. Viņi sadalījuši mani uz pusēm; labā puse piederēja Marei, kreisā — Bertam. Sarunās viņi nekad negriezās tieši viens pie otra, bet izlietoja mani par starp-

nieci. Arī Rullis labi noderēja par zibensnovadu, jo Mare pasausiem jokiem kā bāztin piebāzto puiku labi ieredzēja. Berta sirdsdraugs labi prata dusmu izplūdumus pārvērst smieklu šaltīs. Lai nu kā, pamiers noslēgts, un mēs četri bijām nešķiramī, kaut līdz draudzībai starp Mari un Bertu vēl bija ļoti tālu. Lai sakausētu šos pretstatus, vajadzētu nākt lielīem, liktenīgiem pārdzīvojumiem; bet vai lauku noslēgtajā klusumā tādi maz iespējami? —

Rudzu laukā, rugāju starpā zēla āboliņš. Arī kviešu statiņas pazudušas šķūnī. Vēl tikai kupli auzu kūliši gozējās rudens saulītē kā rotaļīgas dāmas zeltzīda krinolīnos; rītos rasas lāsītes zirnekļu tīklos greznoja viņu skarainās galvas kā dimantu rotas. Vēl nedēļa, un Marīte brauc uz iestāšanās pārbaudi, tad sāksies viņai mācības. Arī Berts drīz sēdēs savā „iemīļotajā" trešajā klasē, un man būs pienācis laiks doties atpakaļ uz Rīgu. Neviens lāgā negaidīja šos notikumus: jo tuvāk tie nāca, jo mazāk centās tos pieminēt.

Bijām izkaulējušies atļauju svētnakt sargāt ābolus. Visi trīs sēdējām būdas priekšā. Spožs, apaļš mēnestiņš ganīja savas mirdzošās svaigžņu aitiņas. Zirgi, zvadzinādami pinekliem, kautkur plūca zāli. Paretam kāds gatavs ābols paukšķēdams nokrita zemē.

Būdā kāds čabinājās. Elpu aizturēdami, ausījāmies. Lepni no būdas iznāca ezis un pukšķinādams sīkiem solīšiem aiztecēja pa celiņu. Sirsnīgi smējāmies par savām nedibinātajām bailēm. Tad ta sargi! Berts lika priekšā līst būdā „šausmināties", lai atradinātos no šīs muļķīgās sajūtas. Mare izlūdzās kādu labi drausmīgu spoku stāstu. Negribēju piekāpties, bet bērni neatlaidās. Beidzot tomēr novietojāmies būdas kaktā.

Stāstīšana bija pilnā gaitā, kad pēkšņi sarkans atspīdums uzsūca būdas melno tumsu. Kas tas? Mēness taču sudrabaini balts! Kā izmesti, izsprukām no savas paslēptuves. Dūmu un dzirksteļu mutulis griezās virs kaltētavas jumta. Sarkani dzeltānas, milzīgas liesmu rokas kāri tvēra pāri gatvai pēc šķūņa. Deg, deg! Izbailēs kliegdami, cik ātri vien kājas jaudāja nest, drāzāmies uz māju modināt gulētājus. Saimnieks nezaudēja galvu: viņa rīkojumi bija tikpat noteikti kā arvien. Kamēr citi de-

Tā bija sastapšanās...

vās glābt lopus, es pa tālruni pieteicu ugunsgrēku pilsētas ugunsdzēsējiem un modināju kaimiņus. Bērni man spiedās klāt, drebēdami kā apšu lapiņas.

Tā bija šausmu nakts; bet palsais, miglainais rīts man šķita vēl briesmīgāks. No šīgada ražas pilnā šķūņa palikuši pāri vienīgi gruzdošu baļķu un pelnu kaudze. Kaltētavas un kūts vietā baigi rēgojās izdegušas sienas. Krustmāti Annu atradu pie teļu aploka, kas bija stāvgrūdām pilns lopu: zirgi, govis, aitas, cūkas kustējās juku jukām. Klētī kā trakas kladzināja vistas. Caur asarām krustmāte smaidīja:

„Paldies žēlīgajam Dievam: neviena dzīva radībiņa nav dabūjusi galu!"

Saimnieks izdzisušu skatu raudzījās istabas sienā.

„Nu reiz esmu galā. Upatas jāpārdod," viņš sevī murmināja atkal un atkal!

„Nekā tu nepārdosi, tēt! Bertam un man taču vēl ir māmiņas nauda. Tā pietiks nepieciešamam. Mēs ar Bertu jau esam lieli, varam palīdzēt. Ģimnazijā neiestāšos: mana vieta ir Upatās!" Marē bija pamodusies Upatniece. —

Trīs nedēļas pēc lielā ugunsgrēka Jūlchena apprecējās ar kādu pilsētiņas krāsotāju meistaru. Jaunas kalpones nepieņēma: Mare un es bijām uzņēmušās pildīt viņas vietu, jo biju nolēmusi ziemu palikt Upatās. Arī Ansim ne prātā nenāca aiziet, kaut par kārtīgu algas izmaksu nevarēju būt ne runas. Viņš pat saskaitās uz saimnieku, kad tas iemīnējās par šādu iespēju. Vai tad tiešām saimnieks esot aizmirsis, ka viņš ievainoto Ansi uz saviem pleciem iznesis no ugunslīnijas? Vai esot kļuvis tik lepns, ka turot par kaunu vienkārša gājēja palīdzību? — Drīzi vien lopiņi varēja apmesties savā atjaunotajā

mītnē. Tā mums visiem bija īsta svētku diena.

Mare tā pārvērtusies, ka meiteni ne pazīt nevarēja. Agrāk viņa bija strādājusi galvenā kārtā tādēļ, lai sevišķi izceltos pret kūtro Bertu, vai arī savam tētim par prieku. Tagad darbs dzimtajās mājās kļuvis Mares dzīves mērķis. Arī Bertu viņa centās ieraut šai darba ritmā, bet maigais, piekļāvīgais zēns izrādīja pasīvu, tomēr noteiktu pretošanos: viņš vienkārši pazuda kā zutis dūņās. Tad Mare savā sašutumā bija cieta un nepielūdzama. Manus aizrādījumus Berts atvairīja nemainīgajiem vārdiem:

„Es ar meitiešiem nepinos."

„Bet kādēļ tad tu klausi krustmātei Annai un man?"

„Krustmāte Anna ir krustmāte, jūs esat mūsu jaunkundze, bet Mare ir meitietis." Nelīdzēja nekādas skaidrošanas. Viņš palika pie sava. —

Reiz lielā pusdienas starpbrīža beigās Berts pārskrēja no skolas balts kā kaļķis un kā nemaņā nokrita uz dīvana. Esot kaut kas noticis, bet kas, to no viņa nevarējām izdabūt. Tam vajadzēja būt kam šausmīgam. Piezvaniju uz skolu.

Rullis beigts! Izmēģinādams paša un Berta slepeni konstruēto izpletni, viņš lielajā starpbrīdī lēcis no pils torņa un visas trešās klases skolēnu priekšā nosities.

Nācām visi no kapsētas, uz kurieni bijām pavadījuši Rulli pēdējā gaitā. Berts pirmo reizi nesodīts gāja starp Mari un mani, bet pats tā nemanīja. Zēna domas kavējās aiz kapsētas vārtiem pie svaigās kapa kopiņas, kas sedza viņa mīļoto draugu.

„Tagad Rullītim jāstāv pie vārtiem sardzē, kamēr nākošais, ko guldīs baltsmilšu kalniņā, viņu atmainīs," krustmāte Anna skumji atgādināja seno tautas ticējumu. Berts aizklāja seju rokām un elsāja:

„Mīļais Dievs, kaut taču es tas būtu!" Mares roka cieši aptvēra brāļa plecu.

„Tā tu nerunā! Tā tu nedrīksti runāt! Tur gan dus tavs vienīgais draugs, bet te tev taču paliekam mēs visi: tētis, krustmāte, jaunkundze un es — tava māsa." Mares balsij bija nedzirdēta dziļa un silta skaņa. Tūliņ viņa atkal ierāvās sevī. „Nevaru ciest, ka tas puišelis te visu priekšā dīc!" bet pašai asaras kā mirdzošas pērles ritēja pār vaigiem. —

Īsas, pelēkas, vienmuļas rudens dienas. Zeme mirka lietū. Toties jo jaukāki bija garie vakari pie apaļā galda omulīgās petrolejas lampas gaismā. Ansis neskopojās ar jokiem; saimnieks risinājā dažu labu nopietnu domu, pilnu dziļas dzīves izpratnes un gudrības; krustmāte mums, jaunajiem, pavēra skatu dailes brīnumpilī un cilvēka dvēseles kluso sāpju dzīlēs; bet par visu vairāk mani aizgrāba Mares maigā, meitenīgā piekļāvība: viss skarbais saltums viņas būtē pazudis. Arī Berts pārvērties. No viņa naīvās, bērnišķīgās runības vairs ne vēsts. Ar Ruļļa nāvi viņam radies nepārvarams riebums pret techniku, toties vairāk viņš spiedās pie skolas grāmatām. Klusi un mierīgi viņš varēja nosēdēt cauru vakaru mūsu vidū, mēmi raudzīdamies vienā punktā. Mēs zinājām, cik ļoti viņam trūkst Ruļļa, tādēļ cienījām viņa klusās bēdas un sapratām, ka skaļas līdzjūtības baidīdamies, viņš vairījās no cilvēkiem. —

Sals pārvilka ūdeņus ar plānu, caurspīdīgu ledus garozu, pārvērta mīkstos dubļus kramacietos grumbuļos, krāsoja vaigus un degungalus spilgti sarkanus. Jau cepām rovītī ābolus un paslepus sākām gatavot Ziemsvētku dāvanas.

Bija izziņota mazpulka sanāksme skolā. Dienas kārtībā — priekšlasījums un pārrunas. Mare posās ceļam. Kā par brīnumu Berts pieteicās līdzi iet. Priecīgs par šādu dēla vēlēšanos, saimnieks atļāva iejūgt zirgu. Pakāpusies uz dārza sētas, māju aizbraucējiem pakaļ, kamēr Bucis slaidā riskī ar pajūgu nozuda aiz meža stūŗa.

Satumsa, bet abi mazpulka dalībnieki vēl neradās. Gribēju piezvanīt skolas pārzinim, bet tālrunis sabojājies. Laiks vilkās dzirnakmens smagumā. Darbs neveicās. Arī krustmātes skats arvien biežāk urbās logā. Ārā bija jau melna nakts. Beidzot arī saimnieks kļuva nemierīgs.

Vilciņš sāka riet un raustīt ķēdi, tā tad tuvumā manāms viņa niknākais ienaidnieks Bucis, pēc kuŗa stilbiem niezēja suņa zobi. Saimnieks un krustmāte gāja braucējiem pretim, bet es nevarēju pakustēties ne no vietas.

Abi gaidītie apkrita man ap kaklu. Kādi viņi izskatījās! Kā runči zābakos svešās

pieaugušu cilvēku drēbēs un piedevām oda pēc degvīna. Viens otru pārtraukdami, viņi sāka stāstīt savu bēdīgo piedzīvojumu ar laimīgajām beigām.

Sanāksmei beidzoties, abi gabaliņu pavadījuši dažus biedrus. Nākuši atpakaļ gar ezermalu. Sameties dzestri; nožēlojuši, ka nav sniega: pikojoties varētu dabūt siltumu kaulos. Tad Berts krietni ieskrējies un šļūcis pa glumo ezera ledu. Nošķindējis, kā stikliem plīstot. No Berta vairs ne vēsts! Sīkas ledus drumslas vien peldējušas caurumā pa mutuļojošo ūdeni. Acumirklī arī Mare bijusi ūdenī. Par laimi tur nebijis dziļš, bet ledus kārta plāna. Viņai tūliņ izdevies to uzlauzt un uzraut Bertu stāvus. Slapji kā ūdenszurkas abi ieskrējuši Beltēs, kas bijušas daudz tuvāk par skolu. Laipnā kaimiņiene visādi ap viņiem pūlējusies, bet kaimiņš uzspiedis pāris glāžu tik stīva groka, ka mutes svilušas, un galvas vēl tagad griežoties riņķī, kā karuselī. Tad bijis jāiet uz skolu pēc Buča, kas silti sasegts, kavējis laiku pie auzu kules. Tā, tas esot apmēram viss.

Kad krustmāte, sadzirdījusi visādām tējām un pulveriem, grasījās abus „slimos" bāzt zem pēļiem sviedrēšanai, nāca liels pārsteigums.

„Pēc pamatskolas beigšanas iešu lauksaimniecības vidusskolā," Berts paziņoja. Teikumam bija bumbas sprādziena iespaids. Ko Mare sacīs? Tas jau tagad bija viņas nākotnes nodoms. Naidošanās atkal sāksies! Man sirds kā veseris dauzījās pašā kaklā, un ausīs šalca un dunēja.

Meitene smaidīdama pievilka brāli sev klāt.

„Mēs ar Bertu norunājām tur reizē iestāties. Līdz tam laikam, droši vien, Upatās atkal viss būs tik tālu kārtībā, ka bez mums abiem varēsiet iztikt," viņa mierīgi paskaidroja.

„Es no savas māsas nekad vairs nešķiršos..." Berts jūsmoja.

„Es no sava brālīša arī ne. Mēs visu mūžu paliksim kopā tāpat kā tētiņš ar krustmāmiņu," Mare piebilda.

„Vai tas būtu alkohola iespaids?" saimnieks nedroši ieminējās, kad bērni bija apguldīti.

„Tu, Juri, esi īsts neticīgais Toms. Kas labi sen jau slepeni sirdī glabāts, tagad izlauzies uz āru." Krustmātes Annas acis staroja kā zili dārgakmeņi.

Nākošajā dienā bērniem nebija pat iesnu. Kur mēs visi trīs ķērāmies pie darba, tur drīz vairs neatlika nekā darāma. Saimnieks šķita kļuvis vismaz par gadudesmiti jaunāks. Krustmātes Annas gaišie, priecīgie smiekli skanēja pa māju kā dzidri sudrabzvani. Ansis parasto joku vietā izteica dziļu, gudru domu:

„Jā, nekas tā nevar cilvēkus kopā sakalt kā Lielā Kalvja āmurs."

Pirmo reizi savā mūžā nojautu, ka Dieva miers, kas augstāks par cilvēku saprašanu, nāk dvēselē tad, kad dziest sāpīgas bēdas par tiem, kuŗus mīl. —

Dūmu strūkliņa no skursteņa taisni vijās dzidrajā zilē kā brīnumpupa, pa ko var uzkāpt debesīs. Jaunais sniegs mirdzēja kā kristalls; pat pēdas vēl nebija iemītas. Staltā egle, noliektiem, vatētiem zariem, meta dīvainu, zilu ēnu.

Saimnieks turēja manas rokas savējās:

„Vēlu kārtīgu caurkrišanu tais pārbaudījumos! Tad Līzītes jaunkundze vairs nebēgs no mums projām uz pilsētu." Krustmāte Anna cieši sasprauda kamanu segu.

„Ja mūsu trešais bērns aizbēgs, meklēsim rokā ar policiju." Solījos ilgāk par pāris dienām Rīgā nekavēties.

Jautri ietinšķējās ilkss zvaniņš. Slieces gurkstināja sniegu, atstādamas aiz sevis divi spīdīgas švīkas. Buča pakavi meta sniega pikas gaisā. Stāstīju Marei un Bertam, ka šoreiz man nemaz nav bail no pārbaudījumiem, lai arī profesori būtu cik stingri būdami: nekur tā mācības pašas no sevis galvā nelien kā Upatās. Bucis nebija čakluma cienītājs un mūs maldināja ar savu sīko riksīti soļu tempā, kādēļ tikko nenokavējām vilcienu.

Spalgs svilpiens, klaudzoņa. Divi bērni, kas nenogurdami vīcināja lakatiņus, kļuva arvien mazāki un mazāki, līdz izzuda apvārsnī.

Ra—ta—ta! ra—ta—ta! rībēja riteņi; garām zibēja lauki sniega rotā, bet manas domas kā dūjas riņķoja ap Upatām. Tapšanas laiks — nevien Marei un Bertam, bet arī man! Pilsētā dzimusi un audzusi, biju Kurzemes sētā ieguvusi mājasvietu un bērna tiesības tās iemītnieku sirdīs. Zemes spēks tapis arī mana daļa. Pazīstu brīnumavotu, kas stipru dara; zinu ilgu mērķi — savu zemes stūrīti.

Jaunais Fu

Krietna ķiniešu zēna dzīves stāsts (Turpinājums)

ELIZABETE FOREMAN-LEVIS

Jaunais Fu ar šo netaisnību nevarēja samierināties. Kaŗavīri neapšaubāmi paliks neskārti. Kas gan uzdrošinātos tos sodīt? Vispirms tie bija viņa tēvu nonāvējuši un tad izpostījuši visus sējumus. Un nu šis vīrs, tikai vienu minūti liegdamies, bija samaksājis ar savu dzīvību. Jaunais Fu šajā mirklī attapās — ja arī viņš no šejienes nepazudīs, pirms nebūs ievērots, tad arī viņam var gluži tāpat klāties. Taču jau pie pirmā soļa viņu satvēra kada smaga roka.

„Ko tu te meklē!" jautāja kāda rupja balss. Jaunais Fu bailēs saruka. „Neko," viņš stostījās.

Tad šie bagātnieki apskatīja atnestos traukus

Tas ar to neapmierināto sejas izteiksmi pavēlēja: „Ļauj zēnam iet!"

„Nē," bija atbilde. „Viņš izskatās diezgan spēcīgs. Tik ilgi, kamēr mēs nevienu citu neatradīsim, mūsu gultas drānas mēs varam nest paši. Bet puika var nest mums rīsu līdzi. To mēs tā ka tā lieliski varēsim izlietot."

Zēns stāvēja gluži kā sastindzis. Rīsa kurvjus viņš nevarēja panest. Tie bija divkārt smagāki par vissmagākajiem kapara traukiem, ko Tangs viņam lika nest un kas viņu jau tad krietni vien nogurdināja. „Rīsu panest es nevaru," viņš iesāka, „tad jau varbūt gultas drānas —."

„Vai tu gribi gulēt turpat, kur tas?", kaŗavīrs norādīja uz kulija līķi.

Drebēdams pie visas miesas, zēns noliecās, paņēma nošautā nesamo stangu, šnores, uzmauca tās abiem stangas galiem un mēģināja pacelt kurvjus. Stanga dziļi iegriezās plecā un zēns sagrīļojās zem sāpīgā spiediena. Tā bija negaidīta kustība un rīss sāka birt no abiem kurvjiem. Zēna mocītājs lādējās, iesita viņam ar šautenes laidni pa muguru un brīdināja vēl otrreiz būt tik neuzmanīgam.

Neapmierinātais kaŗavīrs iejaucās vidū un sākās sivs strīdus. Pārējie tikai paraustīja plecus, paņēma beidzot savus gultas drānu saiņus un pazuda ielā. Jaunais Fu palicis starp strīdīgajiem vīriem un rīsu kurvjiem, izmisis meklēja kādu iespēju bēgt, taču velti. Aiz kurvjiem pacēlās lieli mūri un viņam priekšā kaŗavīri aizsprostoja ceļu. Bezcerībā viņš noliecās pār savu nesamo.

Neapmierinātais papurināja galvu, atmeta ar roku un paņēma savu gultas drēbju saini. Zēns saņēma visus savus spēkus un beidzot viņam arī patiesi izdevās pacelt nesamo. Un tā viņi visi trīs sekoja pārējiem kaŗavīriem.

Ielās iegūlās tumsa. Tā ziņkārīgo acīm paslēpa nožēlojamo kulija ķermeni, kas nekustīgi gulēja mūŗa stūrī. Šis cilvēks nekad vairs nenesīs savus nēšus. Un viņa

Fu Be Be bijīgi nolieca galvu svētā altāŗa priekšā

ģimene? Tai vajadzēs atrast citus ceļus kā nopelnīt savu dienišķo maizi. Hunkingas bagātības nespēja aizkavēt to, ka lielais vairums viņas pilsoņu tik tikko iztika un nenomira badā.

Četrpadsmit gadus vecajam zēnam, kam nu vajadzēja nest mirušā nesamo, katra kustība kļuva par mokām. Sviedri lija pār vaigiem un sirds pukstēja steidzīgiem un sāpīgiem sitieniem. Katrus pāris soļus vajadzēja apstāties, lai atbrīvotu kaklu no spiediena un dziļi ievilktu elpu. Veikali bija slēgti un ielas šķita kā izmirušas. Jā, dienā viņš būtu varējis saukt pēc palīdzības. Tak arī tas maz ko līdzētu. Kas gan šinī pilsētā, ja tas būtu arī tas labākais cilvēks, gribētu šī nabaga zēna dēļ sanīsties ar kaŗavīriem? Mēmi viņš gāja tālāk. Ar katru soli kustības kļuva gausākas. Beidzot kaŗavīrs lika viņam apstāties. Jaunais Fu noliecās pār savu nesamo un gaidīja tālāko pavēli.

Skaļš sauciens lika viņam piecelties. Viņi nebija vairs vieni. Visapkārt sēdēja kaŗavīri — cits ēda, cits spēlēja, cits skaļi sarunājās ar pārējiem. Jaunais Fu bija gan dzirdējis par kaŗavīru mītnēm pilsētas vienā galā, bet nekad tās nebīja redzējis. Nu viņš tās redzēja, un, kā viņam pašam šķita — pēdējo reizi, jo neapšaubāmi te nu arī viņam bija jāpaliek, ja ne lodes cauršautam, tad turpmāk nastas nesot.

Vairāki vīrieši piecēlās un nāca tuvāk. Atskanēja rupji smiekli: „Lins mātēm zog zīdaiņus, lai tie nestu viņam labības grozus!"

„Kur tu ņēmi to rīsu?"

„Raugi, zēns jau turpat zem nastas smaguma ir sabrucis."

Jaunais Fu izstiepās taisns, lai nepazaudētu samaņu. Viss, kas bija acu priekšā, griezās riņķī.

„Ko lai nu es ar viņu iesāku?" neapmierināts ar sevi, Lins jautāja, jo nu citi par viņu smējās.

„Ko tu lai ar viņu iesāc? Pats par sevi saprotams, sūti uz mājām. Vai tu domā, ka virsnieks tev atļaus zēnu še paturēt kā vergu? Pirms viena gada jā, bet tagad Nankinas valdībā un virsniekos tak ir iepotētas kādas tur idejas par bērniem un lojaliem pilsoņiem. Lieliska labība, ko tu še esi pārnesis, Lin." Runātājs ļāva rīsam birt caur pirkstiem. „Kur tu to ņēmi, ko?"

„No labības tirgotāja. Kur gan citur?"

Jaunais Fu, kas pamazām sāka attapties, dega dusmās. Viņš vairs nedomāja par to, ka viņu varētu še nonāvēt, bet kur kaŗavīrs, melis, bija rīsu ieguvis, to viņš šinī brīdī gribēja atklāt. Viņš jau atvēra muti, lai runātu, kad kāda spēcīga roka parāva viņu sāņš. Pacēlis acis, viņš pazina kareivi, kas viņu aizstāvēja, pirms tam vēl smagā kaste bija uzkrauta plecos. Un nu viņš stingrā balsī pavēlēja: „Turi taču muti, muļķis tāds! Es zinu, ko tu gribēji teikt. Vai tu tiešām domā, ka viena kulija nāve var iespaidot manus biedrus un ka viņi arī tevi nenogalinās, ja vien tas viņiem tā liksies vajadzīgi. Pēc pirmā vārda tu vari aiziet jau arī uz viņu sauli. Viņi taču baidītos,

Ielās redzēja arī noskrandušus ubagus

ka visa tā lieta nenonāk pie komandiera, kam pilsētā laba slava un tāpat arī pie valdības. Tagad skrien, bet ātri, pirms viņi pamana, ka tu esi prom.“

Vienu mirkli jaunais Fu palika stāvam kā pie zemes pienaglots. „Kāpēc tu tā rūpējies par mani? Tev ir laba un krietna sirds.“

Kareivis lādējās par vilcināšanos un bīdīja jaunekli prom. „Tādēļ, idiot, ka tavā vecumā esot, viņi mani atņēma maniem vecākiem.“ Viņš noraudzījās zēnam pakaļ, līdz tas bija nozudis, tad klusi aizzagās prom no Lina un viņa draugiem un iejaucās citu kaŗavīru barā.

Ilgu laika sprīdi jaunais Fu gāja un maldījās pa nepazīstamo apkārtni, līdz beidzot atrada savu ielu. Mājas priekšā stāvēja Fu Be Be un mācītais vīrs Vangs. Māte nesavaldīgi raudāja, un vecais kungs zēnu sveicināja, nopietni noraizējies. „Jūsu māte par jums bija ļoti lielās rūpēs,“ viņš pārmetoši piebilda.

„No kurienes tu nāc?“ jautāja Fu Be Be. Zēns viegli noslīdēja zemē pie durvju sliegšņa. „Tā nebija mana vaina,“ tas bija viss, ko viņš varēja pateikt. Viņš jutās līdz nāvei noguris, atspieda galvu uz rokām un tikai tad manīja, ka auksti drebuļi kratīja visu viņa ķermeni. Fu Be Be noliecās pār viņu.

„Kas tev kaiš?“

„Tase karstas tējas viņam labi noderēs,“ pamācīja skolotājs. „Gan jau vēlāk viņš jums izstāstīs, kas viņam noticis.“

Māte iesteidzās telpās un drīz vien atgriezās ar kūpošas tējas trauku. Zēns lieliem malkiem dzēra brūno šķidrumu. Lēnām viņš nomierinājās, un Vangs, redzēdams, ka še viņš nekā vairāk nevarēja līdzēt, devās augšā, savā dzīvoklī. Vēlāk istabā jaunais Fu mātei izstāstīja visu notikušo. Fu Be Be raudāja.

Kad zēns bija apgūlies un iemidzis, Fu Be Be klusu izgāja no istabas un pa ielu devās lejup uz laukumu, kur stāvēja žēlastības dievietes tēls. Mazās, laipnās dievietes altaŗa priekšā dziļā pateicībā viņa upurēja dievietei — kvēpinādama stipras smaržas. Un šinī brīdī viņa nolēma sevī nākotnē vēl vairāk pievērsties svētajiem, jo tādi notikumi, kā šis, pilsētā taču bija ikdienišķa parādība.

Kā viņa ienīda pilsētu ar visu tās troksni un steigu! Arī savu darbu pie sukām! Bet tad kāda balss sirdī lika viņai aizturēt elpu. Nedrīkstēja taču cilvēks būt nepateicīgs. Darbs deva iztiku, un arī zēns strādāja uzcītīgi. Jo vairāk viņa dzirdēja par Tangu, zēna meistaru, jo vairāk viņa priecājās par šo darba vietu. Un arī viņas pašas niecīgais darbs šķita labs diezgan, domājot par to, kādas bēdas un nelaime viņai šo nakti bija gaŗām pagājusi. Ielas vidū viņa pēkšņi apstājās. Viņa taču bija aizmirsusi izlūgties žēlastību nabaga labajam kaŗavīram, kas Fu bija palīdzējis izglābties. Steidzīgi viņa pagriezās un vēl otru reizi devās pie svētā altāŗa.

4. nodaļa.

Lai kāda cilvēka dzīve sekmētos...

Pagāja nedēļām ilgs laiks, kamēr jaunais Fu pilsētas ielās atkal sāka justies drošs. Rīta ausmā viņš kopā ar savu māti aizgāja līdz suku veikalam. Kaut gan viņš par šo pavadonību bija pārāk priecīgs, tad labāk viņš sev mēli nokostu, nekā mātei atzītos, ka viņam ir bailes. Vakaros viņš iespējami neuzkrītoši iejuka cilvēku barā. Agrāk ziņkārība bija tā, kas dzina visu redzēt, tagad, pēc pēdējā notikuma, viņa vienīgā vēlēšanās bija, no šādām briesmām izvairīties. Vajadzēja tam tikai vienu vienīgu kareivi ieraudzīt tējnīcā sēžam, lai viņš jau paātrinātu soli. Daudzajos izsūtāmo gājienos pat mazais Lī bija manījis šo vairīšanos un kādreiz jau teica: „Kamdēļ tu tā baidies no kareivjiem? Es jau arī neskrienu viņiem tieši ceļā, bet tu jau bēdz no tiem kā no ļaunajiem gariem.“

Jaunais Fu atbildi palika parādā. Draus mīgais pārdzīvojums viņā bija vēl pārāk svaigs, lai par to no jauna runātu. Jau tā nākošā dienā viņš visu no jauna bija izstāstījis zinātniekam Vangam. Tas visu laiku klusi klausījās un tikai beidzot piebilda: „No labas dzelzs nekaļ naglas, no labiem cilvēkiem — algotus kaŗavīrus.“

(Turpinājums sekos.)

Vakar Mārtiņš no Rīgas lai dās, šodien sētā ierībināja

JĒKABS STUMBRIS

363. Biržu-Bērzgala mazpulka svētku galds

Mārtiņdiena nav sevišķi ievērojama. Tās būtība un jēdziens vēl stipri neskaidrs. Kaut gan dainas daudzina un min Mārtiņdienu, bet vairs svin tikai Mārtiņa vakaru. Mārtiņdiena nav kristīgās ticības ievesta, tā jau sen svinēta, bet tikai vēl šaubās, vai Mārtiņa vārda vietā nav stāvējis cits vārds. Ticams, ka Mārtiņš stājies Miesmeša vietā, jo pēdējais pēc J. Krodznieka vērojumiem ir „rudens vīrs", kad kauj cūkas, žāvē gaļu un noglabā klētī ar aizliegumu viņu aizskārt, jo „krustiņš virsū". Domājams, ka Mārtiņa vārdu atnesusi kristīgā ticība un sākusi svētīt rudens svētku vietā. Katoļi šo dienu (11. nov.) svēta par godu Francijas svētajam Tūras bīskapam Mārtiņam (dz. 316. g., mir. ap 400. g.). Šis pirmais franču zemē par svēto atzītais Kristus mācības sludinātājs bijis romiešu armijas karavīrs, bet vēlāk kā dedzīgs kristietis iecelts par Tūras bīskapu un pēc nāves izsludināts par svēto.

Luterāņu baznīca 10. nov. piemin kā savas ticības lielā reformātora Mārtiņa Lutera dzimšanas dienu.

Mārtiņam, ko min dainās, nav saskatāma nekāda līdzība ar katoļu svēto, ne arī ar protestantisko Mārtiņu Luteru. Šī diena ir kā rudens svētki sastopama nevien pie latviešiem, bet arī pie romiešiem un ģermāņiem.

Dainas, drošākās un pareizākās liecinieces, stāsta, ka šajā dienā gani izbeidz ganu gaitas, puiši zirgu vešanu pieguļā. Šī diena uzskatāma kā visu rudens darbu noslēgums, lai varētu sākt ziemas darbus. Tāpēc daļa gājēju šajā dienā saņem savu pelnīto algu un līgst par jaunu pie bijušā saimnieka vai arī pie cita.

Skaidri zināms, ka Mārtiņdienu pavadīja jautri. Te gani garajās vasaras dienās pagatavotās maskas cēla gaismā un saimnieki atkal klāja bagātīgus galdus, lai atnākušie Mārtiņbērni, budeļi, ķekatas, čīgāni vai arī citādi, kā nu sauc katrā novadā, varētu priecāties un mieloties līdz ar mājniekiem. Jo kā nē, budeļus uzskata kā labo garu simbolus, kas aizdzen no mājām ķildas. Tic, ka viņu vidū atrodas veļi, kuŗi līdzi nes svētību tiem, kas viņus tura godā.

Mārtiņbērni, salasījušies no apkārtējām saimniecībām, dažādi maskojušies, klīda no mājas uz māju. Tiem, kuŗiem maskas neatļāva iebaudīt pie galda, iebāza ēdamo maisā, kuŗu nesa sev līdzi.

Nedod, Dievs, tādu dienu,
Kāda diena Mārtiņam:
No ciemiņa ciemiņā,
Gaiļa nasta mugurā.

Mārtiņtēvs, liels runātājs, zinādams, kas katrā sētā ir ļauns un kas labs, vainigos norāja par viņu nedarbiem un pamācija kā jādzīvo uz priekšu.

Mārtiņš rāja sābru māti
Mārteniša vakarā;
Kad nedeva darbeniekiem,
Ko tie bija pelnījuši.

Un šajā vakarā saimnieks smaidīdams sniedza saldo medus alu un saimniece no treknā vepra gabalu. Protams, nekādā ziņā nedrīkstēja trūkt vistas zupas.

Cekulainu vistu kāvu
Mārteniša vakarā.

Tagadējā „tradicionālā Mārtiņa zoss" nav pie latviešiem bijusi cieņā. Tā ir cēlusies līdzi ar leģendāro Tūras bīskapu Mārtiņu. Leģenda stāsta, kad Mārtiņu gribējuši iecelt

par bīskapu, viņš paslēpies zosu kūtī, bet tās gāginādamas viņu nodevušas.

Mārtiņa vakarā visi piedalījās jautrībā. Pat saimnieks ar saimnieci priecīgi dzīvojuši līdzi, lai tādējādi drošāk saistītu savai saimniecībai svētību.

Dietu, dietu, saiminiece,
Mārtenīša vakarā;
Lai telītes dietu gāja
Pavasaŗa rītiņā.

Mārtiņbērni, kaut arī diezin kā bija uzņemti, tomēr mēdza „zagt" visu, kas tik pagadījās pie rokas.

Lūdzama, māmiņa,
Laid mani iekšā,
Nezagšu adatu,
Ne īlēniņa.
Susekli zagšu,
Tā man vajaga:
Ķekatas bērniem
Pinkainas galvas.

Bet „nozagtās" lietas nobēdzināja kautkur mājas tuvumā, lai mājnieki tās varētu vēlāk atrast.

Dainas min, ka Mārtiņa pārziņā bijušas bites un tāpēc jau arī Mārtiņvakarā bija saldais medalus ar medus plāceni.

Piesēju Mārtiņu
Tumšajā kaktā,
Kam bites pārlaida
Pār Daugaviņu,
Kam māte necepa
Med's plāceniša,
Kam tēvs nedarīja
Salda alutiņa.

Tāpat arī Mārtiņa zināšanā bija zirgi, jo

„Tas baroja, tas sukāja,
Manus bērus kumeliņus."

Ar Mārtiņdienu tautā saglabājušies daudz un dažādi ticējumi. Tā kā šajā dienā mainās kalpotāji, tad jāvārot pīles un jādodot ēst, tad kalpotāji ilgi dzīvos tajās mājās. Arī suni Mārtiņvakarā nedrīkst vārdā saukt, lai veļi, kas šajā vakarā nāk mājās ciemoties, nedzirdētu tā vārdu. Citādi tie ienāks nerieti un paņems visu labumu (Smārdē). Mārtiņvakarā nedrīkst adīt, tad aitām būs ragaini jēri (Vandzenē). Daudz ticējumu saistās ap vistu un gaiļu kaušanu kūtī, lai nodrošinātu laidaram bagātību. Tāpat kā Ziemassvētkos un Jaunā gadā arī šajā vakarā meitas un puiši zīlē. Šīs zīlēšanas galvenā prasība, vai apprecēsies vai nē.

Vāksim čakli tautas tradicijas

A. KASANDRIS, 127. Seces-Sērenes mazp. dal.

Atnācis atkal drūmais rudens un līdz ar to noslēgušies šīs vasaras darbi. Ja atskatāmies uz pagājušās vasaras darbu un sasniegumiem, tad varam teikt, ka atkal ir daudz kas veikts un iegūts.

Pagājušā vasara mums ir devusi daudz ierosmes un piedzīvojumu, kas noderēs gan ikdienas veicamam darbam, gan turpmākam mazpulka darbam ziemā.

Pagājušās vasaras darbs ir bijis viens posms no mūsu dzīves augstās skolas, jo, čakli strādājot savos mazajos laucīņos, mēs esam daudz mācījušies un daudz sasnieguši arī materiālā ziņā, kaut gan darbā mums, dažam labam, vajadzēja sastapties ar šķēršļiem, kas bija jāpārvar, lai kaut ko sasniegtu, jo mēs vēl esam jauni un darbā neesam meistari. Mēs tomēr ticam, ka darbs audzina un algo darītāju un arī, ka mazs cīnītis gāž lielu vezumu, kādēļ arī visus darbus un uzdevumus, veicam ar īstu darba mīlestību, jo darbs ir mūsu draugs, un mēs zinām, ka darbs ir līdzeklis uz priekšu tikšanai. Mēs mācāmies dzīves augstajā skolā, lai dienās varētum kļūt par īstiem sava darba pratējiem un centīgiem darba darītājiem — tā piepildot arī tos divus vārdus, kuŗi izrunājot liek mūsu jaunajām sirdīm nodrebēt, izjust un izpildīt apzinīgi to, kas tajos izteikts, un šie divi vārdi, kuŗus mēs svēti solāmies izpildīt, ir: „A u g s i m L a t v i j a i!"

Ja mēs runājam par mazpulka ziemas darbiem, tad viens no šiem nākamiem darbiem, darbiem, kas mums vistuvāki stāv kā jaunajai Latvijas paaudzei, kas arī mazpulka darbības plānā paredzēts, ir tautas tradiciju vākšana.

Šis darbs ir ļoti svētīgs, jo kas to būs strādājis, būs strādājis savas tautas senatnes labā un tā būs pierādījis, ka viņam mīļa

ir savas tautas senatne, senatnes dzeja un ticējumi.

Tautas tradiciju vākšana ir ļoti plašs darbs, tādēļ šinī darbā jāpiedalās visiem mazpulka dalībniekiem, kas grib būt uzticīgi savam Virsvadonim, Latvijas un baltzaļajam karogam, lai tādā veidā mazpulku dalībnieki būtu tie, kas rādītu priekšzīmi pārējai Latvijas jaunatnei.

Tautas tradiciju vākšanai nevajaga sevišķu zināšanu, kādēļ neviens mazpulka dalībnieks nedrīkst kautrēties, aizbildinoties, ka nezina, kā jāvāc, vai arī domāt un teikt, ka gan jau citi savāks manā vietā.

Sākot ar šo rudeni, nepavadīsim svētdienas un ziemas garos vakarus izpriecās vai bezdarbā, bet apstaigāsim savas apkārtnes vecākos ļaudis un izprašņāsim, uzrakstīsim un nosūtīsim LLK Mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļai Jelgavā, Viestura pieminas pilī visu, ko tie zina un atceras, kā tautas dziesmas, pasakas, teikas, mīklas, parašas, ticējumus u. t. t., kādēļ nu aši visi tikai pie darba, jo varu apgalvot, ka šis darbs visiem patiks.

Stājoties pie šī darba, varu aizrādīt, ka nav jādzenas pēc retumiem, pēc tā, kas vēl nebūtu nekur iespiests, bet jāpūlās uzmanīgi rūpīgi un ar lielāko patiesīgumu savākt visas mūsu tautas agrākās dzīves un dzejas liecības, ko vācējs pats, viņa mājnieki vai apkārtnes vecākie ļaudis atceras. Bet to, kas no grāmatām palicis prātā, no jauna uzrakstīt, zināms, nav vērts. Kad uznāk šaubas, vai kaut ko rakstīt vai nē, tad labāk izšķirties par rakstīšanu, jo labāk uzrakstīt desmit mazvērtīgus variantus, nekā vienu vērtīgu atstāt neuzrakstītu. Jāraksta taisni tā, kā teicējs teicis, uzrakstot teicēja paša vārdus, pat ja tie reizēm liktos aplami, nevajaga censties valodu pārlabot pēc grāmatu parauga vai izpuškot ar pielikumiem no savas puses. Rakstīšana jāizdara ar tinti parastajās skolas burtnīcās un jāraksta skaidri, salasāmi.

Tautas tradiciju vācējiem bez tam jāievāc dažas ziņas par teicēju. Jāievāc teicēja pilns vārds un uzvārds, dzimšanas gads, mēnesis un diena vai vecums un adrese — pagasts, mājas un pasta adrese, bet ja teicējs no cita pagasta, tad no kurienes un cik gadus jau dzīvo tagadējā pagastā, kādā pagastā teicējs dzimis un par kādu pagastu ziņas sniedz, vai teiktais agrāk dzirdēts, vai tikai pēdējā laikā un jāatzīmē arī datums, kad teicējs teicis.

Nevajaga visas pieprasītās ziņas rakstīt zem katra uzrakstītā varianta, bet gan zem visām viena teicēja teiktām folkloras vienībām, kā pasakām, tautas dziesmām, mīklām u. t. t.

Arī pašam tautas tradiciju vācējam jāatzīmē vārds, uzvārds, dzimšanas gads, mēnesis un diena vai vecums, adrese — pagasts, mājas, pasta adrese un datums, kad tautas tradicijas uzrakstītas.

Tautas tradiciju vācējiem rūpīgi jāizlasa 1936. gada „Mazpulka" 8. Nr. O. Bērziņa raksts: „Kā es vākšu tautas tradicijas" un pirmkārt jāievāc atbildes uz jautājumiem, kas iespiesti 1936. g. „Mazpulkā" 7., 8., 9., 10., un 11., 12. Nr. un 1937. gada 1., 2., 3., 4., un 6. Nr.

Mazpulku dalībnieki un dalībnieces, ceru ka šis mans pamudinājums nebūs veltīgs, jo pats esmu šajā darbā iedziļinājies un man tas tiešām patīk, kādēļ mana sirsnīgākā vēlēšanās ir, lai visa Latvijas mazpulku saime strādātu šo svētīgo darbu, jo tikai vienībā varēsim to veikt.

Mīlēsim darbu un ar nesalaužamu gribas spēku sāksim svētāko pienākumu pretsavas tautas senatni jo čakli izpildīt, lai vēl varētu sakrāt no katra pagasta pietiekoši daudz atmiņu par mūsu seno dzeju un ticējumiem, pēc dažiem gadiem tas nebūs vairs iespējams, jo zinātāju — mīļo vecmāmiņu un vectētiņu paliek ar katru dienu mazāk...

Vācot tautas tradicijas, mēs iemācīsimies pazīt savas tautas pagātni un ieaudzināsim sevī pareizu tautas gara mantu izpratni, mēs ar to celsim savas tautas nākotni!..

Celsim godā savas tautas senatni!

Kad lepni plīvo baltzaļie karogi . . .

Mazpulku astoņi gadi

Agr. K. ĶIRSIS

Pirmo reizi vārds „Mazpulks" latviešu presē parādījās 1929. gadā, kad laikrakstā „Brīvā Zeme" iespieda amerikāņu rakstnieka Fr. Keisa stāstu „Zem baltzaļā karoga", ko tulkoja rakstniece Ausma Roga, mūsu mazpulka Virsvadoņa, Prezidenta **K. Ulmaņa** redakcijā. Stāstā saistoši un interesanti attēlota jaunatnes dzīve un darbs mazpulkos, kādēļ šis stāsts jau toreiz guva atbalsi plašākā sabiedrībā. Tagad stāsts „Zem baltzaļā karoga" piedzīvojis jau vairākus izdevumus, un katra mazpulka dalībnieka svēts pienākums ir to izlasīt.

Pirmo interesi sabiedrībā par mazpulku noorganizēšanu modināja toreizējā galvenā lauksaimniecības veicinātāja organizācija — Latvijas Lauksaimniecības Centrālbiedrība, paklausot Prezidenta **K. Ulmaņa** norādījumiem. Latvijas Lauksaimniecības Centrālbiedrība izstrādāja pirmos mazpulku pagaidu noteikumus un intensīvi propagandēja jaunās idejas sabiedrībā un presē. Pamatojoties uz LLC izstrādātiem pagaidu noteikumiem, **1929. g. 8. novembrī nodibināja pirmo mazpulku Ezerē, pie 6-kl. pamatskolas skolotāja R. Kalniņa vadībā.**

Atceroties pirmā mazpulka noorganizēšanu, vadītājs R. Kalniņš, kurš ar sekmēm 1. mazpulku vada arī tagad, raksta:

„Ar lielu interesi 1929. g. lasīju Fr. Keisa stāstu „Zem baltzaļā karoga" un, saņemot no Latvijas Lauksaimn. Centrālbiedrības pirmās mazpulku instrukcijas, ar lielu sajūsmu un ticību mazpulku nākotnei noorganizēju 1929. g. 8. novembrī pie Ezeres 6-kl. pamatskolas Ezeres mazpulku „Asni", kuŗu LLC reģistrēja kā pirmo Latvijā ar 1. numuru. Tiešām, līdzīgi maziem asniem, mazpulki sāka augt, un izauga par krietniem stiebriem, dodot bagātīgu ražu. Sākumā tos neviens neievēroja, bet tagad ar gaišu prieku sirdī katrs vēro mazpulku darbu. Nevienam nav vairs sveša šīs jaunatnes organizācijas nozīme, mērķi un uzdevumi. Mēs, ezerieši, pirmā sanāksmē pieņēmām sava mazpulka darbībai devīzes: 1) „Sajūsmā apgarots darbs ceļ vīru!" un 2) „Visiem spēkiem par Latvijas lauksaimniecību", kuŗām esam uzcītīgi sekojuši visus astoņus gadus. 1. Ezeres mazpulks „Asni" ir ieguvis atbalstu sabiedrībā, un vietējās organizācijas nekad neaizmirst atvēlēt godalgas gadskārtējām mazpulka ražojumu apskatēm. Dalībnieku skaits dibināšanas dienā bija 13, tagad tas pārsniedz jau 50. 1. Ezeres mazpulka dalībnieki visi tic savam darbam, un, ka balti zaļais karogs kā jaunatnes centienu simbols, mūžām plīvos mūsu dzimtenes ārēs par godu savam Virsvadonim, un par svētību zemei un tautai."

1930. g. janvārī Latv. Lauks. Centrālbiedrība izdeva brošūru „Zeme un jau-

natne", kur tuvāk bija apskatīti mazpulku darbības veidi, un plaši to izdalīja lauku skolām un biedrībām. Visu 1929./30. g. ziemu enerģiska mazpulku propaganda turpinājās un 1930. g. pavasarī vēl nodibināja: 2. Umpārtes, 3. Lubānas-Zvidzienas, 4. Gulbenes (tagad Jaungulbenes) 5. Ceraukstes-Pāces, 6. Velēnas, 7. Nīkrāces, 8. Rankas, 9. Umurgas, 10. Lielstraupes, 11. Valkas rožaudzētāju, 12. Valkas dārzkopju, 13. Valkas sēklaudzētāju, 14. Jaunpiebalgas, 15. Veselavas un 16. Praulienas mazpulku. Visi šie 16 mazpulki bija pirmie, kas reizā sāka savu darbību 1930. g. pavasarī, un ar labām sekmēm to turpina arī tagad. Zīmīgi, ka pirmie mazpulki darbojās gan Kurzemē, gan Zemgalē, gan Vidzemē, un vienīgi Latgalē tie vēl nebija paspējuši iekaļot sev vietu, bet nebija jau ilgi arī tur jāgaida. Nākošā, 1930./31. g. ziemā nodibināja arī Latgalē 43. Aiviekstes, 44. Aulejas mazpulku „Ausma" un 60. Krustpils mazpulku. No pirmajiem 16 mazpulkiem tikai 2 bija noorganizēti tieši pie pamatskolām, un 2 pie lauksaimniecības un mājturības skolām, bet pārējie pie lauku organizācijām. Tomēr šie pirmie 16 mazpulki ar savu darbu pierādīja, ka tie nekaitē skolas darbam, bet gan to veicina un ir par palīgiem labākas sasķaņas radīšanā starp skolu, skolotājiem un bērnu vecākiem. Tādēļ arī vēlākā laikā gandrīz visi mazpulki noorganizēti pie skolām.

Pirmajos 16 mazpulkos 1930. g. vasarā darbojās 211 dalībnieki (147 zēni un 64 meitenes) 12—21 gadu vecumā. Pēc nodarbošanās nozarēm tie sadalījās: sakņkopji — 115, laukkopji — 40, lopkopji — 4, cūkkopji — 5, putnkopji — 8, zāļu sēklu audzētāji — 19, ogulāju audzētāji 13, un rožu audzētāji 13. Lielākā daļa dalībnieku darbojās tikai vienā nozarē, tomēr daži ar sekmēm darbojās arī divās. Pirmā gada darbību ar sekmēm beidza (sarīkojot savas ražojumu apskates) 12 mazpulki, kuriem LL Centrālbiedrība 1931. g. 25. februārī pirmā mazpulku kopējā sanāksmē — dāvināja pirmos 12 baltzaļos karogus. Pirmos karogus saņēma: 1. Ezeres, 2. Umpārtes, 3. Lubānas-Zvidzienas, 4. Gulbenes, 5. Ceraukstes-Pāces, 6. Velēnas, 7. Nīkrāces, 8. Rankas, 10. Lielstraupes, 14. Jaunpiebalgas, 15. Veselavas un 16. Praulienas mazpulks. Karogus mazpulku vadītājiem pasniedzot, tagadējais Valsts un Ministru prezidents **Dr. K. Ulmanis** savā runā norādīja: **„Mazpulku darbs ir savā ziņā mērķis, bet arī līdzeklis sagatavot jaunatni nākotnes uzdevumiem, attīstot visas viņu spējas un īpatnības. Mazpulku darbs, būdams gan sīks, māca mūs saprast, ka arī sīkas lietas var būt ļoti svarīgas un ka tās tomēr jādara ar visu sirdi. Jāsargās no domām, ka apstākļi varētu piespiest cilvēku neizpildīt savu pienākumu. Tas nekad nedrīkst notikt. Cilvēks nav apstākļu vergs, un apstākļi ir uzvarami. Katram cilvēkam jāmāk paklausīt, tikai tad viņš dienās varēs citiem pavēlēt. No mazpulku rindām jānāk cilvēkiem, kas būtu pirmie spēkā, pirmie daiļumā; tad Latvija varēs būt nācionāla."**

Kā mazpulki pārklāj visu mūsu zemi (• = mazpulks)

Tā mazpulku kustības ierosinātājs un tagadējais Virsvadonis **Dr. Kārlis Ulmanis** jau toreiz skaidri un nepārprotami deklarēja, ka mazpulku darbs lauksaimniecībā un mājturībā ir tikai līdzeklis, lai audzinātu jaunatni dzīves cīņai un pienākumu izpildīšanai. Pēc pirmās kopējās sanāksmes mazpulku darbība intensīvi turpinājās, un nākošā 1931. g. vasarā darbojās 1024 dalībnieki, apvienoti 61 mazpulkā.

Lai veicinātu savstarpēju domu izmaiņu starp mazpulku dalībniekiem dažādos Latvijas novados, kā arī, lai iepazīstinātu jaunatni tuvāk ar dažādiem mazpulku darbības

veidiem, sākot ar 1931. g. 15. februāri sāka izdot reizi mēnesī mēnešrakstu „Mazpulks".

1931. g. decembrī mazpulki pirmo reizi parādījās atklātībā, piedaloties I Latvijas ražojumu izstādē un izpelnījās Zemkopības ministrijas I šķiras godalgu. Otrā mazpulku kopējā sanāksme notika 1932. g. 15. un 16. februārī, kad izraudzīja pirmos 7 mazpulku diženos: 1) V. Freibergu — 42. Kalētu, 2) E. Purovsku — 1. Ezeres, 3) E. Ceriņu — 10. Lielstraupes, 4) V. Abēru — 20. Stāmerienes. 5) V. Liepiņu — 53. Penkules, 6) Ž. Trūbu — 5. Ceraukstes-Pāces un 7) J. Rudzānu — 59. Biržu mazpulkā. Trešā darbības gadā 1932. g. vasarā darbojās jau 98 mazpulki ar 1403 dalībniekiem. 1932. g. mazpulki piedalījās Latvijas dārzkopības izstādē, kur ieguva I godalgu — zelta medaļu. 1933. g. 6. un 7. martā sanāca III mazpulku kopējā sanāksme un savstarpējā mazpulku diženo sacensībā izraudzīja pirmos 2 mazpulku līdumniekus — Kārli Sīmani — 31. Bilskas mazpulkā, un Žani Trūbu — 5. Ceraukstes-Pāces mazpulkā, un atkal no jauna 11 diženos. Ceturtā darbības gadā — 1933. g. vasarā darbojās 183 mazpulki ar 2102 dalībniekiem. IV mazpulku kopējā sanāksme notika 1934. g. 26. un 27. martā, kad izraudzīja no jauna 2 mazpulku līdumniekus: Hariju Mārtinsonu — 8. Rankas un Leontīni Sprūds — 42. Kalētu mazpulkā, un 22 diženos.

Piektā mazpulku darbības gadā — 1934. g. vasarā mazpulku skaits pieauga līdz 377 ar 5846 dalībniekiem. Liels mazpulku skaita un dalībnieku pieaugums vērojams 5. mazpulku darbības gadā, jo audzinātāji un visa sabiedrība ir pārliecinājušies par mazpulku svētīgā darba nozīmi Latvijas apstākļos. Sevišķi 1934. g. 15. maija lielie notikumi mūsu valstī, nesot vērtīgas, paliekošas pārmaiņas visā tautas un valsts dzīvē, radīja lielu sajūsmu un darba prieku arī mazpulku dzīvē, jo Prezidents **Dr. K. Ulmanis** 1934. g. 1. jūnijā oficiāli uzņēmās visu Latvijas mazpulku virsvadonību un veltīja mazpulku saimei šādus vārdus:

„Man liels un patiess prieks par Latvijas mazpulku saimes novēlējumiem un solījumiem no visas sirds, visiem prātiem un visiem spēkiem sekmēt mūsu jaunās valsts celšanas darbu. Mūsu mazpulku domas un centieni man arvien bijuši tuvi un mīļi, un es ticu un esmu pārliecināts, ka viņu darbība nesīs svētību un labumu visai mūsu tautai un valstij. Jaunatnes gaišais ideālisms lai būtu mazpulku vadošā zvaigzne, un, kļūstot pašiem pilnīgākiem, lai tie darītu pilnīgāku arī visu mūsu dzīvi.

Šādā pārliecībā un ticībā es sirsnīgi pateicos par man parādīto godu un es ar prieku uzņemos Latvijas mazpulku virsvadonību." 1934. gadā kā jauninājumu mazpulku darbības programmā ieveda pieccīņas, kas attīsta dalībnieku fizisko un gara veiklību, un arī ilgstošās pieccīņas, kas ietver 5 dažādus lielākus uzdevumus, lai pārbaudītu jaunatnes neatlaidību un izturību.

1. mazpulka dibināšanu — 1934. g. 8. novembrī — pieminot, 1934. g. 29. novembrī tika sarīkoti mazpulku 5 gadu pastāvēšanas svētki. Svētku aktā Prezidentam Dr. K. Ulmanim svinīgi pasniedza mazpulku Virsvadoņa krūšu nozīmi un godalgoja 18 mazpulku vadītājus.

Sākot ar 1935. g. 15. aprīli, visu mazpulku vadību, saskaņā ar likumu, no centrālām lauksaimniecības organizācijām pārņēma Latvijas Lauksaimniecības kameras Mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļa. Mazpulku pārraudzību sadalīja novados, un katram novadam iecēla savu novada inspektoru.

Lai mazpulku vadītājus labāk sagatavotu savu uzdevumu veikšanai un pilnīgi saskaņotu mazpulku darbu visā valstī, 1935. g. no 24.—26. aprīlim notika Rīgā I mazpulku vadītāju kursi, kur piedalījās mazpulku vadītāji un viņu palīgi, kopā apm. 900 personas.

Sestā mazpulku darbības gadā, 1935. g. vasarā mazpulku skaits strauji auga, un sasniedza 807 ar 18.269 dalībniekiem.

1935. gadā ieveda arī mazpulku dalībniekiem un vadītājiem savu īpatu formas tērpu, lai stiprinātu ciešāku kopības un vienības apziņu.

1935. g. vasarā tika iecelti no jauna 46 diženie, un mazpulku V kopējā sanāksmē 1935. g. 12. un 13. oktōbrī Koknesē — 1. plaujassvētku laikā, iecelti 4 jauni līdumnieki: Milda Sirsniņa — 2. Umpārtes, Jānis Melngailis — 4. Gulbenes,

Alberts Jērums — 12. Valkas dārzkopju un Kārlis Eņģelis — 57. Durbes mazpulkā.

1935. gadā sarīkoja arī pirmās piecciņas valsts mērogā, kur augstākās godalgas ieguva: Jānis Melngailis — 4. Gulbenes, Jānis Ķirsis — 313. Zaļenieku un Alma Kreitūzis — 128. Vidrižu mazpulkā.

1935. gadā no 11.—18. oktōbrim Rīgā sarīkota pirmā mazpulku darbu izstāde, kur 280 mazpulki izstādīja savus ziemas darbus: amatniecības izstrādājumus, rokdarbus, audumus, konservus, aprakstus u. c. Izstāde modināja lielu interesi galvas pilsētas sabiedrībā par mazpulku darbu, un to skatīja apm. 35.000 apmeklētāju.

7. darbības gads nav sevišķi ievērojams mazpulku skaita pieaugumā, jo 1936. g. vasarā darbojās 898 mazpulki ar 25.441 dalībnieku, bet gan svarīgs kā mazpulku darba nostiprināšanas un padziļināšanas gads.

Mazpulku darbība redzamā veidā sāk izpausties arī pilsētās, un 1936. g. no 17.—21. maijam galvas pilsētas mazpulki sarīko savā mītnē Rīgā, Saules dārzā, mazpulku darbu izstādi — tirgu. Mazpulku dalībnieki sāk vairāk piegriezt vērību lopkopības un mājsaimniecības uzdevumiem, apvienojoties sekcijās pie mazpulkiem. Garīgā un sabiedriskā laukā mazpulkos noorganizētas sporta, literātūras, mūzikas, aviācijas u. c. sekcijas.

Sākot ar 1936. g. 1. jūliju, sāk iznākt žurnāls „Vadītājs", lai mazpulku vadītājiem vienmēr būtu pieejami vajadzīgie norādījumi un, lai mazpulku vadības darbā vienmēr varētu ieturēt nepieciešamo vienības garu.

1936. gadā plašākā mērogā ievadīta mazpulku darba nometņu sarīkošana, lai dalībniekiem mācītu mīlēt dabu, stiprinātu disciplīnu, draudzību un vienību. Pavisam sarīkotas 17 nometnes 3—5 dienas garas, un tanīs piedalījušies 4977 dalībnieki.

Nometnes kuplā skaitā apmeklēja tuvākās apkārtnes iedzīvotāji, ar interesi vērodami mazpulku dzīvi un darbu. Jelgavas novada mazpulku nometni Dobelē 1936. g. 12. jūlijā apmeklēja arī Mazpulku Virsvadonis **Dr. K. Ulmanis** un plašākā runā, starp citu, norādīja: **„Mēs mazpulkos mācāmies vēl vienu lietu, kuru es gribētu saukt vārdā: mēs mācāmies pazīt lielu spēku dzīvē, kas pastāv iekš tam, ka ja kautkādu uzdevumu**

Nometnē pie kopējā galda

vai darbu nevar padarīt viens cilvēks, tad divi var: ja divi par maz, tad trīs var; ja vajadzīgs, var ņemt palīgā vai visu pagastu, visu apriņķi, pilsētu vai valsti. Mēs liekam skanēt vārdiem — vienība — vienprātība, kopā iešana un kopā turēšanās. Mazpulkos jaunā paaudze tiek pie visām lietām pieradināta jau no mazām dienām. Bez šīs vienprātības un vienības atzīšanas un pildīšanas dzīvē uz katra soļa mēs labi zinām, ka nevar būt un nebūs Latvijas, par kuru varētu piepildīties mūsu lūgšana — „Tev mūžam dzīvot Latvija!"

Nometņu laikā iecelti arī 64 jauni mazpulku diženie un sarīkotas slaukšanas sacīkstes rajonu un novadu mērogā.

VI mazpulku kopējā sanāksmē 1936. g. 12. un 13. septembrī —Rēzeknē — 2. Pļaujassvētku laikā iecelti 5 jauni līdumnieki: Arnolds Zemītis — 43. Aiviekstes, Klāra Sebris — 52. Lizuma, Visvaldis Guļevskis — 58. Jaunpils I, Pēteris Supe — 86. Purvmalas un Aleksandrs Celms — 126. Nurmižu mazpulkā.

Mazpulku darbu pārbaude

Turpat sarīkotās slaukšanas sacīkstēs valsts mērogā, kuŗās piedalījās 45 meitenes un 25 zēni, augstākās godalgas saņēma: Jānis Rudzītis — 20. Stāmerienas, Velta Mieriņa — 205. Pušmucovas, Mirdza Zandberga — 613. Tukuma, Anita Lazdiņa — 290. Ceraukstes-Griķu, Anna Zemīte — 443. Iecavas lopkopības, Velta Vērzemniece — 656. Alūksnes ģimnazijas un Aleksandrs Celms — 126. Nurmižu mazpulkā.

8. darbības gads ievērojams ar mazpulku un mazpulku dalībnieku skaita krietno pieaugumu, jo 1937. gada vasarā aktīvi darbojās pavisam 1042 mazpulki ar 32466 dalībniekiem. Mazpulku darbībai paplašinoties, kā jauna nodarbības nozare nāk klāt: vingrināšanās šaušanas mākslā. Mazpulkos militārās audzināšanas skolotāju vai aizsargu komandieru vadībā zēni var vingrināties šaušanā ar mazkalibra ložu bisēm.

1937. g. vasarā iecelti no jauna 108 mazpulku diženie, un VII mazpulku kopējā sanāksmē — Jelgavā — 1937. g. 4. un 5. septembrī — 3. Pļaujassvētku laikā, arī 6 jauni līdumnieki: A. Kanaviņš — 4. Jaungulbenes, L. Ābelīte — 27. Mārupes un 824. II Rīgas valsts ģimnazijas, V. Pupēns — 59. Biržu, A. Pūris — 38. Alšvangas, A. Muižnieks — 63. Burtnieku, E. Polks — 740. Viļakas-Slabadas mazpulkā.

Pavisam astoņos gados mazpulku diženā pakāpi ieguvuši 258 dalībnieki un līdumnieka pakāpi 19 diženie.

1937. g. 4. septembrī Jelgavā sarīkotās aršanas sacensībās valsts mērogā pirmās vietas ieguva: E. Lazdiņš — 701. Biržu-Muižgala, J. Āķis — 34. Plāņu un V. Vārpiņš — 217. Pampāļu mazpulkā.

Pirmo reizi mūsu zemē sarīkotās adīšanas sacensībās valsts mērogā uzvarēja: H. Gerčāns — 95. Kūrmales, M. Sproģis — 32. Vaives, V. Stonka — 641. Daukstes un M. Poriete — 838. Viļa Olava mazpulkā.

Labākie pilsētnieki — zemes racēji izrādījās: J. Mirkšs — 823. Bulduru, J. Imands — 572. Rīgas skolotāju institūta un L. Lazdiņš — 483. Pleskodāles mazpulkā.

Darbu nometnes 1937. g. vasarā mazpulku jaunatnē guva vēl lielāku piekrišanu kā iepriekšējā gadā. Nometnes sarīkotas 106 vietās, un tanīs piedalījušies 10.333 dalībnieki, 31,8% no dalībnieku kopskaita.

Nometnes stiprinājušas mazpulku dalībnieku disciplīnu, vienības un sadraudzības garu, un visi nometņu dalībnieki atgriezās mājās stiprināti ticībā un paļāvībā uz gaišu un prieka pilnu nākotni. Pirmais mazpulka līdumnieks K. Šimanis — 31. Bilskas mazpulkā — raksta: „Mazpulks devis man daudz vērtīgu ierosinājumu dzīvē — te esmu mācījies pazīt un pakļauties vadonības principam, kuŗam visā mūsu valsts dzīvē tagad noteicēja vieta. Mazpulku ideju mirdzumā esmu skatījis lauku dzīvi un darbu, tanī atrazdams daudz skaistuma un pievilcības. Vērojot baltzaļo karogu pulkus, varam droši teikt, ka tie atdevuši latviešiem viņu vecos tikumus, ka tie saistījuši jaunatni nopietnā, neatlaidīgā darbā, dodot saturu daudzu meklētāju dzīvei. Visas tautas vienības un neatkarības simbols sarkanbaltsarkanais karogs, kuŗu svētku dienās mazpulku dalībnieki paceļ pāri māju jumtiem un koku galotnēm, arvien no jauna stāsta visiem, visiem, ka še, latviešu zemē, mazpulku ideju apskaidrota un sava lielā Virsvadoņa vadīta, augs stipra jauno latviešu cilts."

Mazpulku dzīvei un nodarbībām visu laiku ar interesi seko mazpulku Virsvadonis, Valsts un Ministru Prezidents **Dr. K. Ulmanis.** 1937. g. 1. augustā apmeklējot mazpulku nometni Mežotnes pilskalnā, Virsvadonis mazpulku saimei sacīja, starp citu, šādus neaizmirstamus vārdus:

„Jūs, jaunatne, esiet lepni savās sirdīs, ka arī jūs tiekat saukti un aicināti pie šī nākotnes valsts celšanas un nostiprināšanas darba. Jums ir iespējas še līdzi strādāt. Esat lepni, ka jūs varat še atbildību nest. Esat arvien gatavi droši atsaukties uz katru aicinājumu dalību ņemt darbā un arī atbildībā. Esat nelokāmi pārliecībā, ka jūs uz šī ceļa paliksiet un no tā nekad nenovirzīsaties. Atjaunojat savās sirdīs katru dienu aicinājumu pie šī darba nākt un arī solījumu, ka jūs būsiet pie šī darba, būsiet šī darba darītāji, būsiet ticīgi un uzticīgi šī darba pildītāji. Tas ir mans sveiciens jums, mazpulku dalībnieki, un arī vadītāji un audzinātāji. Augat lieli, augat Latvijai!"

Lai Virsvadoņa vēlējumi un aicinājums ir mazpulku vadošā ceļā zvaigzne, devīto darba gadu sākot.

Mazpulku dalībnieku pašreizējie pienākumi

K. K.

Cik nometnē bija jauki

Katrs mazpulka dalībnieks, nododot svinīgo solījumu, solās — strādāt sava mazpulka, dzimtās zemes — Latvijas un tautas labā. Šis ir liels un cēls solījums, kas jācenšas pildīt gan mazpulku gaitās, gan arī visā dzīves ceļā. Tāpēc arī ziema ir tikpat svarīgs darba posms mazpulkā kā vasara, kaut gan dažam dalībniekam varbūt liekas, ka viņš jau visus uzdevumus mazpulkā veicis — apkopjot vasarā savu lauciņu un rudenī savus darbus izstādot. Mazpulka dalībnieks nav tikai dārza un lauka kopējs vai arī lopu audzētājs vien, bet gan katra krietna darba darītājs un cienītājs. Katram dalībniekam jāgādā ne tikai par savu lauciņu un sava audzējamā dzīvnieka labu apkopšanu un turēšanu, bet jāapskatās arī tanī vietā un sētā, kur dzīvo un strādā vai tur ir viss kārtībā, vai viss ir tā iekārtots kā vajadzētu. Lauksaimniecībā un mājsaimniecībā ir daudz tādu darbu vai darba daļu, ko parasti uzskata par sīkumiem un bieži vien nepiegriež tiem vajadzīgo vērību. Tomēr viss lielais darbs arī galu galā pastāv no sīkumiem. Un ja nu kāds no tiem pavisam netiek vai arī tiek pavirši izpildīts, tad tas var sabojāt visu mājas iekārtu, iedzīvotāju labsajūtu un kļūt par šķērsli svarīgāku darbu sekmīgai veikšanai.

Katram dalībniekam jāsaprot, ka nobeidzot lauka vai dārza darbus, nepietiek tikai ar ražas novākšanu, bet gan jāuzpoš un jāsakārto viss lauciņš, kur vasarā daudz strādāts, daudz patīkamu brīžu pavadīts, kas darbā iemīļots. Arī pēc ražas novākšanas tam jābūt patīkamam acij un sirdij. Nekad mazpulku jaunatne nedrīkst pieradināties pamest rudenī lauciņu bez apkopšanas, kā to bieži redzam mūsu lielākās pilsētās, it sevišķi Rīgas ģimenes dārziņos. Cik tos patīkami un priecīgi skatīt vasarā, kad viss zaļo un zied, tik nepatīkami un pat riebīgi tie ir rudenī, ka tiem negribas pat garām iet. Visas ražas atliekas, kā tomātu laksti, gurķu stīgas, kāpostu kacēni, zārdu koki u. c. atkritumi ir novācami, un lauciņš vai nu uzarams, vai arī uzrokams. Tas jau nepieciešams pamatnosacījums slimību un kaitēkļu apkarošanai, bet vēl svarīgāks no daiļuma izjūtas viedokļa. Tāpat arī savi darba rīki: lāpstas, kapļi, grābekļi, rušinātāji, arī arkli un ecēšas notīrāmi un novietojami katrs savā vietā kādā pajumtē. Sabojātie darba rīki rudenī un ziemā jāizlabo, lai pavasarī tie būtu tūliņ lietojami. Arī lauciņa uzraksta dēlītis un stūra mietiņš nevar palikt pa ziemu laukā, bet tie noglabājami, lai nepazustu un lai pavasarī nebūtu jāskraida, tos meklējot.

Pavasarī rīkotai „spodrības nedēļai" nav nozīme tikai pavasarī, bet spodrībai un kārtībai jāvalda visu gadu katrā mazpulka dalībnieka sētā, dzīvoklī un istabā. Ir vēl daudz un dažādu nebūšanu, kuras savās mājās novēršamas, un kas neprasa nekādu lielu izdevumu, bet gan tikai interesi, labu gribu un darba prieku.

Vai daudzās mājās un istabās vēl apavi, zeķes un drēbes nav nosviesti kur nu kurais — citi zemē, citi zem gultas vai uz galda? Būtu taču daudz ērtāk un glītāk, ja katrs novilktais apģērba gabals vai apavs būtu nolikti savā vietā un katram būtu ierīkots zināmā vietā savs pakaramais.

Vai daudzām lauku mājām un arī pilsētu dzīvokļiem netrūkst uzrakstu ceļa galā un pie durvīm, vai daudziem dzīvokļiem netrūkst kāju slauķa, kur smiltis un gružus notīrīt? Vai bieži vien vēl mazpulka dalībnieka grāmatas, burtnīcas nemētājas kopā ar laikrakstiem, žurnāliem un citiem papīriem pa galdiem un skapju augšām? Vai nederētu visu tā nokārtot, lai katram būtu

prieks ieiet mājā vai dzīvoklī, kur dzīvo un strādā mazpulka dalībnieks, kur katrai lietai sava vieta un katrs darbs īstā laikā padarīts. Un katras nekārtības novēršana ir krietns solis uz priekšu apkārtnes labklājības pacelšanā un savas dzimtās zemes izkopšanā un izdaiļošanā.

Mazpulka sanāksmes jāapmeklē tāpat ziemā, kā vasarā, lai noskaidrotu un pārrunātu visus interesējošos jautājumus un lai, sadarbībā ar citiem dalībniekiem, veiktu kopējus darbus savas apkārtnes un visas dzimtenes labā.

Lai īsti un sirsnīgi varētu mīlēt savu dzimto zemi, tad tā labi jāpazīst, jāzina viņas pagātne, mūsu senču dzīve un darba īpatnības dažādās laiku maiņās. Lai saprastu tautas dzīvi, jāiepazīstas ar savu vistuvāko apkārtni — ar savu dzimto sētu, savu pagastu, savu pilsētu. Vispirms katram der painteresēties par savas dzimtas izcelšanos, par viņas likteņiem. Tāpat no kura laika pastāv tās mājas, kur katrs dzīvo, kas agrāk tur dzīvojis un strādājis. Katram mazpulka dalībniekam jāpazīst arī sava pagasta un pilsētas ģeografija, jābūt skaidrībā par tās vēsturi, izcelšanos, izveidošanos u. t. t. Tāpat jāpārzina sava pagasta un pilsētas pašvaldība, biedrības un organizācijas.

Interesanti ir aprakstīt nostāstus, kas saistās ar kādu zināmu vietu — piem. kādu ezeru, upi, kalnu. Katram jāzina arī ievērojamākās vietas, pagastā un pilsētā, kā tās radušās un arī visas tās vietas, kuŗām sakars ar vēsturiskiem notikumiem no sentēvu laikiem vai jaunlaiku brīvības cīņām. Ar labu gribu var atrast visādus vecus dokumentus, var arī pēc nostāstiem aprakstīt. Šādus aprakstus mazpulku dalībnieki var izstādīt savu darbu apskatē un vēlāk sakopot savā krātuvē. Ļoti vēlams, kam tas iespējams, pievienot arī fotografiskus attēlus.

Tāpat katrā pagastā vai pilsētā ir vai nu agrāk dzīvojis vai tagad vēl dzīvo kāds krietns darbinieks, kuŗš ar savu centību un krietnu darbu ticis uz priekšu gan personīgā, gan sabiedriskā darbā. Šo pašu cilvēku dzīves gaitas un nopelni jācenšas aprakstīt un kopīgi mazpulka sanāksmē pārrunāt, lai visi dalībnieki izprastu, ka arī pašu pilsētā un pagastā dzīvo nopelniem bagāti vīri, kuŗus var ņemt par savas dzīves paraugu. Nav paraugi vienmēr jāmeklē tālu projām, bet gan jāprot tie savā tuvumā saskatīt. Tāpat nav velti jājūsmo par tālām zemēm un jūŗām, it kā tikai tur „zelta kalnus" varētu atrast, bet gan jācenšas tuvāk pazīt savs pagasts, pilsēta, apriņķis, sava zeme un valsts. Tad katrs mazpulka dalībnieks pārliecināsies, ka mūsu zeme ir ar bagātu vēsturi, lielāku vēl kā citās zemēs, ka mūsu zemē skaistuma nav mazāk kā citur, ka mūsu zemē, kur rit labāka un laimīgāka dzīve, kā citur, dzīvot un strādāt ir vislielākā laime katram krietnam pilsonim.

Sevišķi jauks mazpulku dalībnieku darba lauks ir uzzināt pēc arķīvu grāmatām un nostāstiem tās dzimtas pagastā, kas ilgākus gadus paaudzi no paaudzes ir vadījušas vienu un to pašu saimniecību un sarīkot šo dzimtu godināšanas vakarus, apmeklējot centīgos zemes un savas sētas kopējus un iepriecinot ar kādu balvu vai priekšnesumu.

Mazpulkiem vispār vajadzētu sarīkot godināšanu ilggadīgiem strādniekiem, amatniekiem, saimniekiem, sabiedriskiem u. c. darbiniekiem, kas ilgāku laiku godam izpilda savu darbu vienā mājā, uzņēmumā vai rajonā. Dažreiz viens otrs darbinieks ir saņēmis godalgu vai ordeni plaujas svētkos, strādnieku vai valsts svētkos, bet tuvākā sabiedrība kādreiz pat nezina to un neizprot apbalvošanas nozīmi. Mazpulkiem vēlams noorganizēt šādu darbinieku godināšanu turienes sabiedrībā, apvienojot to ar t. s. „vakarēšanu."

Nevajag sarīkot kādu plašu sarīkojumu ne biedrības namā, ne skolā, bet tieši pašas godināmās personas mājā. Mazpulka vadītājs vienojas ar godināmo personu un mazpulka dalībnieki lūdz ierasties kādā pievakarē godināmās personas mājās — tuvākos radus, draugus un kaimiņus, lai kopīgi pieminētu godināmās personas darbus un nopelnus, pārrunātu agrāko laiku sadzīves un tagadējā laika jautājumus, kopēji padziedātu, parotaļātos, padejotu. Mazpulka dalībnieki šādā „vakarēšanā" var apsveikt un iepriecināt godināmo ar kādu velti — adresi, ar ziedīem vai kādu citu pašu mazpulka dalībnieku darinātu dāvanu. Mazpulka vadītājs vai mazpulku inspektors — ar piemērotām uzrunām.

Pēc šādas „vakarēšanas" tās dalībnieki jutīsies tuvāki, draudzīgāki, kā vienas kopējas saimes locekļi un savstarpējās pārrunās, dziesmās un sadzīvē veicinās saprašanās un vienības garu vecās un jaunās paaudzes starpā. Arī pašam godināmam šāds vakars būs patīkamāks un mīļāks, un viņam dāvātā sirsnība vēl ilgi paliks atmiņā. Jaunās paaudzes atzinība un līdzdalība krietna darba godināšanā būs liels gandarījums darba veicējam un pašai jaunatnei jauks piemērs — būt uzticīgai darbam un pienākumam. Šāda „vakarēšana", savienota ar nelielām svinībām, jaunatnei dotu daudz vairāk laba un vērtīga nekā parastais izrīkojums un nostiprinās mūsu tautā labos senču tikumus — satikties radam ar radu, kaimiņam ar kaimiņu tuvā draudzībā un savstarpējā uzticībā.

Pārbaudīsim savas dravas

E. KALNIŅŠ, 619. Vecbebru mazp. dal.

Bišu dzīvei jāseko pavasarī, vasarā un rudenī, kad bites lido un vāc saldo ziedu nektāru, bet arī ziemā nedrīkst aizmirst savu dravu. No labas vai nelabvēlīgas ziemošanas stipri atkarājas nākošās vasaras sasniegumi. Ziemai iestājoties, centīsimies novērst kļūdu sekas, kuras kā iesācēji esam pielaiduši bites ieziemojot.

Saimju pārbaude ziemā ir apgrūtināta, jo nevar atvērt ligzdu un ieskatīties tajā. Ziemošanas gaita jānoteic pēc bišu stropā dzirdamām skaņām, kuras visērtāk sadzirdamas pa gumijas caurulīti, iebāžot vienu galu pa skreju stropā, bet otru liekot pie auss. Pareizi ieziemotas un labi ziemotājas bites dod ļoti klusas, vienmērīgas skaņas, kas līdzinās meža šalkšanai. Ja laiks ir stipri auksts, tad skaņas mazliet stiprākas, kas izskaidrojams ar to, ka bites šādā laikā, lai uzturētu kamolā vajadzīgo temperātūru, patērē vairāk barības un straujāk elpo. Ja bites bieži traucētas, tad skaņas ir daudz stiprākas un saraustītākas. Kā traucētāji var būt peles, zīlītes u. c. Zīlītes, klauvējot pie skrejas, stipri uztrauc bites. Dažas pat atdalās no kamola un parādās uz skrejlaipiņas. Šīs tad zīlītes uzlasa un manevri atkārto. Šāda zīlītes rīcība stipri atsaucas uz bišu ziemošanu, jo bites pēc katra traucējuma cenšas piesūkties ar medu, un, to pārstrādājot, atkritumu kuņģītis strauji pildās ar nesagremojamām barības vielām. Šāda atkritumu kuņģīša strauja piepildīšanās var radīt vienkāršo bišu caureju, ko pa lielākai daļai rada nenormāla ziemošana. Lai to novērstu, tad skrejlaipiņas jāpieliec pie stropa sienas. Ja skrejlaipiņas nav pieliecamas, tad ieslīpi skrejas caurumam pieslien dēlīti. Tādā gadījumā zīlītes par savu darbu nedabūs nekādu atalgojumu un pašas labprātīgi atstās dravu. Tā kā zīlītes ir dārzkopja draugs, jo iznīcina daudz kaitēkļu, tad būtu vēlams tās saudzēt un izlikt kādā kokā barojamos galdiņus. Šā rīkojoties, mēs novērsīsim vienu bišu ziemas miera traucētāju, bet saudzēsim savu labvēli vasarai. Vēl kā viens no lielākiem bišu ziemas traucētājiem var būt peles. Sevišķi bieži tās iezogas nolaistās dravās, kur stropi novietoti tuvu pie zemes, un ja stropos kādas spraugas, vai arī ja pārāk liela skreja, kas sastopamas pie nepareizi darinātiem stropiem. Peles stropā sagrauž šūnas, kā arī ar savām kustībām stipri uztrauc bites un bieži vien tas ir par iemeslu, ka saime ziemā iznīkusi. Lai to novērstu, tad vajaga labi apskatīt stropus un minētos trūkumus novērst.

Br. Čivkulis, 198. Vanagu mazp. diženais pie sava pupu un saulespuķu lauciņa

Par savu kaktiņu un stūrīti

A. EGLĪTIS

Tā jau ir veca un cieši ar latviešu raksturu kopā sāaugusi patiesība, ka par visu vairāk dzīvē mums gribas katram ko saukt par savu, kautko iegūt, vienalga, vai tas būtu savs kaktiņš un stūrītis zemes vai arī cits, kas par savu saucams. Mazpulku dalībnieki šo sava lietu jo cieši izjūt, kopjot savu zemes lauciņu, audzējot savu dzīvnieku, un, šķiet, taisni šī sava lieta ir tā, kas ļauj sākto darbu tik ļoti iemīļot, ļauj ziedot tam i domas, prātu, i visu jauno sirds dedzību. Tas ir tik tālu, kamēr mazpulka dalībnieki veic vieni uzdotos pienākumus, bet ir taču tāpat soli tālāk vēl otra sava, pareizāk — mūsu lieta, tā ir — atsevišķs mazpulks, mūsu mazpulks. Līdzīgi tam, kā katrs mazpulka dalībnieks par sevi iemīļo savu darbu ar visiem darba smagumiem un priekiem, arī visi mazpulka dalībnieki kopā iemīļo un cieši turas pie tā, kas ir mūsu mazpulka. Nav vajadzīgs, lai šī mūsu lieta būtu sevišķi liela, dārga un krāšņa, bet galvenais, lai tā būtu mūsu tad kavēsies pie viņas domas, tad arī pašam gribēsies arvienu tur būt.

Līdz šim katrs mazpulks ir daudz strādājis audzināšanas un dalībnieku rakstura veidošanas laukā. Daudz ierosmes, labu domu un piemēru mantojis katrs mazpulka dalībnieks, un arī mazpulki kopā var godam atskatīties uz labiem sava darba, kā garīgā, tā tīri fiziskā, sasniegumiem. Katra mazpulka darba sākuma grūtumi un darba steiga, šķiet, līdz šim nav ļāvusi atsevišķam mazpulkam nodoties domām par savu, tīri materiālu vērtību iegūšanu un vairošanu. Galvenais ieguvums līdz šim katram mazpulkam ir bijis garīgais kapitāls, garīgā darba sasniegumi. Un, šķiet, tas arī ir pilnīgi pareizs ceļš bijis, jo garīgais stiprums arī mazpulku darbā ir vienīgais un drošākais pamats citu pasākumu celšanai.

Taču vērojot tuvāk sevišķi vecāko mazpulku darbu un dzīvi, redzams, ka pēdējā laikā mazpulku vidū ir ļoti nobriedis jautājums arī par tīri materiālas dabas lietām, materiāliem jautājumiem, pieejot tiem taisni no še minētā, „sava" vai „mūsu" principa. Daudzi mazpulki, padarīto uzlūkojot, jau droši var, turpmāko apspriežot, runāt par tīri materiālu vērtību iegūšanu, un ne tikai runāt, bet arī plānā paredzēt sava kaktiņa un stūrīša vai citādu materiālu vērtību iegūšanu mazpulka īpašumā. Darot to, saprotams, vienmēr pirmā vietā paliek garīgais un audzinošais labums, bet materiālais stiprums mazpulkam būs atbalsts garīgā darba tālākai veidošanai, paplašināšanai un nostiprināšanai. Konkrēti runājot, katram, un it sevišķi vecākiem mazpulkiem, būtu turpmāk jācenšas iegūt par savu vai savā lietošanā kāda atsevišķa telpa, sava istaba, savs stūrītis. Ir taču tik daudz lielu skolas namu, ir biedrību, aizsargu un citu organizāciju nami, ir mītnes, ir telpas, kuŗās, atvēlot maz-

Ziņojumu sienas skapis. Kaste un durvis izgatavojami no 2–2,5 cm priežu vai bērza dēļa, augstums 55 cm, platums 80 cm, durvīs ievietojams stikls, durvju sāni 6 cm plati, gali 8 cm ar zīm. redzamiem apļiem, apļu radiuss 2 cm. Galvai vidū 13 cm, galos 5 cm augstums, apļu radiuss 3 cm. Burti 3 cm augsti, numurs 4 cm, krāsojami brūnā krāsā. Nozime ievietojama 5 cm kvadrātā, krāsojama zaļā krāsā ar zelta maliņām. Vitrinas mugura izgatavojama no 6 m/m bieza saplakšņa, mugura un galva krāsojami melnā krāsā, sāni (kastei) un durvis brūnā. Robgriezumi un citi rotājumi griežami pēc tam, kad vitrina gatava. Robgriezumi griežami 1,5 × 0,75 cm kvadrātā, stūŗa rozetes 2,5 cm radiusā, taisnās strīpas 0,5 cm platas; visi griezumi atstājami koka krāsā, bez krāsošanas. Vitrinas galva uzliekama ar tapiņām.

pulkam s a v u kaktiņu, s a v u stūrīti mazpulka mītnes iekārtošanai, necietīs neērtības atvēlētājs, bet mazpulkam tas dos lielu ieguvumu. Savu telpu iegūšana un iekārtošana mazpulkam dos jaunas darba iespējas, jaunu ierosmi pašdarbībai, kārtības un disciplīnas audzināšanai. Sava mītne, savs kaktiņš tuvinās mazpulku dalībniekus, tuvinās mazpulkam un saistīs arī vecākos dalībniekus, jo tās taču būs mazpulka telpas, būs sava mītne! Un, liekas, netrūks čaklu roku, kas šīs savas telpas izdaiļotu latviskiem rokdarbiem, priekšmetiem, mēbelēm, bet šādas telpas ir jāmeklē, jāatrod, jāiegūst. Te arī patiesie mazpulku draugi var pierādīt savu labo gribu mazpulku atbalstīšanā. Ja vecākiem mazpulka dalībniekiem mazi liekas mazpulka kārtējie uzdevumi, tad telpu un sava kaktiņa iegūšana un iekārtošana būs īstā vieta, kur visus spēkus, interesi un labo izdomu pielikt. Arī skolu beigušie mazpulku dalībnieki sava mazpulka stūrītī jutīsies daudz draudzīgāki, tuvāki, mājīgāki un tā vairāk laika pavadīs sava mazpulka vidū.

Bez šiem, sauksim tos par mazpulka lielajiem stūrīšiem, katram mazpulkam jau tuvākās dienās būtu jāiegūst un jāiekārto pavisam mazs, bet ļoti labs un patīkams stūrītis — m a z p u l k a z i ņ o j u m u

Konservešanas kursi 176. Katlakalna mazpulkā

d ē l i s, ziņojumu sienas skapis. Katrā skolā būs brīva telpa pie sienas vai zālē, gaitenī vai citur, kur visiem pieejamā vietā novietot mazpulka ziņojumu dēli. Šis dēlis, vai labākā gadījumā ziņojumu sienas skapis ar priekšā aizliktu stiklu būs katra mazpulka pirmais „savs kaktiņš," kurā atradīsies visi mazpulka ziņojumi, norādījumi, ierosinājumi un citi jaunumi. Tas veicinās arī mazpulka dalībnieku labāku atmiņu un ziņojumu pildīšanu laikā. Ziņojumu dēlis vai skapis var būt pats pirmais un labākais gatavojamais priekšmets, kurā mazpulka amatniecības grupai izlietot savu labo darba prasmi. Bet laba šī darba paveikšana būs mazpulka pirmais solis uz savu kaktiņu, savu stūrīti.

Š. g. 25. oktōbrī traģiskā nāvē šķīrās no mums mazpulka dalībnieks

VIKTORS LŪSIS

Viņu mīļā piemiņā paturēs

393. Rūjienas draudžu mazpulks.

647. Ārlavas-Pūņu mazp. dalībnieks

ROBERTS FRIDRICHSONS

dzimis 1924. g. 7. jūlijā, miris 1937. g. 22. oktōbrī. Mūsu mazpulka ražojumu apskates priekšvakarā š. g. 30. oktōbrī mēs viņu guldījām zemes klēpī.

Mīļā piemiņā paturēs

647. Ārlavas-Pūņu mazpulka vadītāji un dalībnieki.

Š. g. 15. oktōbrī pēkšņā nāvē miris mūsu mīļais un čaklais darba biedrs

NIKOLAJS ABRAMOVS

18 g. vecs

Viņu vienmēr piemiņā paturēs

518. Salnevas mazpulks.

Š. g. 25. sept. pēc neilgas ciešanas šķīrās no mums mīļais biedrs

GERONIMS PUŠNICKIS

Par viņu skumst

1009. Brodaižu mazpulks kopā ar viņa dziļi satriektiem vecākiem.

Mūsu mazpulka dalībnieks

VIESTURS TITMANIS

dz. 1923. g. 6. febr.

pēc grūtām ciešanām šķīries no mums š. g. 8. oktōbrī.

Īsā stiga, kopā ietā,
Tā mums sirdīs neaizaugs.
Dusi, draugs!

384. Līgatnes mazpulka saime sēro kopā ar dziļi noskumušiem piederīgiem.

Kā es audzēju saulespuķes

A. STRAVINSKIS, 345. Naudītes mazp. dalībn.

Saulespuķes pāraugušas pašus audzētājus

1937. gada pavasarī es un māsa nolēmām audzēt savos mazpulka lauciņos saulespuķes. Tās bija jāsēj pavasarī artā zemē, kur iepriekšējā gadā augušas auzas. Aramkārta lauciņā galvenā kārtā smilšains māls. Kūtsmēslus ½ vezumu uz 100 m² izvedu 20. aprīlī, ko tai pašā dienā iearu. Zemes sagatavošanai piegriezu ļoti lielu vērību, jo no tam lielā mērā atkarīgs ražas lielums. 29. aprīlī iesēju 16% superfosfātu, 2 kg uz 100 m², ko arī tai pašā dienā ieecēju. 22. maijā iesēju un ieecēju 16% Čīles salpetri, 4 kg uz 100 m². Tajā pašā dienā izsēju arī sēklu uz līdzenas zemes ligzdiņās, katrā ieliekot 4—5 sēklas. Uz 100 m² izsēju 120 gr. sēklu. Rindu no rindas liku 85 cm, bet ligzdiņu no ligzdiņas — 45 cm. Saulespuķes uzdīga 2. jūnijā. 12. jūnijā saulespuķes izretināju, atstājot katrā ligzdiņā d i v u s spēcīgākos stādiņus. Divus stādiņus ligzdiņās atstāju tādēļ, lai saulespuķes būtu vairāk pasargātas no vētras. Šādi audzējot, saulespuķes ir arī vieglāk apkopjamas, jo ligzdiņu attālumi ir otrtik lieli nekā tie būtu, izstādot tādu pat stādu skaitu pa vienam. Tūliņ pēc izretināšanas lauciņu uzkaplēju, lai iznīcinātu tikko uzdīgušās nezāles. 23. jūnijā izdarīju otro kaplēšanu. Pēc tam devu virsmēslojumu — uz 100 m² 1 kg 16% Čīles salpetri. 12. jūlijā lauciņu atkal uzkaplēju un izdarīju a p m e š a n u, lai veicinātu sakņu attīstību. 23. jūlijā devu otrreiz virsmēslojumu.

Saulespuķes auga ļoti strauji, un 28. jūlijā uzziedēja pirmā saulespuķe manā lauciņā, kurš vēlāk izvērtās par īstu košuma dārzu. Katrai saulespuķei atstāju pa vienai galvai. Augšanas laikā izgriezu atvasītes, kas auga aiz lapu kātiem. Mūsu saulespuķu lauciņi izauga ļoti krāšņi. Dažas saulespuķes pat pārsniedza 3 m augstumu. Galvas bija izaugušas ļoti lielas, dažas pat apbrīnojamas.

Pamazām stublāja apakšējās lapas sāka dzeltēt, kas liecināja, ka drīz būs jāsāk ievākt raža. Šajā laikā saulespuķes sāka apmeklēt zīlītes, kas no daudzām pat vēl negatavām galvām izēda visas sēklas. Šie nelūgtie viesi iznīcināja apmēram trešo daļu no visas saulespuķu ražas. Tādēļ galvas bija steigšus jānovāc no lauciņa un jāizkuļ. No sava lauciņa, (50 m²) es ieguvu 16 kg sēklu. Ja putniņi nebūtu nodarījuši nekādu zaudējumu, tad saulespuķu raža būtu ap 20 kg, kas būtu labs atalgojums par to uzcītīgo kopšanu, ko tām veltīju. Šogad esmu ieguvis daudz zināšanu un novērojumu par saulespuķēm. Tādēļ nākošgad to audzēšana būs vieglāka un ražīgāka.

Pret zīlītēm esmu izmēģinājis dažus pretlīdzekļus, bet bez manāmiem panākumiem, jo zīlītes ļoti drošas. Varbūt kādam mazpulka dalībniekam ir zināmi līdzekļi zīlīšu atvairīšanai no saulespuķēm un tas varētu dot lietderīgus padomus.

Sprigulītis un grābeklītis

M. LASMANE Mūz. P. JURJĀNA

(Deja vismazākiem mazpulku priekšnesumu izpildītājiem)

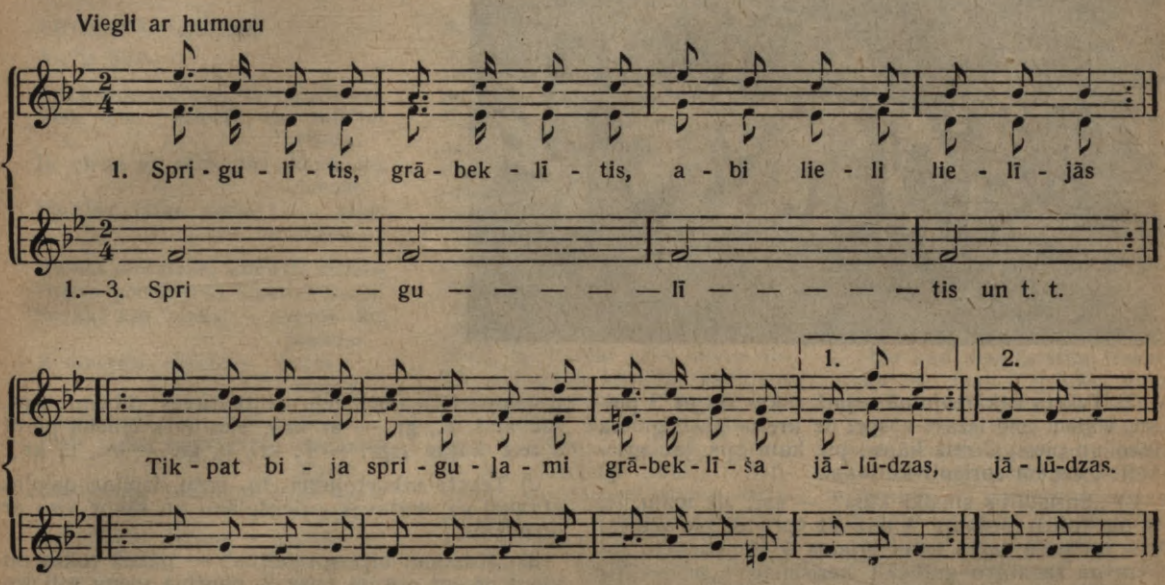

2. Sprigulītis, grābeklītis,
Abi lieli lielījās.
Sprigulītis smalki kūla,
Grābeklītis irdinā j'.

3. Sprigulīti, grābeklīti,
Ienaidiņa neturat.
Kas gan bija sprigulītis,
Ja nebija grābeklīš';
Kas gan bija grābeklītis,
Ja nebija sprigulīš'.

Deju izpilda divatā: zēns, augumam piemērotu mazu sprigulīti pār plecu, sprigulīša lomā, meitene, mazu grābeklīti pār plecu, grābeklīša lomā. Jādejo pašapzinīgi, jautri, lai atbilst tekstam. Koris aiz skatuves, vai arī skatuves priekšā, glīti uz kāpnēm novietojies dzied, polkas tempā.

Izejas stāvoklis: Sprigulītis nostājas skatuves dibenā pa labi no skatītājiem, turot kreisā rokā grābeklīti pār plecu un labo roku gurnā. Viņam pretim kreisā pusē no skatītājiem nostājas grābeklītis, turot grābeklīti pār labo plecu un kreiso roku gurnā. Sprigulītis ar retiem izņēmumiem soli sāk ar kreiso kāju, grābeklītis ar labo kāju.

Izpildījums: 1. pants. 1) Pie „Sprigulītis, grābeklītis, abi lieli lielījās", 3 polkas soļiem abi apmainās vietām (gr. gar priekšu) un, pagriežoties pret skatītājiem, piesit 3 reiz kājas pie zemes — spr. — l., kr., l. un gr. — kr., l. kr.

2) Teksta atkārtojumā to pašu dara, krustojot skatuvi, tā nonākot skatuves priekšplānā; kājas piesitot, pagriežas ar sejām viens otram pretīm, pie kam griezienu izdara ar sejām pret skatītājiem.

3) „Tikpat bija sprigulam" — 2 polkas soļiem dejo viens otram pretim, paliekot pāris soļu attālumā viens no otra; „grābeklīša" — abi viducī saliecoties, pastiepjot zodus uz priekšu saskatās: „jālūdzas" — gr. lepni pagriežas pa labi, uzgriežot tā sprigulītim muguru (svars uz l. k.) un pār kr. plecu šķelmīgi lūrējas, vai šis lūgsies, vai nē. Spr. paliecas uz kreiso un izbrīnā skatās grābeklītī.

4) Teksta atkārtojumā spr., itkā aptvēris kā, grābeklīti pielūgties, paķer to zem elkoņa un 3 polkas soļiem griež sev apkārt, tad abi smaidošām sejām, pretim skatītājiem piesit 3 reiz kājas (spr. — l., kr., l., gr. — kr., l. kr.).

2. pants: 1) „Sprigulītis, grābeklītis, abi lieli lielījās" — abi zem rokas, tāpat pretim skatītājiem, balstoties uz iekšējās kājas, malējās (spr. — kr. k., gr. — l. k.) izliek uz papēža uz priekšu un tad, velkot pa zemi, no pirkstgaliem atsper to atpakaļ; ar to pašu kāju sākot, 3 reiz piesit pie zemes; „abi lieli lielījās" — to pašu dara, sākot ar iekšējo kāju.

2) Teksta atkārtojumā atlaiž rokas un ar 3 polkas soļiem apgriežas — spr. uz kreiso pusi, gr uz labo un piesit 3 reiz kājas, pie kam spr., jau griežoties, saņem spriguli kulšanai.

3) „Sprigulītis smalki kūla" — spr. uz malu, (t. ir pa kreisi) iedams 4 reiz sit spriguli pie zemes; gr. tai pašā laikā lepni griežas 4 vienkāršiem soļiem un sagatavo grābekli kasīšanai; „grābeklītis irdināj" — gr. 2 pievilciena soļiem (ar l. k. solis, kreiso pieliek) uz malu, t. ir uz l. ejot, 2 reiz kasa; spr. tai pašā laikā apgriežas 4 vienkāršiem soļiem un sagatavo spriguli, lai kultu uz vidu ejot; griežoties, kā sprigulis, tā grābeklis ir pār plecu

4) Teksta atkārtojumā dara visu tāpat, tik kuļot un kasot nāk uz vidu un nobeidz, nostājoties ar sejām viens otram pretim. Pēdējo balsienu dziedot veikli sasniedzas rokas (spr. — l., gr. — kr., darba rīki pār pleciem skatītāju pusē.).

3. p a n t s. 1) „Sprigulīti, grābeklīti, ienaidiņa neturat" — abi sadotās, līdz pusei pieceltās rokās 6 galopa lēcieniem dejo uz skatuves dibenu (spr. sāk ar l. k., gr. — ar kr.), skatuves dibenā piesit 3 reiz kājas (spr. — l, kr., l., gr. — kr., l., kr).

2) Teksta atkārtojumā to pašu izpilda dejojot atpakaļ uz skatuves priekšplānu un sākot visu ar otru kāju.

3) „Kas gan bija sprigulītis" — palaiž rokas un viens otram pretim taisa 2. pantiņa vienu soli (ko sāka no papēža, spr. — ar kr. k., gr. — ar labo) un 3 reiz piesit pie zemes; „ja nebija grābeklīš'" — 2 polkas soļiem apmainās vietām, ejot gar l. pleciem.

4) „Kas gan bija grābeklītis" — atkal viens otram pretī taisa „papēža solīti" (spr. — ar l. k., gr. — ar kr.); „ja nebija" — ar 1 polkas soli, atkal gar l. plecu apmainās vietām, un uz „sprigulīš'" — saķeras elkoņos, spr. uzstājas uz l. k. un kr. izliek uz papēža uz priekšu; gr. — uzstājas uz kr. k. un izliek lielīgi l. k. uz papēža. Tā abi lepni, smaidošām sejām, nobeidz.

Vecās dzirnavas

JĀNIS ĶALNS

Sen gadus vairs te nerīb spējš,
Pār upi bruģa ceļš un tilti,
Tik spārnu buŗās rieta vējš
Vēl sapņot nāk par tālo cilti,

Kad it kā kādas varas vilti
Šurp rindām vezmi nāca stāt,
Un maisos putot bira milti
Šo bagātību liecināt.

Laiks gadiem visas pēdas dzeš
Un aizpūš ceļus rudu smilti.
Vai vētra savus spārnus pleš,
Vai atvasaras vēji silti —

Par senu novadu un cilti
Pauž dzirnavās vēl senču prāts,
Kad maisos putot bira milti
Šo bagātību liecināt.

Bet drūmās veļu naktīs spējš —
Kad upē baigi raugās tilti —
Griež veco dzirnu spārnus vējš,
Te stāstīdams par kādu cilti,

Kad, kviešiem apbiris kā smilti,
Balts melderis bij visur klāt,
Un maisos putot bira milti
Šo bagātību liecināt.

Drūp dzirnakmeņi par sīku smilti
Un jūk ar sūnām zemei klāt,
Lai jaunās celtnēs putot milti
Var bagātību liecināt.

PAŠU DARBS

AUGUSTA NESUMS

Alvils Sils

Augustam ražīgas, varenas dienas,
Visu kas briedē un mīlējot glāsta.
Ik viena ar otru tās kopā nu sienas;
Pļaujas laiks sācies! — visas nu stāsta.

Dienās saulainās, augusta laukos
Druva pēc druvas šūpoties beidz.
Savākt nu viņas — augļus šos jaukos:
Zemnieku spēcīgās rokas steidz.

Bagātos dārzos ābelē smaida
Liels pulks sārtvaidžu—nogaršot gaida.
Pļaušanas, vākšanas laiks nu ir sācies,
Uz visām sētām — gaidīts — viņš ies.

UZVARAS SVĒTKOS

Teodors Pūce,
273. Lutriņu mazp. dal.

Pāri plašajiem tīrumiem, druvām jumjas zeltaina sagša un visu dzimteni pārņēmis kluss, svētas laimes pilns brīdis. Visu sirdis pukst lielā pateicībā Visuvarenajam par lielo svētību, ko viņš atkal sējis pār mūsu druvām.

Arī šāds pats klusas laimes, miera pilns rudens pirms 17 gadiem iestājās mūsu Tēvzemē. Šo mieru nācās grūti iegūt, jo daudziem vajadzēja atdot dārgāko mantu virs zemes — savu dzīvību.

Jaunatne! Mēs gandrīz visi esam redzējuši mūsu Brīvības pieminekli, kas augsti cel trīs zelta zvaigznes un ar vārdiem: „Tēvzemei un brīvībai" — aicina visus pielikt savas rokas pie mūsu tautas un valsts labklājības celšanas. Neaizmirsīsim to!

SOLĪJUMS JĀIZPILDA

J. Beķers, 152. Mārcienas mazpulkā

Mazpulku dalībnieki! Ja jūs kādreiz dodiet solījumu, tad protiet to arī pildīt. Un kā pildīt? Pildīt to pēc vislabākās sirdsapziņas, pēc vislabākiem ieskatiem. Solījumi jāpilda visi, tomēr savam mazpulkam dotais solījums jāpilda kā svētums. Tas cilvēks, kurš sola un nepilda, nav latviešu vārda cienīgs. Ne par velti ir latviešiem sakāmvārds: „Nelga sola, vīrs dara." Tam cilvēkam, kurš savu solījumu nepilda, citu acīs maza cieņa, maza ievērība. Mūsu laikos solījumiem vispāri maza nozīme. Visur lieto vekseļus un parāda zīmes, tas ir tādēļ, ka cilvēki vairs savus dotos solījumus nepilda, ka viens otram neuzticas. Agrāk tas tā nebija. Senais latvietis, ja deva solījumu, tad viņš prata to arī pienācīgi pildīt. Solījumā, ko dodam savam mazpulkam, mēs apņemamies klausīt Dievam un vecākiem. Tas ir skaists pienākums, skaists uzdevums. Tālāk mēs solāmies ziedot savu sirdi taisnībai. Taisnība tiek visur godā celta, un taisnīgs cilvēks visur rod tikai labu. Tādiem tad arī vajadzētu būt mums visiem mazpulku dalībniekiem. Taisnīgiem goda vīriem.

Beidzot mēs solāmies ziedot sevi visu Latvijas un tautas labā. Tāds cilvēks, kurš krāj tikai sev, kurš dzīvo sev, strādā pretī valsts interesēm. Katram jāstrādā tā, lai no viņa darba arī valstij celtos kāds labums. Tad tikai mēs arī īsti augsim Latvijai.

DRUVAI

Jau atkal druvās sāk atskanēt izkapts skaudrā dziesma. Drīz, drīz būs vasarai gals. Kādu krāsu bagātību ir sevī iznesušas druvas. Te viņas līgoja košī zaļas, te bāli sirmas, un tagad, kā zeltains mūris līkst kviešī, mieži un cita labība.

Un kad Tu ej garām šai likstošai druvai, vai Tev sirdī, līdz ar medaino brīduma smaršu, vējš neieaijā prieku, lielu, svētu bijību, itkā svētlaimi. Un liekas, ka druva Tevi svētītu, līgojot vārpām, kas kā zeltainas rokas skaujas Tev apkārt. Un Tu jūti zemes auglības brīnišķo spēku.

Bet tikai mīli šo zemi! Mīli karsti, svēti, patiesi, bet ja Tu viņu nemīlēsi, tad viņa Tev nedos savu brīnišķo spēku un svētību... Kop, sargi savu zemi! Tad Tavas druvas līgos kā pateicību sūtot Tev un lūgšanu Visvarenajam. Bet visskaistākā balva, ko Tu saņemsi, būs tā apziņa, ka Tu tiešām esi savu darbu apzinīgi un kārtīgi veicis, un ka zeme ir jutusi Tavu labo gribu, aijādama Tava darba augļus.

Un kad druvās atkal ieskanas izkapts, man gribas noliekt galvu kā svētuma priekšā. Prieks kluss, liels, kā mirdzošs pavediens stiepjas cauri ikdienai. Un kad kādu reiz sirdī iezogas rūgtums, es pametu acis uz zeltainām vārpām, kas tā mīļi noliekušas savas smagās galvas, vējā lēni žūžo, un kā klusa brīnišķa mūzika tā ieskan sirdī un man paliek tik viegli, viegli .. Un ar jauna, gaiša prieka pilnu sirdi es varu atkal strādāt un just itkā medainā brīdī stošo lauku smarža ietu līdz ar mani.

Un kad laukos jau paceļas stati, man kļūst žēl. Žēl šā dzīvā skaistuma. Bet prieks ir par to, ko šī vasara ir izauklējusi. Paldies, Tev, zeme par Tavu svētību un par to prieku un spēku, ko Tu man esi dāvājusi!

ĶIMEŅU LASĪTĀJAS

(Veltījums 728. mazp.)

Tālivalds Selga

Zib kaltušo ķimeņu kauli pret sauli
Uz paugura pļaviņas malā,
Nāk mazpulku meitenes straujas no kraujas,
Zib prieks viņu jautrajā čalā.
Zib asmeņi saujās tām trīti, kā rīti, —
Tās liecas un ķimenes griež...
Zib sasietie kūļi, kā dzegas uz segas,
Kur lokanās rokas tos sviež.
Zib saulstaru zeltainās liesmas, skan dziesmas,
Zviļņ kūļi kā putni uz rājām.
Tās steidza pirms saulstaru dzisas, lai visas
Ar ķimenēm nāktu uz mājām.

LAI PLĪVO LATVJU KAROGS KATRĀ LAUKU SĒTĀ

V. Kauliņš, 619. Vecbebru m. d.

Mums, mazpulku dalībniekiem, ir aicinājums katram savā sētā valsts svētkos pacelt valsts karogu. Karoga mastam jābūt par vienu trešdaļu augstākam par ēkām, lai mūsu karogs plīvotu pāri par mūsu druvām un laukiem. Arī starp lieliem kokiem karoga mastam ir jābūt garākam, lai karogs varētu plīvot pāri. Karoga mastam vislabākais koks ir slaidi augusi priede, bet var ņemt arī egli. Masta koks labi jāizžāvē. Izžuvušu krāso, vislabāki 2—3 reizes. Krāsojot krāsu ņem pēc iespējas šķidrāku, lai tikai labi sedz. Krāsojot ar biezu krāsu, krāsa ātri atlobās, un masts paliek neglīts. Masts jākrāso b a l t s. Zemē ierokamo daļu apdedzina un var piesūcināt ar karbolineju. Masta augšdaļā uzliek skārda ripu, lai nesūktos ūdens un nepūtu. Vēl masta augšdaļā piestiprina bloku, kur ievērt auklu karoga uzvilkšanai. Bloka vietā var masta augšā izurbt caurumu un tur ievērt auklu. Zemē ierok ap 2 metri, bet ja masts ir augsts, labāki arī atsiet. Atsien ar 3—4 atsijām. Mastu ceļot, nav jāaizmirst ievērt auklu. Bez tam ap 1,5 metri no zemes piestiprina dēlīti auklas atsiešanai. Tā pagatavosim un uzcelsim katrs mazpulka dalībnieks savā tēvu sētā karoga mastu.

Lauku sētā karogu nevar pacelt līdzīgi pilsētām, bet gan noteikti atsevišķā mastā.

Karoga mastu novieto pagalmā vai dārza pusē dzīvojamai ēkai. Kur lielāks pagalms, mastu ļoti labi var novietot pagalmā, apkārt ierīkojot apstādījumus. Tā ierīkots pagalms būs daiļš un patīkams — būs prieks tanī strādāt. Mūsu pagalmi ir jāizdaiļo, bet tik tā, lai netraucētu ikdienas darbu. Ceļot mastu dārza pusē, tas jānovieto tā, lai saskanētu ar greznuma dārza veidojumu un būtu piemērotā vietā.

Mazpulku dalībnieki, pacelsim visi katrs savā sētā šogad valsts karogu. Mēs tak esam viena tauta, mums viena dzimtene un viena valsts. Mūs vada Vadonis. Viņš visus mūs ir vienojis. Mums visiem jābūt vienotiem, tad būs stipra mūsu valsts. Sevišķi mums, nākamiem dzīves veidotājiem, ir jābūt vienotiem savā starpā, vienotiem ar veco paaudzi. Lai šogad visi vienoti paceļam valsts karogus katrs savā tēvu sētā. Un lai nav nevienas sētas, kur neplīvotu valsts karogs. Būsim visi vienoti domās un darbos, būsim vienoti strādnieki, zemnieki — zemnieki, pilsētnieki, visi, visi vienoti.

Lai mūsu tautas karogs plīvo augsti pār mūsu druvām.

MANS PIRMAIS DARBĪBAS GADS MAZPULKĀ

M. Kupče, 57. Durbes mazp. dal.

Biju ļoti daudz dzirdējis par mūsu skolas mazpulku. Dažas reizes pat biju apmeklējis ražojumu apskates. Man ļoti gribējās iestāties mazpulkā. Ar lielu prieku gaidīju to dienu, kad mazpulka valde lems par mani. Baidījos, vai mani pieņems, bet tomēr pieņēma. Tā bija liela prieka diena man, kad varēju iet uz pirmo sanāksmi. Ejot redzu, ka uz sanāksmi iet zēni un meitenes. Ieejot klasē, kur parasti notiek mazpulka sanāksme, redzu, ka vairāki mazpulka dalībnieki lasa avīzes un pārrunā dažus jautājumus. Nepaiet ilgs laiks, kad sanāksme sākas. Vispirms spriež uzstādīto darba kārtību un beigās tik runā par jaunajiem. Bez manis vēl četri grib iestāties mazpulkā. Mūs visus pieņem. Ar līksmu sirdi eju mājā, esmu bezgala laimīgs. Mūsu otrā sanāksmē lēma par audzējamām kultūrām. Galvenā kultūra bija sīpoli un kaņepes. Bez tam varēja audzēt blakuskultūras. Es bez galvenās kultūras audzēju vēl saules puķes un magones. To sēklas man bija, bet sīpoli gan bija jāpērk, tur nelīdzēja it ne kas, jo man dēsta nebija. Pašreiz bija pavasaris, un visiem zināms, ka pavasarī sīpoli visai dārgi. Man bija jāmaksā Ls 1,20 sant. kg. Bija vajadzīgi 7 kg par Ls 8,40. Beidzot varēja sākt zemi sagatavot. Uzarta tā jau bija. To sasmalcināju, tad atzīmēju, kurā vietā katru sīpolu dēstīšu. Vispēdīgi ķēros pie pašas dēstīšanas. Beidzis savu darbu, es noskatījos un nodomāju, ka tikai nu labi izaugtu. Kad sīpoli bija uzdīguši, tad es tos lēju. Devu rīa mēslojumu: vircu un kaļķa salpetri, kaplēju katru nedēļu, un tā viņi auga, ka prieks bija skatīties. Sarīkoja pieccīņas vienās lauku mājās. Tur es izcīnīju III godalgu. Pieccīņas sākām no rīta un vakarā beidzām, nodziedot mazpulku himnu. Tai pašā dienā mums paziņoja, ka būs nometne Līgutos. Tur arī es pieteicos ar lielu interesi. Nometnē daudz ko mācījos, tiku drošāks, dūšīgāks un itkā pilnīgāks mazpulka dalībnieks. Mājā pārnācis, es skrēju apskatīt savus sīpolus; tie bija brangi. Rudenī nāca ražas novākšana. Vispirms sīpolus noņēmu, apžāvēju, notīrīju smiltis, apgriezu lokus un nesu uz bēniņiem, lai vēlāk sietu virknēs. Tad nāca jauna prieka vēsts. Tas bija brauciens uz plaujas svētkiem Jelgavā, kur piedalījos kā karoga nesējs. Plaujas svētkos redzēju ļoti daudz. Nobraukuši atpakaļ Durbē, gājām katrs uz savu pusi, katrs savā darbā. Pēc plaujas svētkiem gatavojos ražas apskatei: vēl bija jāpabeidz rokdarbi. Ražas apskates iepriekšējā dienā jau aiznesu uz skolu savus ražojumus un ziemas darbus. Iekārtoju savu novietni. Apskates dienā viss mazpulks gāja baznīcā. Pēc dievkalpojuma atklāja ražas apskati. Komisija pienāca drīzi pie mana novietņa. Ar uztraukumu atbildēju uz jautājumiem. Beidzot komisijas darbs bija galā un varēja pasludināt rezultātus. Saņēmu I godalgu par saviem sīpoliem, kuri bija krietni izauguši. No 7 kg dēsta uz 50 m^2 novācu rudenī 52 kg. Tā kā rudenī sīpoli ir lētāki, tad varu pārdot tikai par Ls 0,60 kg.

Tā tad visiem sīpoliem vērtība ir	Ls 31,20
Izdevumi	„ 9,56
Peļņa	Ls 21,64
Paša darba vērtība	+ „ —,71
Iegūtais atlikums . . .	Ls 22,35

Tas man ir ļoti labs atlikums, un esmu ļoti apmierināts ar saviem panākumiem pirmajā darbības gadā. C e n t ī š o s u z p r i e k š u v ē l v a i r ā k i z p i l d ī t m ū s u V i r s v a d o ņ a v ē l ē j u m u : b ū t a p z i n ī g a m, č a k l a m, i z t u r ī g a m u n n o t e i k t a m s a v ā d a r b ā.

Atsauksmes sacensībai „Meža cirtēji"

38. atsauksme

Rakstnieks Alberts Sprūdžs, kā labs lauku dzīves pazinējs, savā stāstā „Meža cirtēji" ar lielu sirsnību rāda lauku dzīves ainas. Notikumi gan ir vienkārši, bet tur ir ielikta liela, skaista ideja, kas sevišķi mums, mazpulka dalībniekiem, ļoti tuva. Šis stāsts, pateicoties rakstnieka jūtīgai notikumu attēlošanai, lasītāju ieinteresē, liek dzīvot līdz notikumu norisei un sajust dziļu līdzjūtību nelaimes piemeklētai Andrupu ģimenei.

Mēs katrs to zinām un varam pilnīgi saprast, cik skumja, drūma un tukša šķiet dzīve, ja tēvam, kas ir vienīgais ģimenes apgādnieks, jāguļ slimības gultā. Ko lai iesāk māte ar diviem nelieliem zēniem, kuriem ir jāapmeklē skola? — Šāds stāvoklis vecākiem izliekas visdrūmākais, nākotne — baigu nojautu pilna.

Un tomēr, šajā sāpju un bēdu pilnā stāvoklī kā prieka dzirkstis parādās no sava istabas tumšā kakta Andrupa dēlēni Jānis un Antons. Viņi ir apņēmušies stāvokli labot. Šie mazie, drošsirdīgie, darbīgie, enerģiskie un uzupurēšanās spējīgie zēni iet cīņā ar nelaimes tumšo spēku. Viņi sajūt sevī aicinājumu, sajūt nesalaužamu gribu un spēku, iet darbā, pārvar lielās darba grūtības, izglābj tēvu no nāves un rada jaunu, gaiša prieka pilnu laimi, kas saplūst kopā ar Ziemassvētku eglītes mirdzošo svecīšu liesmām.

Silti kļūst ap sirdi, lasot šo stāstu un atceroties mazos varoņus, kas ar savām nepiedzīvojušām galvām un jaunajām rokām spēj darīt darbus, kas godam pieminami.

Mēs mazpulka dalībnieki, ņemsim priekšzīmi no Jāņa un Antona, nebaidīsimies nekad darbu un viņa grūtības, jo tas cilvēku dara lielu un dižu; ar darbu, uzupurēšanos un gaišu prātu piepildīsim savu dzīves uzdevumu!

39. atsauksme

Stāstā „Meža cirtēji" galvenās personas ir Jānis un viņa brālis Antons. Viņi abi vēl mazi zēni, bet darbā jau parādās kā īsti varoņi. Ar patiesu darba prieku tie uzņemas izcirst mežu. Viņi priecājas, ka var vecākiem palīdzēt tādā darbā, kur tiešām palīgs ir vajadzīgs. Tas darbs, kuru dara ar īstu prieku, tiek ātri un kārtīgi padarīts. Tāpat arī Jānim ar Antonu darbs gāja ātri uz priekšu, un drīz savu darbu viņi bija veikuši. Tomēr ar to viņiem vēl nepietika. Viņi bija cieši apņēmušies atvest tēvam ārstu. To arī viņi padarīja. No ārsta zālēm tēvs līdz svētkiem kļuva vesels. Tagad varēja cerēt, ka nākošo ziemu no tēva atkal iznāks labs meža cirtējs. Ar savu lielo centību un uzņēmību mazie zēni bija veikuši lielu, teicamu darbu.

Un Andrupos Ziemassvētki bija līksmi svētki.

40. atsauksme

Šo stāstu izlasot, jāatzīst, ka šis ir labs un pamācīgs stāstiņš katram mazpulka dalībniekam. Šinī stāstiņā dots piemērs un pamācība, kā pienākas dzīvot katram mazpulka dalībniekam un visai jaunatnei. Arī mums katram vajaga būt tādiem pašiem labsirdīgiem, apķērīgiem un pacietīgiem. No darba nevajaga atrauties un baidīties, jo bez darba mēs nevaram nekā iegūt un sasniegt. Jāņa un Antona māte bija neuzņēmīga. Tādēļ viņa arī nelika zēniem iet mežu cirst. Viņa baidījās, ka Jānim ar Antonu mežā nav par grūtu un vai viņi varēs paveikt visus meža ciršanas darbus. Viņa paļāvās likteņim un nākotnei. Jānis ar Antonu bija centīgi, no darba un smaguma nebaidījās. Viņi ar drošsirdību uzņēmās pārvarēt visu nākotni ar nezināmiem šķēršļiem un grūtumiem. Tā abi zēni, ar sparu un neatlaidību strādādami, laimīgi izbeidza meža darbus. Beigās viņi sapelnīja naudu un atveda tēvam ārstu. Tēvs zāles dzēra un atveseļojās. Tā, pateicoties drošsirdībai un nenogurstošai gribai, Andrupos tapa priecīgi svētki.

Mazpulku dalībnieku ievērībai!

Ar atsauksmēm, kas iespiestas šinī numurā, sacensība par stāstu „Meža cirtēji" izbeigta. Lūdzam mazpulku dalībniekus vēl reizi izlasīt visas atsauksmes un tad uz vienkāršas atklātnes atzīmēt savu vārdu, adresi, mazpulka numuru un nosaukumu un vienas tās atsauksmes numuru, kuru lasītājs atzinis par labāko. Atklātne iesūtāma „Mazpulka" redakcijai līdz 1938. g. 1. janvārim, kur tad tiks saskaitīti šie numuri un pirmie trīs visvairāk atzinību ieguvušo atsauksmju rakstītāji saņems pienācīgas balvas: I god. Ls 25.—, II god. Ls 15.—, III god. Ls 10.—.

Cukurs

garšīga uzturviela

MAZPULKU DZĪVE

Valsts Prezidenta lielais ziedojums meža audzētājiem

Valsts Prezidents **Dr. K. Ulmanis** nodevis Latvijas Lauksaimniecības kameras rīcībā 6300 latus lauksaimnieku — meža audzētāju godalgošanai nn mazpulku godalgošanai par mežkopības darbiem.

Mazpulkiem un mazpulku dalībniekiem paredzētas atsevišķas godalgas, kopsummā par Ls 1060,—.

Mazpulkiem:

1 pirmā	godalga . .	Ls 200,—
2 otrās	godalgas pa	„ 100,—
4 trešās	„ „	„ 50,—

Mazpulku dalībniekiem:

2 pirmās	godalgas pa	Ls 80,—
3 otrās	„ „	„ 40,—
6 trešās	„ „	„ 30,—

Mazpulkiem jāveic kopēji apmežošanas, meža kopšanas vai aizsardzības darbi, jārūpējas, lai arī atsevišķi dalībnieki darītu kaut ko mežu labā. Vajadzības gadījumos mazpulki kopējām un savu dalībnieku vajadzībām var ierīkot stādu audzētavas. Mazpulki var organizēt apmācības mežkopības darbos, rīkot dalībnieku pārbaudes mežkopības zināšanās.

Mazpulku dalībniekiem veicami meža audzēšanas, kopšanas un aizsardzības darbi savu vecāku vai citās saimniecībās. Tāpat novērtēs ikvienu darbu mežu vai mežsaimniecības labā.

Par veiktajiem darbiem mazpulki un mazpulku dalībnieki raksta protokolu burtnīcas, kuras pārbauda LLK mežkopības un mazpulku nozares darbinieki.

Mazpulku dalībniekiem jāpieteicas savā mazpulkā, bet mazpulki pieteicas vai iesūta dalībnieku pieteikumus LLK mežkopības nozarei līdz 1938. g. 1. jūnijam.

86. Purvmalas mazp. dal. J. Āboliņš pie sava ķirbja

Meža audzēšanā katrs nokavēts gads ir zaudējums. Meža audzēšana ceļ mūsu zemes ienesību, aiztaupa darba spēku, ko patērē, mazražīgu zemi lietojot lauksaimniecībā, aiztaupa liekus izdevumus meža materiālus pērkot un vedot no tālienes, mežā sakrāj lielus un drošus kapitālus.

Pirmā kopējā Jelgavas pilsētas mazpulku ražojumu apskate

Jelgavas pilsētas mazpulki š. g. 17. oktōbrī sarīkoja Jelgavas Valsts ģimnazijā pirmo kopējo ražojumu apskati. Apskatē piedalījās ar izstādījumiem 11 mazpulki, kopā 292 mazpulka dalībnieki.

Pirmo kopējo ražojumu apskati ievadīja Jelgavas novada mazpulku inspektors agr. K. Pelēķis, ar īsu uzrunu, pēc tam apskates atklāšanas runu teica LLK mazpulku nozares vadītājs agr. K. Ķirsis, starp citu aizrādīdams, ka šī kopējā skate rādīs to darbu, ko veikusi Jelgavas pilsētas jaunatne. Šis sarīkojums paskubinās arī pārējo jaunatni ne tikai darbu darīt, bet to padarīt līdz galam, jo tikai tie, kas savus darbus būs padarījuši līdz galam, būs veikuši savus pienākumus pret to vīru, kas mazpulku kustību Latvijā ierosinājis.

Pēc kopīgi nodziedātas Valsts himnas sākās izstādījumu apskate.

Vakarā notika svinīgais akts, kurā runāja LLK mazpulku nozares vadītājs agr. K. Ķirsis un Jelgavas pilsētas galva H. Štolcs. Ar ģirsnību svinību dalībnieki sumināja Tautas vadoni un valdību. Pēc vērtīgo balvu saņemšanas notika mazpulku priekšnesumi, kas visiem labi patika. Ražojumu apskati un sarīkojumu apmeklēja vairāk kā 1500 apmeklētā u.

Mazpulku veltes LLK priekšsēdētājam

Sakarā ar notikušo Jelgavas pilsētas I kopējo ražojumu apskati, Jelgavas pilsētas mazpulku vadītāji 18. oktōbrī kopā ar LLK mazpulku nozares vadītāju agr. K. Ķirsi un Jelgavas novada mazpulku inspektoru agr. K. Pelēķi ieradās pie LLK priekšsēdētāja R. Dzērves un pasniedza viņam tautiskus cimdus un kakla lakatu.

Valsts prezidenta velte Jelgavas pilsētas mazpulkiem

Valsts prezidents, sakarā ar I kopējo ražojumu apskati, piesūtījis Jelgavas pilsētas mazpulkiem Ls 600.—. Lielo dāvanu un atzinību mazpulku vadītāji un dalībnieki saņēma ar lielu prieku, soloties savā darbā būt vēl čaklāki un veikt to ar labāko apziņu.

474 Cesvaines mazpulka darba svētki ar ražas apskati notika Cesvaines pamatskolas telpās, kurā 26 dalībnieki piedalījās vasaras darbu sacensībā. Mazpulka vaditājs agr. J. Vilks ar jaunajiem darba rūķiem viesiem rādīja dārzājus, ārstniecības augus, augļu konservus, rokdarbus, lāpīšanas darbus. Lauks. kameras pārstāvis agr. P. Bārda dalībniekiem pasniedza kameras un vietējās

sabiedrības kuplu, vērtīgu atzinības balvu skaitu. Reizē ar ražas apskati mazpulka saime atvadījās no sava līdzšinējā vadītāja skolotāja agr. J. Vilka, kurš pāriet Lauks. kameras darbā.

46. Lielvārdes mazpulks sarīkoja Lielvārdes lauksaimniecības b-bas telpās svinīgā solījuma un gadskārtēju ražojumu apskati.

Ar labību un rudens zeltītām lapām dekorētā zālē mazpulka 5 diženie un pārējie dalībnieki bija savas nometnes gaumīgi iekārtojuši, kur bagātīgi parādījās darba rezultāts. — Bez sevišķi labi aušiem Citavas sīpoliem daudz glītu kokgriezumu Netrūka arī dzīvnieku kuplās „Šinšilla Rex" saimes — 17 galvas.

Svinīgo solījumu nodeva 8 jauni dalībnieki.

Sekoja apsveikumi, centīgo dalībnieku apbalvošana un pēc tam A. Lūša luga „Zeme un zelts".

106. Kastīru mazpulks nosvinēja 5 gadu pastāvēšanas svētkus un ražojumu apskati. Mazpulks dibināts 1933 g. 28. janvārī. Mazpulka vadītāja A. Lazdāne no dibināšanas dienas cītīgi vada mazpulku.

Svētkus ievadīja insp. A. Eglītis ar uzrunu. Atklāšanas runai sekoja mazpulka dalībnieku darba novērtējums. Piedalījās 21 dalībnieks.

Tāpat svinīgo solījumu nodeva 21 mazpulka dalībnieks. Solījumu pieņēma insp. A. Eglītis. Sekoja 5 gadu darbības pārskats un balvu izdalīšana.

Svētkus noslēdza tautiskas dejas un rotaļas.

386. Zutenu mazpulks sarīkoja 24. oktōbrī savu 3. ražojumu apskati. Rudens ziediem un zeltotajām lapām dekorētajās skolas telpās jaunie līdumnieki bija izstādījuši savu šī gada ražu — zemās turku krūmu pupiņas un rokdarbus. Mazpulka dalībnieki saņēma vērtīgas Kameras un vietējo sabiedrisko organizāciju balvas. Sekoja agr. J. Skrebeļa referāts „Zemes auglības cēloņi", teātŗa izrādē — V. Delles „Laimona kāposti", rotaļas un deja.

525. Mazsalacas mazpulka ražas svētkus apciemoja mazpulku inspektors A. Eglītis un Mazsalacas raj. agr. A. Kalniņš. Ekspertu komisija labākajiem dalībniekiem piešķīra 9 pirmās, 12 otrās un 13 trešās godalgas.

Rencēnu mazpulks šogad kā galvenās kultūras ražojumu apskatē rādīja kviešus un kumelītes, bet redzēja arī glītus rokdarbus. Sekmīgo jaunās paaudzes darbu atzinīgi vērtēja Rencēnu raj. agr. A. Meneks. Vietējo organizāciju pārstāvis Ant. Upmancis izdalīja 9 pirmās, 9 otrās un 1 trešo godalgu. Pēc godalgu izdalīšanas mazpulka dalībnieki un viņu viesi noklausījās referātu par Vili Olavu kā latviešu tautas nācionālās atmodas veicinātāju.

599. Virgas mazpulka ražojumu apskate notika Virgas pamatskolā. Mazpulka dalibnieki rādīja teicami izaudzētus galda kartupeļus „Medžestik", runkuļus, ķirbjus, sīpolus, kukurūzu un dažādus mājamatniecības izstrādājumus. Ražojumu apskatei sekoja dalībnieku rūpīgi sagatavotā teātŗa izrāde. Uzveda K. Jēkabsona „Tēva sētā".

620. Mārkalnes mazpulks sarīkoja ražojumu apskati vietējā pamatskolā. Mazpulks bija audzējis Kuverta pupas, Vairoga miežus un sīpolus. Kuverta pupu audzēšanā lopbarībai mazpulks rāda jaunus ceļus lopu ēdināšanā savā pagastā. Izstādīti bija arī smilts zemju uzlabojamie augi lupinas un seradella, ko mazpulks audzēja savā botaniskā dārzā

Nometnes „virtuve"

sēklu iegūšanai. Sēklas iegūtas no zilās un dzeltenās lupīnas. Mazpulka dalībnieki audzē arī Barneveldas sugas vistas.

672. Pāles-Āsteres mazpulks sarīkoja ražojumu apskati Āsteres skolā. Pirmās godalgas ieguva par teicamu sīpolu audzēšanu un rokdarbiem Vanda Ozoliņa un Irēne Kosīte. Otro godalgu 1 dalībnieks, trešo — 3 dalībnieki un atzinību — 1 dalībniece.

Pēc ražojumu apskates viesojās Limbažu teātris.

Atlikums mazpulkam par labu ap 100 ls.

843. Pļaviņu pilsētas mazpulks 24. oktōbrī pilsētas ģimnazijas telpās rīkoja otro ražojumu apskati. 20 dalībnieki apskatei bija izstādījuši lauksaimniecības-sakņkopības ražojumus, rokdarbus, ievārījumus un telītes.

Godalgošanas komisija par izstādītiem ražojumiem dalībniekiem piesprieda 7 pirmās, 4 otrās, 4 trešās godalgas un 5 atzinības, pasniedzot vērtīgas balvas.

Ražojumu apskatei sekoja priekšnesumi.

Pļaviņu pilsētas pašvaldība dāvās mazpulkam karogu.

863. Radavas mazpulks šogad par sacensību kultūru bija izvēlējies tomātus un runkuļus. Iepriecinoša parādība šogad bija tā, ka ražojumu apskatē piedalījās visi 19 dalībnieki. Bez dārzājiem bija redzami daudzi vērtīgi rokdarbi, lopbarības galdi un citi. Par viscītīgāko šinī sacensībā izrādījās kurlmēmais mazpulka dalībnieks Grigorijs Lebedevs visās sacensību nozarēs. Mazpulks visā apkārtnē uz sevi vērsis uzmanību ar priekšzīmīgi iekārtoto kopējo kokskolu, kura tuvākā nākotnē pārdos vairākus simtus augļu kociņu pašu un apkārtnes lauksaimnieku vajadzībām. Pie šī pasākuma lielu palīdzību mazpulkam sniedzis 3. Jaunlatgales robežsargu bataljona dārznieks A. Zandbergs, kurš uzņēmies šīs nozares pārraudzību. Visi labākie sacensību dalībnieki saņēma godalgas, kādam nolūkam Upmales pagasta pašvaldība bija ziedojusi 100 ls.

908. Baldones mazpulks sarīkoja gadskārtējo ražojumu apskati. Šogad audzējamā kultūra bija kāposti. Bija arī dažādi rokdarbi un ievārījumi. Pēc godalgu izdalīšanas visi klātesošie sumināja mazpulku Virsvadoni K. Ulmani. Sekoja apsveikumi. Ražojumu apskati noslēdza tautiskās rotaļas un dejas.

PAZIŅOJUMI

● **Visiem mazpulku vadītājiem kopā ar dalībniekiem jāpiedalās š. g. 18. novembrī valsts gada svētkos sarīkojamos aktos, svinībās, gājienos u. t. t. Visās mazpulku dalībnieku sētās vajadzētu uzvilkt valsts karogus mastos.**

● **Atgādinām, ka mazpulku darbības pārskati par 1937. gadu uz piesūtītām veidlapām jāsastāda divos eksemplāros. Viens eksemplārs līdz š. g. 1. decembrim jāiesūta sava novada mazpulku inspektoram, bet otrs paliek mazpulkam.**

● Atgādinām mazpulkiem, ka visādu loteriju sarīkošanai katrreiz izprasāma sava novada mazpulku inspektora un Mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļas atļauja.

● Atgādinām, ka nākošā mazpulka sanāksmē visi mazpulka dalībnieki jāiepazīstina ar mazpulku vēsturisko attīstības gaitu Latvijā. (Skat. šinī numurā rakstu „Mazpulku astoņi gadi").

● Lūdzam jau laikus sastādīt sarakstus par 1938. gada mēnešraksta „Mazpulks" abonentiem un iesūtīt tos „Mazpulka" ekspedīcijai, Jelgavā, Viestura piemiņas pilī. **Mēnešraksta „Mazpulks" abonēšana ir obligātoriska katram dalībniekam,** izņemot gadījumus, ja vienā ģimenē vai mājā ir vairāki mazpulka dalībnieki.

● **Mazpulku dalībnieku ziemas darbu uzdevumi.**

1) Ievākt ziņas par savas dzimtas priekštečiem, uzrādot katra priekšteča vārdu, uzvārdu, nodarbošanos, panākumus viņa dzīvē, dzimšanas un miršanas gadu u. c. saskaņā ar prof. J. Primaņa rakstu 1935. g. „Mazpulka" 11. un 12. nr.

2) Ievākt ziņas par savas saimniecības izcelšanos un visiem tās īpašniekiem līdz šai dienai.

3) Sakopot visas ziņas par sava pagasta vēsturiskām vietām un par vēsturiskiem notikumiem pagasta robežās.

4) Sakopot visas ziņas par sava pagasta biedrībām un organizācijām (kad dibināta, cik biedru, kā darbojas u. t. t.)

5) Uzrakstīt dzirdētās teikas un nostāstus par savā pagastā esošo kalnu, ezeru, gravu, upju, pilskalnu u. c. izcelšanos.

6) Aprakstīt visas pagasta upes un ezerus (garums, platums, dziļums, zivju bagātība u. t. t.), kalnus un gravas (augstums, dziļums, kādi koki sastopami u. t. t.).

7) Aprakstīt, kādas grāmatas lasījis pēdējā gadā un ko no tām mantojis.

8) Savākt ziņas par pagasta ievērojamākām personām, kas vai nu agrāk tur dzīvojušas un darbojušās saimnieciskā vai kultūrālā laukā, vai arī tās, kas tagad pagastā ilgāku laiku uz vietas dzīvo un darbojas vai nu sabiedriskā, vai arī saimnieciskā darbā. (Sevišķi vērība jāpiegriež tādu dzimtu aprakstiem, kas savas mājas pārvalda jau vairākās paaudzēs, kā arī katram darbiniekam, amatniekam vai strādniekam, kas ilgus gadus godam izpilda savu darbu vienā saimniecībā vai vienā rajonā).

Visus šos uzdevumus var veikt vai nu pēc literātūras, dokumentiem, vai arī vecāku cilvēku nostāstiem, u. t. t. un mazpulka sanāksmē iepazīstināt ar saviem pētijumiem arī pārējos mazpulka dalībniekus.

9) Savākt dažāda auduma paraugus savā pagastā (dažāda materiāla, dažādu rakstu u. t. t.)

10) Savākt dažādu tautisku rotu, piederumu, senu darba rīku paraugus savā pagastā.

11) Savākt cimdu un zeķu rakstus savā pagastā un pārzīmēt savāktos rakstus uz rūtaina papīra ar krāsainiem zīmuļiem vai ūdens krāsām taisni tādās krāsās un toņos, kādi ir cimdiem un zeķēm.

12) Savākt dažādo tautisko ēdienu samērus un gatavošanas gaitas aprakstu.

● **Mazpulka dalībnieka mājās izgatavojamo saimnieciski lietderīgo priekšmetu saraksts.**

Koka darbi.

Virtuvei: gaļas dēlītis, maizes dēlītis, gaļas dauzāmais āmurs, kartupeļu stampiņa, soliņš spaiņu uzlikšanai, soliņš (taburete), kāju slauķi (redelītes), nažu un karošu kastiņa, koka karotes, sviesta lāpstiņas.

Dzīvoklim: drēbju uzkaramais, drēbju uzliekamie koki, logu aizkaru koki, puķu galdiņš, nakts galdiņš, grāmatu plaukts, puķu mietiņi, bilžu rāmji, rokdarbu kastiņa, radio kastiņa, līneāls, spalvas kāti, klūgu darbi (no lazdu klūgām gatavoti krēsli, plaukti u. t. t.)

Saimniecībai: maisu birka, uzraksta dēlītis (dalībnieka lauciņam), mietiņi (dalībnieka lauciņam), ceļa rādītājs, smēru lāpstiņa, veļas spraudes, sviesta nazis, stādāmais urķis, sulu rene, masts karoga uzvilkšanai, izkapts kāts, grābeklis, cirvja kāts, lāpstas kāts, nēši, trepes, redeles, siles, nestavas, ķerra, ecešas (koka rāmji ar dzelzs tapām), šļūces (ceļa un lauku), saku koki (somu), lecekļu logi, kartupeļu skalojamā mašīna, striķu vijamā mašīna, skaliņu pinamās stelles, jostu aužamais nazis un kociņi, adāmie irbji, kontrolligzdas, laktas, vistu siles, dzeramie trauki un olu pārsūtāmās kastes.

Virvju darbi.

Auklu, pātagu, pinekļu un virvju vīšana, auklu galu nostiprināšana, atsperīšu iestiprināšana grožu galos, auklu sametināšana — savijot un sapinot, mezglu siešana.

Ādas šūšana un lāpīšana.

Šujamās auklas (kurpnieku drāts) pagatavošana, šujamās vietas vai ielāpa sagatavošana, šūšana ar vienu vai divām adatām vai cūku sariem, dzensiksnu šūšana ar ādas sloksnītēm, ādu ietaukošana.

Aizrādījumus saimnieciski lietderīgo priekšmetu pagatavošanā var iegūt, sarīkojot mājas amatniecības kursus vai arī aicinot palīgā kādu vietējo amatnieku vai rokdarbu skolotāju.

● **Mazpulka dalībnieces ziemas darbi.**

1) Noadīt dažādiem novadiem raksturīgus cimdu pārus. 2) Pagatavot tautas tērpu. 3) Noaust grožus. 4) Pagatavot zirgu segu. 5) Noaust kādu audumu (grīdsegas, gultas segas, galda drānas, aizkarus u. t. l.) 6) Pašūt vienu kārtu veļas. 7) Pašūt baltu virtuves priekšautu. 8) Pašūt vienu kokvilnas vai vilnas kleitu. Aizrādījumus šo darbu izpildīšanai dod mājturības instruktores lekcijas un kursos.

● Mazpulku dalībniekiem par visiem ziemas darbiem jāiekārto piezīmju burtnīca, kur jāieraksta visi uzdevumi, kādus tas veicis saskaņā ar norādījumiem mēnešrakstā „Mazpulks" (mājsaimniecībā, mājas amatniecībā, mājas apkopšanā, dzīvokļa izdaiļošanā, telpu iekārtošanā un t. t.). Ziemas darbi un apraksti jāizstāda rudens ražojumu apskatēs vai arī sarīkojot īpašas darba apskates.

● Mazpulku dalībnieki, kas šī gada ražojumu apskatēs ieguvuši I. godalgas, 1938. g. varēs sacensties, lai iegūtu mazpulku „diženā" nosaukumu.

Sacensībā varēs piedalīties mazpulku dalībnieki, kas ir 15 gadus veci un kas bez vasaras lauksaimniecības darba:

1) Izpildījuši mazpulka iekārtas un darbības noteikumus un LLK mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļas rīkojumus un ieguvuši divus gadus I godalgas.
2) Visu darbības laiku mazpulkā bijuši priekšzīmīgi mazpulka dalībnieki.
3) Izgatavojuši un uzrādījuši mazpulka vadītājam saimnieciski lietderīgus priekšmetus, saskaņā ar mēnešraksta „Mazpulks" norādījumiem un mājsaimniecības programmu.
4) Līdz 1938. g. 1. martam iesūtījuši sava novada mazpulku inspektoram:
   a) 1936. un 1937. gada mazpulka dalībnieka grāmatvedības grāmatiņu;
   b) vismaz vienu ziemas rakstu darbu, kuru temati minēti paziņojumos;
   c) sarakstu par dalībnieka paša izgatavotiem saimnieciski lietderīgiem priekšmetiem. Saraksts jāapstiprina mazpulka vadītājam.

● Mazpulku diženie, kas vecāki par 17 gadiem un 2 gadus strādājuši mazpulkā kā diženie, 1938. g. varēs sacensties līdumnieka nosaukuma iegūšanai.

Līdumnieku kandidātiem līdz 1938. g. 1. martam jāiesūta LLK mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļai:

a) 1936. un 1937. g. mazpulka grāmatvedības grāmatiņas;
b) saraksts par paša izgatavotiem saimnieciski lietderīgiem priekšmetiem. Saraksts jāapstiprina mazpulka vadītājam;
c) rakstu darbs par vienu no šādiem tematiem: a) Mana pagasta dabas bagātības un to izmantošana. b) Ko nācionālā valdība darījusi, lai stiprinātu latviešu neatkarību valsts saimnieciskā dzīvē: tirdzniecībā un rūpniecībā no 1934. g. 15. maija līdz 1938. g. 1. janvārim.

● 859. Rīgas pilsētas 45. pamatskolas mazpulks pārdēvēts par **859. Atgāzenes māzpulku.**

LLK mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļa.

Līžuks un Jānītis kartupeļu nedēļā

Kartupeļu nedēļā
Mūsu draugi atpūtā
Iet, un abi domā tā:
Jauki dzīvot brīvībā!

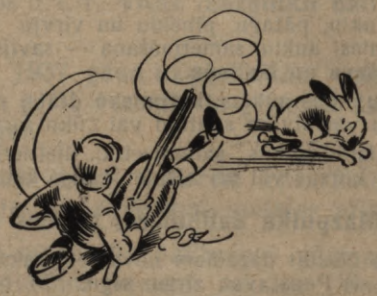

Varens blīkšķis. . . uguns. . . dūmi. . .
Zaķis raugās, kur ir krūmi,
Steigā klusi brīnoties:
Kam pats šāvējs apgāzies?

Zināšanas pārbaudot,
Tēvam vajag zīmi dot,
Kurā viss ir ierakstīts,
Kas šiem abiem iemācīts.

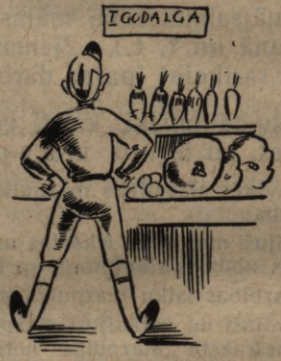

„Kritējs" tomēr augšā ceļas
Un sev jaunu spēku smeļas,
Kad tam ražas apskatē
Pirmo vietu proklamē.

Ieraugot, ka „vārda brālis"
Meklē, kur ir kāposts, kālis,
Jancis domā: nez, kā būtu,
Ja par mednieku es kļūtu.

Arī Līžukam liels prieks —
Viņas galdauts mirdz kā sniegs.
Sievas ap to pulcējas,
Brīnās, slavē, diņģējas.

Izslēgts.

„Ak tu domā, ka tev naudu kāds no kabatas nozadzis? Bet varbūt to paņēmusi tava sieva?"

„Izslēgts! Tur tomēr drusku sīknaudas vēl palicis."

Salīdzinājums.

„Jūs pieņemat mašīnrakstītājas vietu un neprotat pat mašīnai lentu pārmainīt."

„Vai jūs domājiet, ka Paderevskis (slavenais poļu komponists) mācēja skaņot klavieres?"

Es klausos.

„Pēterīt, ko tu īsti dari? Vai tu ko mācies?"

„Nē, skolotāja kungs, es tikai klausos, ko jūs stāstāt."

Saruna mazā viesnīcā.

„Ko, jums pat nav viesu grāmatas?"

„Pilnīgi lieki, mans kungs. Aizbraucot tik un tā katrs viesis parakstās sūdzību grāmatā."

Vienos smieklos.

„Kad es izdaru kādu muļķību, es tomēr esmu tik saprātīgs, ka pats par to varu smieties."

„Tad gan jūsu dzīve aiziet vienos smieklos."

Sliktas manieres.

Kāda nama māte vēro, ka viens no viesiem pirms ēšanas galdautā noslauka nazi un dakšiņu. Viņa saka: „Vispirms tās ir ļoti sliktas manieres, bez tam arī galdauts no tā kļūst netīrs."

Rotaļas.

„Māmiņ, vai drīkstu iet rotaļāties laukā?" „Vai tad tu gribi iet šinīs saplēstās biksēs?" „Ne, es gribu iet dārzā."

Slimā acs.

Dakters pētī ar stariem slimnieka aci, kamēr (beidzot) svinīgi paziņo:

„Es no jūsu acs redzu, ka jums galīgi slimi nervi, akmās chroniska vaina, sirdsdarbība novājināta, artēriju skleroze..."

„Pag, pag, daktera kungu," vecais slimnieks izbijies pārtrauc: „palūkojaties manā otrā acī — šī pirmā jau man no stikla."

Vista ir cilvēks.

Kāds zēns trenkājis vistu. Viņam pieskrējusi maza meitenīte un izsaukusies:

„Kāpēc moci vistu, vai vista nav cilvēks!"

Sveicināšana.

Kārlītis izmācījies sveicināt. Iet nu ar vecmāti pastaigāties un sveicina visus gaŗāmgājējus. „Tā nevajaga," vecmāte māca, tik pazīstami jāsveicina." Nu tuvojas skaisti rati, kuŗos tup skaists suns. Priecīgi Kārlītis norauj cepuri: „To Zultānu es pazīstu, vecmāmiņ."

Pateicība.

Kāda sieviņa brauc pa pilsētu ar vezumu. Pret kalnu zirgs nevar ratus pavilkt. To pamana kāds kungs un piepalīdz vezumu pabīdīt.

Kad vezums kalnā, sieviņa steidz pateikties:

„Paldies, kungs, simtreiz paldies! Es jau ar to vienu lopiņu nekādi nebūtu tikusi galā."

Par maz gulēts.

„Cik ilgi Jūs guliet katru dienu?"

„Divas vai trīs stundas," — atbild slimnieks.

„Tas par daudz maz," saka ārsts — „kā Jūs varat ar tik maz miega iztikt?"

„Es bez tam vēl guļu naktī 9 stundas", tas atbild.

Mazpulku formas tērpu **zeķes**

dabūjamas latviešu uzņēmuma tirgotavā

P. TAŠKOVS, Rigā, Tērbatas ielā 7, Dzirnavu ielas stūrī, ieeja no Tērbatas ielas

Turpat dabūjami visāda veida adījumi un trikotāžu izstrādājumi.

JAUTĀJUMI UN ATBILDES

Līdz ar rudens iestāšanos atjaunojam sacensības tautas tradiciju vākšanā. Kā jau agrāk aizrādīts, šajās sacensībās jāpiedalās ikvienam mazpulka dalībniekam.

Pēc dotiem norādījumiem būs jāuzraksta visas dzirdētās, ne grāmatās lasītās tautas tradicijas, kā: tautas dziesmas, mīklas, parunas, sakāmvārdi, teikas un pasakas, atzīmējot teicēja vārdu, uzvārdu, vecumu, māju un pagasta nosaukumu. Visus savāktos materiālus iesūtīt līdzšinējā kārtībā

Kā balvas par lielāko un pareizāki (noteikumiem atbilstoši) uzrakstīto variantu skaitu paredzētas daudzas vērtīgas grāmatas.

Šoreiz LLK mazpulku nozare un Latv. Folkloras krātuve lūdz uzrakstīt visas tautas dziesmas un mīklas, kādas ir pazīstamas visā apkārtnē. Aprunājoties ar vecākiem ļaudīm, tie jums labprāt palīdzēs, un ja būsat čakls rakstītājs, tad skaistākā balva būs jūsu.

Godalgoti dalībnieki: Par 9. nr. „Vaļas brižos" ievietoto jautājumu pareizākām un labākām atbildēm godalgoti šādi dalībnieki: **518. Saļņevas mazp dal. N. Abramovs, 614. Jelgavas ģimnazijas — J. Zauers, 823. Bulduru — J. Vanags un 973. I Daugavpils ģimnazijas — I. Ābelīte.** Kā godalgu katrs saņem grāmatu „Divkājis". Ar 1. Nr. apzīmētā figura ir — Ežu (Ješu) ezers Latgalē, pie Bukmuižas, ar 2. Nr. — Latgale, ar 3 Nr. — Vidzeme, ar 4. Nr. — Zemgale un ar 5. Nr. — Kurzeme. Bez tam vēl pareizas atbildes iesūtījuši 58 dalībnieki.

Saturs:

	Lpp.
Palieciet uzticīgi. Aleksandrs Grīns	481
Kuldīgas mazpulku novads	483
Zeme aicina	484
Tapšanas laikā. Lienes Celms stāsts	490
Jaunais Fu. Elizabetes Foreman-Levis stāsts	500
Vakar Mārtiņš no Rīgas laidās, šodien sētā ierībināja. Jēkabs Stumbris	503
Vāksim čakli tautas tradicijas. A Kasandris	504
Mazpulku astoņi gadi. Agr. K. Ķirsis	506
Mazpulku dalībnieku pašreizējie pienākumi. K. Ķ.	511
Pārbaudīsim savas dravas. E. Kalniņš	513
Par savu kaktiņu un stūrīti. A. Eglītis	514
Kā es audzēju saules puķes. A. Stravinskis	516
Sprigulītis un grābeklītis. M. Lasmane	517
Pašu darbs	519
Atsauksmes sacensībai „Meža cirtēji"	521
Mazpulku dzīve	522
Paziņojumi	524
Līžuks un Jānītis kartupeļu nedēļā	526
Joki	527
Jautājumi un atbildes	528

Izdev.: Latvijas Lauksaimniecības kamera. Atbildīgais redaktors: RUDOLFS DZĒRVE.

L. AUDZE GRĀMATU SPIESTUVE RĪGĀ

Baznīcas ielā 4-a, dz. 15. Tālr. 26217. Tek. rēķ. pastā 10034.

Pagatavo visādus iespiedu darbus valsts un pašv. iestādēm, grāmatu izdevējiem, biedrībām, kantoriem, veikaliem, privātpers. u.t.t. Pasūtījumus izpilda ātri, glīti un par vismērenākām cenām

Jau iznākuši mani 1938. g. illūstr. kalendāri (vairuma pircējiem rabats):

1) „**Praktiskais piezīmju kabatas kalendārs**" à Ls 1.80.
2) „**Dārzkopības un biškopības kalendārs**" à Ls 0.50.
3) „**L. Audzes Mājturības kalendārs**" . . . . . à Ls 0.50.
4) „**Sienas mēnešu kalendārs**" . . . . . à Ls 0.30.

Vēl dabūjamas arī broš.: 1) „**Kā pareizi šķirot, iesaiņot un izvērtēt augļus un ogas**" à Ls 0.50.
2) „**Kā audzēt kumelītes, baldrianu, magones, ķimenes un sinepes**" à Ls 0.25.

J. KAULIŅA

Bērnu apģērbu un galanterijas preču tirgotava

Rīgā, Marijas ielā № 9. Tālrunis 20437. Pasta tek. rēķ. 11217

Piedāvā lielā izvēlē visādus meiteņu un zēnu apģērbus. Jaunos vidusskolu, mazpulku, tautas tērpus un dažādu veļu, šikas preces u. c. Laipna apkalpošana. Glīts darbs

Skolām un palīdzības sab. viszemākās cenas

L. Audze gr. sp. Rīgā, Baznīcas ielā, 4-a 3980

Šis numurs iespiests 27.000 eks.

Aug. Kurau

Drāšu audumu, pinumu un caurumotu skārdu fabrika

Rīgā, Tērbatas ielā 78, tālr. 92227

NOLIKTAVA:
Tērbatas ielā 24, tālr. 27629

Pastāvīgi lielā izvēlē

dāmu, kungu un bērnu apavi, kā arī speciāli aizsardzēm piemērotas krāsas kurpes

Apavu nams „ALMA"

Rīgā, Kr. Barona ielā 15

Veļas pogas

„Valīda"

ir stipras, bet

Veļas pogas

„Vaiņags"

ir vēl stiprākas

Mazpulku

cepures, formas tērpu piederumi, kā arī visāda veida ceļošanas un sporta piederumi, kā: portfeļi, naudas maki, somas, sedli, iemaukti, bises futlāri, vingrošanas matrači, bumbas, kurpes, tāpat arī valsts un organizāciju karogi u. t. t.

d a b ū j a m i

A/S. **A. Ratfelders**

Rīgā,
Kaļķu ielā 11

Pasūtījumus pieņem arī pa pastu

J. KAULIŅA

BĒRNU APĢĒRBU UN GALANTERIJAS PREČU TIRGOTAVA

Rīgā, Marijas ielā Nr. 9. Tālrunis 20437
Pasta tekošs rēķins 11217

Piedāvā lielā izvēlē visādus meiteņu un puisēnu apģērbus Jaunos vidusskolu, mazpulku, tautas tērpus un dažādu veļu, sīkas preces u. c. Laipna apkalpošana. Glīts darbs
Skolām un palīdzības sab. viszemākās cenas

Imports

K. A. BUŠS

PĀRTIKAS PREČU, GARŠVIELU UN AUGĻU LIELTIRGOTAVA

Rīgā, Kungu ielā 23. Tālrunis 20829
Tek. rēķ.: Latvijas Bankā 3210, Pastā 1650

Skolu un jaunatnes izrīkojumiem

Piemērotas ludziņas, spēles, uzvedumu teksti: Ls

Matisone, O. un E. Rapa — **Visi bērni tēlo.** Koŗa runas, dramatizējumi un ludziņas bērnu dārziem un pamatskolām. I daļa 1,80
II „ . . . . . 2,—
Brigadere, Anna — **Sprīdītis** . . . . . 1,—
„ „ — **Sniegputenī** . . . . . .
Eglītes grāmata. J. Grīna sakopojums, N. Struņķa vāks un zīmējumi 1,50
Delle, V. — **Laimona kāposti.** Nopietns joks 2 cēlienos mazpulku izrīkojumiem 0,50
„ — **Daris, Varis, Maris.** Pasaka 4 ainās 0,50
Dzelzkalne, N. — **Zelta zivs.** Ziemsvētku pasaciņa 3 cēlienos . . . . . .
„ — **Brīnumbulta.** Pasaka 3 cēlienos ar P. Barisona mūziku 0,50
Valdis. — **Staburaga bērni.** E. Šķipsnas dramatizējums 8 ainās . . . . . 1,—
Zaķēnu nedarbi. E. Šķipsnas dramatizējums 7 ainās pēc J. Bleitenas stāsta . . . . 1,—
Lācis, J. — **Mazā Daga.** Luga 3 cēlienos 0,50
Trīs bērnu ludziņas: Brigaderes — **Zvanu meitenes,** Birznieka Upīša — **Pātaga,** Brigaderes — **Plūmes.** J. Grīna dramatizējumi 0,50
Kraujiņš, K. — **Mazie vistkopji.** Joks vienā cēlienā 0,50
Mauriņa, Z. — **Jaunais likums.** Pasaku spēle ar dziesmām un dejām 0,80
Zvaigžņu logs. — Deklamācijas eglītes vakariem. Sakopojis Ed. Lejgalietis 0,70
Rūķītis, H. — **Ziemsvētku vakarā.** Pasaka 2 cēlienos 0,60
„ — **Vecais Brencis.** Pasaka 3 cēlienos 0,80
Freimanis, K. — **Tēva sētā.** Luga mazpulku izrīdēm 3 cēlienos 0,70
Robežnieka, O. — **Rasulīte.** Mazpulku luga 3 cēlienos . . . . . 1,—
Zalcmane, M — **Mēs solāmies.** Luga jaunatnei 3 cēlienos 0,70
Tumiņš, K. — **Jaunā audze.** Skolu un mazpulku luga 4 ainās 0,70
Gulbis, E. — **Darbu sākot.** Mazpulku luga 3 cēlienos 0,80
Zonbergs, V. — **Aklās ielas dārzs.** Bērnu luga 3 cēlienos . . . . . 1,—
Priedulāja, M. **Brīnišķā vakarā.** Ziemsvētku spēle 3 ainās. 2. izd 0,20
„ — **Jaunā laiva.** Luga 2 cēlienos skolu jaunatnes un mazpulku izrādēm. Raidlugu konkursā godalgota. Izn. ap 20. nov.
Veselīgi graudi. Ziemsvētku eglītes runas un deklamāc. Sastād. A. Melnupmalietis 0,80

Valtera un Rapas akc. sab

Mazpulkus valsts svētkos

sveicina

Latvijas Piensaimniecibas Centrālā Savieniba *Rīgā, Dzirnavu ielā № 91*